MANVALE
SACERDOTVM
HOC EST
RITVS ADMINISTRANDI
SACRAMENTA BAPTISMI,
MATRIMONII, ET EXTREMÆ
VNCTIONIS.

ITEM
PVRIFICANDI MVLIEREM
POST PARTVM:
VISITANDI INFIRMOS:
SEPELIENDI MORTVOS:

RES VARIAS BENEDICENDI:
IVXTA VSVM INSIGNIS ECCLESIÆ
SARISBVRIENSIS.

Sic nos existimet homo vt ministros Christi, & dispensatores Mysteriorum Dei. 1. Cor. 4.

Sanctificatur creatura per verbum Dei, & orationem. 1. *Tim.* 4.

DVACI,
Excudebat LAVRENTIVS KELLAM
Typog. Iurat. sub signo
Agni Paschalis. 1610.


BRITISH MUSEUM



ORDO AD CATECHVMENVM FACIENDVM.



N PRIMIS *deferatur infans ad valuas Eccleſiæ, & inquirat Sacerdos ab obſtetrice, vtrum ſit infans maſculus an fœmina. Deinde; Si infans fuerit baptizatus domi? & quo nomine vocari debeat. Licet enim baptizatus fuerit domi propter periculum mortis: tamen totum habeat ſubſequens ſeruitium, præter immerſionem aquæ, & quo nomine debet vocari. Maſculus autem ſtatuatur a dextris Sacerdotis, Fęmina verò à ſiniſtris.*

His quæſitis, faciat ſignum crucis cum pollice in fronte infantis, ita dicens.

Signum Saluatoris Domini noſtri IESV CHRISTI in frontem tuam pono.

Et postea in pectore ita dicens.

Signum Saluatoris Domni noſtri IESV CHRISTI in pectus tuum pono.

Deinde, tenens manum dexteram ſuper caput infantis dicat. ℣. Dñs vobiſcum.

℟. Et cum ſpiritu tuo. Oremus.

OMnipotens ſempiterne Deus, pater Domini noſtri IESV CHRISTI, reſpicere dignare ſuper hunc famulum tuum (vel hanc famulam tuam.)

Hic inquirat Sacerdos nomen infantis, & reſpondeant patrini.

N. quem (vel quam) ad rudimenta fidei vocare dignatus es: omnem cæcitatem cordis ab eo (vel ea) expelle, diſrumpe omnes laqueos Satanæ, quibus fuerit colligatus. (vel colligata) Apperi ei Domine ianuam pietatis tuæ, vt ſigno ſapientiæ tuæ imbutus (vel imbuta) omniũ cupiditatum fœtoribus careat, & ad ſuauem odorem præceptorum tuorum lętus (vel læta) tibi in Eccleſia tua deſeruiat, & pro-

& proficiat de die in diem, vt idoneus (vel idonea) efficiatur accedere ad gratiam Baptiſmi tui, percepta medicina. Per eundem Chriſtũ Dñm noſtrum. Amen.

Deinde dicatur oratio ſine Dñs vobiſcum.

Oremus.

PReces noſtras quæſumus Domine clemẽter exaudi, & hunc electum tuum (vel hanc electam tuam) Hic patrini & matrinæ nominent puerum. N. Crucis dominicæ, (cuius impreſſione Hic faciat Sacerdos crucem in fronte infantis. eum (vel eam) ſignamus) virtute cuſtodi, vt magnitudinis gloriæ tuæ rudimenta ſeruans, per cuſtodiam mandatorum ad nouæ regenerationis gloriam peruenire mereatur. Per Chriſtum Dominũ noſtrum. Amen. Oremus.

DEus qui humani generis ita es cõditor, vt ſis etiam reformator: propitiare populis adoptiuis, & nouo teſtamento ſobolem nouæ prolis aſſcribe, vt

filij promiſſionis, quod non potuerunt aſſequi per naturam, gaudeant ſe recepiſſe per gratiam. Per Dominũ noſtrũ Ieſum Chriſtum filium tuum, qui tecũ. Amen.

Exorciſmus ſalis ſine Oremus.

EXorcizo te creatura ſalis, in nomine Dei Patris omnipotentis, & in charitate Domini noſtri IESV CHRISTI & in virtute Spiritus ſancti. Exorcizo te per Deum ✠ viuum, per Deum ✠ verum, per Deum ✠ ſanctum, per Deum qui te ad tutelam humani generis procreauit, & populo venienti ad credulitatem, per ſeruos ſuos conſecrari pręcepit, vt in nomine ſanctæ Trinitatis efficiaris ſalutare ſacramẽtum, ad effugandum inimicum. Proinde rogamus te Domine Deus noſter vt hanc Hic reſpiciat Sacerdos ſal. creaturá ſalis, ſanctificando ſancti ✠ fices, benedicendo bene ✠ dicas, vt fiat omnibus accipientibus perfecta medecina permanens in viſceribus eorum, virtute eiuſdem

Domini

Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui venturus eſt iudicare viuos & mortuos & ſęculum per ignem. ℟. Amen.

Iterum interroget Sacerdos nomen pueri, & ponat de ipſo ſale in ore eius dicens:

N. Accipe ſal ſapientiæ, vt propitiatus ſit tibi Deus in vitam æternam. Amen.

Poſtea dicat Sacerdos ſuper maſculum vel fœminam. ℣. Dominus vobiſcum.

℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

DEus patrum noſtrorum, Deus vniuerſę conditor creaturæ, te ſupplices exoramus vt hunc famulum tuum (vel hanc familam tuam) N. reſpicere digneris propitius, & hoc primum pabulum ſalis guſtantem, non diutius eſurire permittas, quo minus cibo repleatur cœleſti, quatenus ſit ſemper Domine ſpiritu feruens, ſpe gaudens, tuo nomini ſeruiens, & perduc eum (vel eam) ad nouæ regenerationis lauacrum, vt cum fidelibus tuis promiſ-

promiſſionum tuarũ æterna præmia conſequi mereatur. Per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, &c. Amen.

Sequatur Oratio ſuper maſculum tantum, ſine Dominus vobiſcũ ſed cum Oremus. Si fuerit fœmina, verte ad pag. 12.

Oremus.

DEus Abraham, Deus Iſaac, Deus Iacob, Deus qui Moyſi famulo tuo in monte Sinai apparuiſti, & filios Iſrael de terra Ægypti eduxiſti, deputans eis Angelum pietatis tuæ, qui cuſtodiret eos die ac nocte: te quæſumus Domine, vt mittere digneris Angelum tuum de cœlis, qui ſimiliter cuſtodiat hunc famulum tuum N. & perducat eum ad gratiam Baptiſmi tui. Sine per Chriſtum dominum noſtrum.

Adiuratio ſuper maſculum, ſine Domin⁹ vobiſcum, & ſine oremus, Sacerdote dicente.

Ergo maledicte diabole recognoſce ſententiã tuam, & da honorẽ Deo viuo & vero, da honorem Ieſu Chriſto

Filio

Filio eius & Spiritui ſancto, & recede ab hoc famulo Dei N. quia iſtum ſibi Deus & Dominus noſter Ieſus Chriſtus ad ſuam ſanctam gratiam & benedictionem, fontemque Baptiſmatis dono Spiritus ſancti vocare dignatus eſt. *Hic faciat Sacerdos ſignum crucis in fronte infantis cum pollice ſuo, ita dicens:* Et hoc ſignum ſanctę Cru ✠ cis, quod nos fronti eius imponimus, tu maledicte diabole, nunquam audeas violare. Per eum qui venturus eſt iudicare viuos & mortuos & ſæculum per ignem. ℞. Amen.

Hæc ſequens oratio dicitur ſuper maſculum tantum, ſine Dominus vobiſcum, & ſine Oremus.

DEus immortale præſidium omnium poſtulantium, liberatio ſupplicum, pax rogantium, vita credentium, reſurrectio mortuorum, te inuoco ſuper hunc famulum tuum N. qui Baptiſmi tui donū petens, æternā conſequi gratiam ſpirituali regene-

regeneratione desiderat. Accipe eum Domine, & qui dignatus es dicere, petite & accipietis, quærite & inuenietis pulsate & aperietur vobis, petenti premium porrige, & ianuam pande pulsanti, vt æternam cęlestis lauacri benedictionem cõsequutus, promissa tui muneris regna percipiat. Qui viuis & regnas cum Deo Patre in vnitate Spiritus sancti Deus, per omnia sęcula sæculorum ℟. Amen.

Adiuratio super masculum tantum, sine Dominus vobiscum, & sine Oremus, hoc modo.

AVdi maledicte Satana adiuratus per nomen æterni Dei Saluatoris nostri Filij eius, cum tua victus inuidia tremens, gemensque discede, nihil tibi sit commune cum seruo Dei N. iam cælestia cogitanti, renunciaturo tibi, atque sæculo tuo, & beatæ immortalitati victuro. Da igitur honorem aduenienti Spiritui sancto, qui ex summa cæli arce descendens, perturbatis frau-

tis fraudibus tuis, diuino fonte purgatum pectus (id est sanctificatū Deo templum & habitaculum) perficiat, vt ab omnibus penitus noxijs prętεritorum criminum liberatus, hic seruus Dei, gratias perenni Deo referat semper, & benedicat nomen ęius sanctum in sæcula sæculorum. Amen.

Exorcismus super masculum tantum, sine oremus.

EXorcizo te immunde spiritus in nomine Dei Pa ✠ tris, & Fi ✠ lij, & Spiritus ✠ sancti, vt exeas & recedas ab hoc famulo Dei (respice) N. Ipse enim tibi imperat maledicte, damnate, atque damnande, qui pedibus super mare ambulauit, & Petro mergenti dexteram porrexit. Sequatur adiuratio.

ERgo maledicte diabole recognosce sententiam tuam, & da honorē Deo viuo & vero, da honorem Iesu Christo filio eius, & Spiritui sancto, & recede ab hoc famulo Dei N. quia istum sibi Deus & Domi-

Dominus noster Iesus Christus ad suam sanctam gratiam & benedictionem fontemque Baptismatis dono Spiritus sancti vocare dignatus est. Et hoc signum sanctę cru ✠ cis. *Hic faciat Sacerdos signum crucis in fronte infantis cum pollice,* quod nos fronti eius imponimus, tu maledicte diabole nunquam audeas violare. Per eum qui venturus est iudicare viuos & mortuos & sæculũ per ignem. ℟. Amen.

Verte ad paginam. 16.

Hæc sequens oratio dicatur super fæminam tantum, sine Dominus vobiscum, & sine Oremus.

DEus cęli, Deus terrę, Deus Angelorũ, Deus Archangelorũ, Deus Patriarcharum, Deus Prophetarum, Deus Apostolorum, Deus Martyrum, Deus Confessorum, Deus Virginum, Deus omnium bene viuentium, Deus qui omnis lingua confitetur, & omne genu flectetur, cælestium, terrestrium, & infernorum, te inuoco

uoco Domine ſuper hanc famulam tuam (reſpice) N. & perducere eam digneris ad gratiam Baptiſmi tui.

Sequatur adiuratio ſuper fœminam.

ERgo maledicte diabole recognoſce ſententiam tuam, & da honorem Deo viuo & vero, da honorem Ieſu Chriſto Filio eius, & Spiritui ſancto, & recede ab hac famula Dei N. quia iſtam ſibi Deus & Dominus noſter Ieſus Chriſtus ad ſuam ſanctam gratiam & benedictionem, fontemque Baptiſmatis dono Spiritus ſancti vocare dignatus eſt. Et hoc ſignum ſanctę cru ✠ cis Hic faciat Sacerdos ſignum crucis in fronte infantis cum pollice, quod nos fronti eius damus, tu maledicte diabole nunquam audeas violare. Per eum qui vēturus eſt iudicare viuos & mortuos, & ſæculum per ignem. ℟. Amen.

Item ſuper fœminam tantum, dicitur ſequens oratio, ſine Dominus vobiſcum, & tunc oremus.

Deus

DEus Abraham, Deus Iſaac, & Deus Iacob, Deus qui Tribus Iſrael de Ægyptiaca ſeruitute liberaſti, & per Moyſen famulũ tuum, de cuſtodia mandatorum tuorum in deſerto monuiſti, & Suſannam de falſo crimine liberaſti: te ſupplex deprecor Domine, vt liberes hanc famulam tuam (reſpice) N. & perducere eam digneris ad gratiam Baptiſmi tui.

Sequatur adiuratio.

ERgo maledicte diabole recognoſce ſententiam tuam, & da honorem Deo viuo & vero, da honorẽ Ieſu Chriſto Filio eius, & Spiritui ſancto, & recede ab hac famula Dei N. quia iſtam ſibi Deus & Dominus noſter Ieſus Chriſtus, ad ſuam ſanctam gratiam & benedictionem, fontemque Baptiſmatis dono Spiritus ſancti vocare dignatus eſt. Et hoc ſignum ſanctæ cru ✠ cis, Hic faciat Sacerdos ſignum crucis in fronte infantis cum pollice ſuo, quod nos fronti eius damus, tu maledicte

ledicte diabole nunquam audeas violare. Per eum qui venturus eſt iudicare viuos & mortuos, & ſæculũ per ignẽ. ℟. Amen.

Excorciſmus ſuper fæminam tantum, ſine Dominus vobiſcum, & ſine Oremus.

EXorcizo te immunde ſpiritus, per Pa ✠ trem, & Fi ✠ lium & Spiritum ✠ ſanctum, vt exeas & recedas ab hac famula Dei (reſpice) N. Ipſe enim tibi imperat maledicte damnate, atque damnande, qui cæco nato oculos aperuit, & quatriduanum Lazarum de monumento ſuſcitauit. Sequatur adiuratio.

Ergo maledicte &c. vt ſupra pag. 13.

Exinde tam ſuper maſculos quam ſuper fæminas dicantur orationes ſequẽtes, ſine Dominus vobiſcum, & ſine Oremus.

Hic faciat Sacerdos crucem cum pollice in fronte infantis, tenenſque manum ſuper caput eius, dicat.

ÆTernam ac iuſtiſſimam pietatem tuam deprecor Domine, ſancte Pater omni

ter omnipotens, æterne Deus, Auctor luminis & veritatis: respice super hunc famulum tuum (vel) hanc famulam tuam (respice) N. vt digneris illum (vel illã) illuminare lumine intelligẽtiæ tuæ. Munda eum (vel eam) & sancti ✠ fica, da ei scientiam veram, vt dignus (vel digna) efficiatur accedere ad gratiam Batismi tui: teneat firmam spem, consilium rectum, doctrinam sanctam, vt aptus (vel apta) sit ad percipiendam gratiam Baptismi tui. Per Christum Dñm nostrum. ℟. Amen.

Sequatur Exorcismus, sine Oremus.

NEc te latet Satana, imminere tibi pœnas, imminere tibi tormenta, imminere tibi diem iudicij, diem suplicij sempiterni: diem qui venturus est velut clibanus ardens: in quo tibi atque vniuersis angelis tuis æternus superueniet interitus. Et ideo pro tua nequitia, damnate atque damnande, da honorem Deo viuo & vero, da honorem IESV CHRISTO

Filio

Filio eius, da honorem Spiritui ſancto Paracleto, in cuius nomine atque virtute præcipio tibi, quicunque es ſpiritus immunde, vt exeas & recedas ab hoc famulo (vel ab hac famula) Dei (reſpice) N. quem (vel quam) hodie idem Deus & Dominus noſter Ieſus Chriſtus ad ſuam ſanctam gratiam & benedictionem, fontemque Baptiſmatis vocare dignatus eſt: vt fiat eius templum per aquam regenerationis, in remiſſionem omnium peccatorum ſuorum: In nomine eiuſdem Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui venturus eſt iudicare viuos & mortuos, & ſæculum per ignem. ℟. Amen.

His dictis dicat Sacerdos.

Dñs vobiſcum, ℟. Et cum ſpiritu tuo.

Sequentia ſancti Euangelij ſecundum Mattheum.

℟. Gloria tibi Domine.

IN illo tempore, oblati ſunt Ieſu paruuli, vt manus eis imponeret & oraret.

Diſcipuli autẽ increpabant eos. Ieſus vero ait eis: Sinite paruulos, & nolite eos prohibere ad me venire, talium eſt enim regnum cœlorum. Et cum impoſuiſſet eis manus, abijt inde. ℞. Laus tibi Chriſte.

Deinde ſpuat Sacerdos in ſiniſtra manu, & tangat aures & nares infantis cum pollice ſuo dextero de ſputo, dicens ad auram dexteram. Epheta quod eſt adaperire. Ad nares, In odorem ſuauitatis, Ad aurẽ ſiniſtram, Tu autem effugare diabole, appropinquabit enim iudicium Dei.

Poſtea dicat Sacerdos cõpatribus, & commatribus, vna cum omnibus circumſtantibus, vt ſequitur.

GOdfathers and Godmothers, and al that be here preſent, ſay in the worſhippe of God, & our B. Lady and of the twelue Apoſtles: a *Pater noſter*, and *Aue Maria*: and *Credo in Deum*: that vve may ſo miniſter this bleſſed Sacrament, that it may be to the pleaſure of Almighty God, and

and confusion of our ghostly enemy, and saluation of the soule of this childe.

Eadem etiam ipse Sacerdos dicat, cunctis audientibus, modeste & distincte.

PAter noster qui es in cœlis: sanctificetur nomen tuum: adueniat regnum tuum: fiat voluntas tua, sicut in cœlo & in terra: panem nostrum quotidianum da nobis hodie: & dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris: & ne nos inducas in tentationem: sed libera nos a malo. Amen.

AVe Maria, gratia plena, Dominus tecum: benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui Iesus. Sancta Maria mater Dei, ora pro nobis peccatoribus, nũc & in hora mortis nostrę. Amẽ.

CRedo in Deum patrem omnipotentem, creatorem, cœli & terræ: & in Iesum Christum Filium eius vnicum Dominum nostrũ: qui conceptus est de Spiritu sancto, natus ex Maria virgine: passus

ſub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus, & ſepultus, deſcendit ad inferos: tertia die reſurrexit a mortuis: aſcendit ad cœlos, ſedet ad dexteram Dei patris omnipotentis: inde venturus eſt iudicare viuos & mortuos: Credo in Spiritum ſanctum: ſanctã Eccleſiam Catholicam, ſanctorum communionem: remiſſionem peccatorum: carnis reſurrectionem: vitam æternam. Amen.

His dictis faciat Sacerdos ſignum crucis in manu dextera infantis, interogato eius nomine, ita dicens.

N. Trado tibi ſignaculum Domini noſtri Ieſu Chriſti in manu tua dextera, vt te ſignes, & te de aduerſa parte repellas, & in fide Catholica permaneas, & habeas vitam æternã, & viuas in ſæcula ſæculorũ. Amẽ.

Poſtea benedicat Sacerdos infantem ſic:

Benedictio Dei Patris omnipotentis, & ✠ Filij, & Spiritus ſancti, deſcẽdat ſuper te, & maneat ſemper. ℟. Amen.

Poſtea

Postea introducat Catechumenũ per manum dexteram in Ecclesiam, interrogato nomine eius, dicens.

N. Ingredere in Templum Dei, vt habeas vitam æternam, & viuas in sæcula sęculorum. Amen.

BENEDICTIO FONTIS.

QVando fuerit Fons mundandus, & de pura aqua renouandus (quod sæpe debet fieri propter aquæ corruptionem) tunc dicatur sequentes Litaniæ, & benedicatur fons modo sequenti. Et nota quod aquà Baptismatis non debet transmutari propter honorem alicuius potentis, nisi fuerit corrupta.

Nota etiam quod aqua benedicta Fontium, in vigilia Paschæ & Pentecostes, non aspergatur per Ecclesiã, sed aliqua alia aqua benedicta more solito, sicut in alijs Dominicis diebus.

Memorialiter retinendum est quod aqua benedicta circa Fontes est aspergenda, sed non aqua Fontium, siue Chrismate fuerit sanctificata, siue non. Quoniam in Decretis originalibus sanctorum Patrum Clementis, & Pascasij Paparum, inuenitur, quod aqua Fontium non est aqua aspersionis, sed Baptismatis, & purgationis. Vnde caueat vnusquisque Sacerdos, ne illâ aquâ tangat, nisi quos baptizat: quia non est opus vt baptizati iterum baptizentur. Cesset ergo stulta presumptionis aspersio, tam in vigilia Paschatis & Pentecostes, quam in omnibus alijs diebus, quia per Ecclesiam Romanam cunctis Christianis sub pœna Excommunicationis maioris est inhibita.

SEQVVNTVR LITANIÆ.

Kyrie eleison. Christe eleison.
Kyrie eleison. Christe audi nos.
Pater de cœlis Deus, Miserere nobis.
Fili redẽptor mundi Deus, Miser. nobis.

Spiri-

Spiritus sancte Deus, Miserere nobis.
Sancta Trinitas vnus Deus, Miser. nobis.
Sancta Maria, ora pro nobis
Sancta Dei genetrix, ora.
Sancta virgo virginum, ora.
Sancte Michaël, ora.
Sancte Grabriel, ora.
Sancte Raphael, ora.
Omnes sancti Angeli & Archangeli Dei, orate pro nobis.
Omnes sancti beatorum spiritum ordines orate pro nobis.
Sancte Ioannes Baptista, ora.
Omnes sancti Patriarchæ & Prophetæ, orate pro nobis.
Sancte Petre, ora.
Sancte Paule, ora.
Sancte Andrea, ora.
Sancte Ioannes, ora.
Sancte Iacobe, ora.
Sancte Thoma, ora.
Sancte Philippe, ora.

Sancte Iacobe, ora.
Sancte Mattheæ, ora.
Sancte Bartholomæe, ora.
Sancte Simon, ora.
Sancte Thadæe, ora.
Sancte Matthia, ora.
Sancte Barnaba, ora.
Sancte Marce, ora.
Sancte Luca, ora.
Omnes ſancti Apoſtoli & Euangeliſtæ, orate pro nobis.
Omnes ſancti Diſcipuli & Innocentes, orate pro nobis.
Sancte Stephane, ora.
Sancte Line, ora.
Sancte Clete, ora.
Sancte Clemens, ora.
Sancte Fabiane, ora.
Sancte Sebaſtiane, ora.
Sancte Albane, ora.
Sancte Coſma, ora.
Sancte Damiane, ora.

Sancte Prime, ora.
Sancte Fæliciane, ora.
Sancte Dionisij cum socijs tuis. orate.
Sancte Victor cum socijs tuis. orate.
Omnes sancti Martyres, orate.
Sancte Siluester, ora.
Sancte Leo, ora.
Sancte Hieronime, ora.
Sancte Augustine, ora.
Sancte Isidore, ora.
Sancte Iuliane, ora.
Sancte Gildarde, ora.
Sancte Medarde, ora.
Sancte Albine, ora.
Sancte Eusebi, ora.
Sancte Suithune, ora.
Sancte Berine, ora.
Omnes sancti Confessores, orate.
Omnes sancti Monachi, & Eremitæ, orate pro nobis.
Sancta Maria Magdalena, ora.
Sancta Maria Ægiptiaca, ora.

Sancta Margareta, ora.
Sancta Scholaſtica, ora.
Sancta Petronella, ora.
Sancta Genoueſa, ora.
Sancta Praxedes, ora.
Sancta Sotheris, ora.
Sancta Priſca, ora.
Sancta Thecla, ora.
Sancta Afra, ora.
Sancta Editha, ora.
Omnes ſanctæ Virgines, orate.
Omnes Sancti, & ſanctæ, Dei orate pro nobis.

His ita completis, accedat Sacerdos ad Fontis conſecrationem, quæ ſemper dicatur ſine cantu, niſi tantum in vigilia Paſchæ & Pentecoſtes. Tunc enim cantata ſecunda Litania, incipiat Sacerdos ad hunc locum cantare modeſta voce. ℣ Dominus vobiſcum.

℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

Oremus.

OMnipotés ſempiterne Deus, adeſto magnæ pietatis tuæ myſterijs, adeſto ſacramentis: & ad recreandos nouos populos, quos tibi fons Baptiſmatis parturit, ſpiritum adoptionis emitte: vt quod noſtræ humanitatis gerendũ eſt miniſterio, tuæ virtutis impleatur effectu. Per Dominum noſtrũ Ieſum Chriſtũ Filium tuum, qui tecũ viuit & regnat in vnitate Spiritus ſancti Deus, per omnia ſæcula ſęculorum.

℟. Amen. Dominus vobiſcum.

℟. Et cum ſpiritu tuo. Surſum corda

℟. Habemus ad Dominum. Gratias agamus Domino Deo noſtro ℟. Dignũ & iuſtum eſt.

Vere dignum & iuſtum eſt, æquum & ſalutare: nos tibi ſemper & vbique gratias agere, Domine ſancte, Pater omnipotens æterne Deus. Qui inuiſibili potentia, ſacramentorum tuorum mirabiliter operatis effectum. Et licet nos tantis myſterijs exequen-

exequendis ſimus indigni: tu tamen gratiæ tuæ dona non deſerens, etiã ad noſtras preces aures tuæ pietatis inclines. Deus cuius Spiritus ſuper aquas inter ipſa mũdi primordia ferebatur: vt iam tunc virtutem ſanctificationis aquarum natura conciperet. Deus qui nocentis mundi crimina per aquas abluens, regenerationis ſpeciem in ipſa diluuij effuſione ſignaſti: vt vnius eiuſdemque elementi myſterio, & finis eſſet vitijs, & origo virtutibus. Reſpice quęſumus Domine in faciem Eccleſię tuę, & multiplica in ea regenerationes tuas, qui gratiæ tuæ affluentis impetu lætificas ciuitatem tuam, fontemque Baptiſmatis aperis, toto orbe terrarum gentibus inuocandis: vt tuæ majeſtatis imperio, ſumat vnigeniti tui gratiam de Spiritu ſancto.

Hic Sacerdos diuidat aquam manu ſua dextera in modum crucis ſic dicens:

Qui hanc aquam regenerãdis hominibus præ-

præparatam, arcana sui luminis admisti-
one fæcundet: vt sanctificatione concep-
ta, ab immaculato diuini fontis vtero, in
nouam, renata creaturam, progenies cœ-
lestis emergat. Et quos aut sexus in corpo-
re, aut ætas discernit in tempore, omnes
in vnam pariat gratia mater infantiam.
Procul ergo hinc iubente te Domine om-
nis spiritus immundus abscedat: procul
tota nequitia diabolicæ fraudis absistat.
Nihil hic loci habeat cõtrariæ virtutis ad-
mistio: non insidiando circumuolet, non
latendo surrepat, non inficiendo corrum-
pat. Sit hæc sancta & innocens creatura, li-
bera ab omni impugnatoris incursu, & to-
tius nequitiæ purgata discessu. Sit fons vi-
uus, aqua regenerans, vnda purificans: vt
omnes hoc lauacro salutifero diluendi, o-
perante in eis Spiritu sancto, perfectæ pur-
gationis indulgentiã consequantur. Vnde
bene ✠ dico te creatura aquæ: per Deum
✠ viuum: per Deum ✠ verum: per
Deum

Deum ✠ sanctum: per Deum qui te in principio, verbo separauit ab arida: cuius Spiritus super te ferebatur. Qui te de Paradiso manare fecit, & in quatuor fluminibus totam terram rigare præcepit.

Hic eijciat Sacerdos aquam de fronte per quatuor partes, cum manu dextera in modum crucis.

Qui te in deserto amaram, suauitate indita fecit esse potabilem, & sitienti populo de petra produxit. Bene ✠ dico te per Iesum Christum Filium eius vnicum Dominum nostrum; qui te in Cana Galileæ signo admirabili, sua potentia conuertit in vinum. Qui pedibus super te ambulauit, & a Ioanne in Iordane in te baptizatus est. Qui te vna cum sanguine de latere suo produxit, & Discipulis iussit vt credentes baptizarentur in te dicens: Ite docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Pa ✠ tris, & Fi ✠ lij, & Spiritus ✠ sancti. Hæc nobis præcepta seruantibus, tu Deus omni-

omnipotens, clemens adesto: tu benignus aspira. *Hic aspiret Sacerdos ter in fontem, in modũ crucis: deinde dicat sic:* Tu has simplices aquas tuo ore benedicito: vt præter naturalem emundationem, quam lauandis possunt adhibere corporibus, sint etiam purificandis mentibus efficaces. *Hic stillet Sacerdos de Cereo in fontem in modum crucis: postea dicat:* Descendat in hanc plenitudinem fontis, virtus Spiritus sancti, totamque huius aquæ substantiam regenerandi fæcundet effectu. *Hic diuidat Sacerdos aquã cum Cereo in fonte, in modum crucis dicens:* Hic omnium peccatorum maculę deleantur: hic natura ad imaginem tuam condita, & ad honorem sui reformata principij, cunctis vetustatis squaloribus emundetur. *Hic tollat Sacerdos Cereum de aqua, & tradat Clerico, a quo ibidem contra fontẽ teneatur, donec finiatur tota præfatio.* Vt omnis homo hoc Sacramentum regenerati-

nerationis ingressus, in veræ innocentiæ nouam infantiam renascatur. Per Dominum nostrum Iesum Christum Filium tuum: qui tecum viuit & regnat in vnitate eiusdem Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. ℟. Amen.

Non procedatur vlterius in hoc officio in vigilia Paschæ & Pentecostes, nisi aliquis sit baptizandus: vt postea patebit.

Nota quod in vigilia Paschę, & Pentecostes consecratis fontibus non infundetur Oleum neque Chrisma, nisi adsint aliqui gui debeant baptizari, sed linteamine mundo cooperiantur, & vsque ad Completorium Paschę vel Pentecostes reseruentur: vt si forte his diebus aliquis baptizandus aduenerit (fæcuudatis & sanctificatis fontibus cum Olei & Chrismatis infusione) baptizetur.

Post hæc mittat Sacerdos Oleum sanctũ cum ipsa billione, quæ est in vase eius, in aquam, signum crucis faciens & dicens:

Coniunctio Olei Vnctionis, & aquæ Baptis-

Baptiſmatis: In nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. Amen.

Simili modo mittat Chriſma dicens:

Fœcundetur, & ſanctificetur fons iſte, hoc ſalutifero Chriſmate ſalutis: In nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. Amen.

Poſtea mittat ſimul Oleum cum Chriſmate modo ſupradicto dicens:

Coniunctio Chriſmatis ſanctificationis, & Olei Vnctionis, & aquæ Baptiſmatis: In nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. Amen.

RITVS BAPTIZANDI.

Tunc portetur infans ad fonte ab his qui eum ſuſcepturi ſunt ad Baptiſmum: ipſiſque eundem puerum ſuper fontes inter manus tenentibus, ponat Sacerdos manũ dexteram ſuper eum, & interrogato eius nomine reſpondeat qui eum tenent:

N. Item Sacerdos dicat.

N. Abrenuncias Satanæ.

Reſpondeant compatrini & commatrine. Abrenuncio. Item Sacerdos.
Et omnibus operibus eius?
℟. Abrenuncio. Item Sacerdos.
Et omnibus pompis eius?
℟. Abrenuncio. Poſtea tangat Sacerdos pectus infantis, & inter ſcapulas de oleo ſancto, crucem faciens cum pollice dicens. N. Et ego lineo te ſuper pectus oleo ſalutis, & inter ſcapulas, in Chriſto Ieſu Domino noſtro, vt habeas vitam æternam & viuas in ſæcula ſæculorũ. Amẽ.
Deindè interrogato nomine eius, reſpondeant. N. Item Sacerdos:
N. Credis in Deum patrem omnipotentem creatorem cæli & terræ?
Reſpondeant; Credo. Item Sacerdos.
Credis & in Ieſum Chriſtum Filium eius vnicum Dominum noſtrum, natum & paſſum? Reſpondeant. Credo.
Item Sacerdos. Credis & in Spiritum ſanctum: ſanctam Eccleſiam Catholicam, San-

Sanctorum communionem: Remiſſionẽ peccatorum: carnis reſurrectionem, & vitam æternam poſt mortẽ: Reſpondeant, **Credo** Tunc Sacerdos dicat:

N. Quid petis? Reſpondeant, **Baptiſmum.** Item Sacerdos. **Vis Baptizari?**

Reſpondeant, **Volo.**

Deindè accipiat Sacerdos infantem per latera in manibus ſuis, & interrogato nomine eius, baptizet eum ſub trina immerſione, ſanctamq́ Trinitatem inuocando, ita dicens.

N. Et ego Baptizo te in nomine Patris,

Et mergat eum ſemel verſa facie ad aquilonem, & capite verſus orientem.

& Filij,

Iterum mergat ſemel, verſa facie ad meridiem.

& Spiritus Sancti. Amen.

Et emergat tertio recta facie verſus aquã. Tunc patrini accipientes infantem de manibus Sacerdotis leuent eum de fonte. Vt autem ſurrexit a fonte, accipiat Sacerdos de Chriſmate cum pollice ſuo dicens:

Dñs vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

Deus omnipotens, Pater Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui te regenerauit ex aqua & Spiritu ſancto, quique dedit tibi remiſſionem omnium peccatorum tuorum, Hic lineat infantem de ipſo Chriſmate cum pollice in vertice in modum crucis, dicens:

Ipſe te liniat Chriſmate ſalutis in eodem Filio ſuo Domino noſtro Ieſu Chriſto in vitam æternam.

Poſtea induatur infans veſte Chriſmali, Sacerdote interrogante nomen eius & dicente ſic: **N. Accipe veſtem candidam, ſanctam, & immaculatam: quam perferas ante tribunal Domini noſtri Ieſu Chriſti,**

vt ha-

vt habeas vitam æternam, & viuas in ſæcula ſæculorum. Amen.

Licitum eſt autem pannum Chriſmalem ſecundo linire Chriſmate, & ſuper alium baptizatum immittere: tamen ad communes vſus non debet pannus ille aſſumi, ſed ad Eccleſiam reportari & in vſus Eccleſiæ reſeruari.

Deinde quæſito nomine ponat Cereum ardentem in manu infantis dicens:

N. Accipe lampadem ardentem & irreprehenſibilem, cuſtodi Baptiſmum tuum, ſerua mandata: vt cum venerit Dominus ad nuptias, poſſis ei occurrere vna cum Sanctis in aula cœleſti: vt habeas vitam æternam, & viuas in ſæcula ſæculorũ. Amẽ.

Si Epiſcopus adeſt ſtatim eum confirmari oportet, & poſtea communicari ſi ætas eius id depoſcat, Sacerdote dicente:

Corpus Domini noſtri Ieſu Chriſti, cuſtodiat corpus tuum & animam tuam in vitam æternam. Amen.

Si infans sit, iniungatur patri & matri, vt conseruent puerum ab igne & aqua, & omnibus alijs periculis, vsque ad ætatem septem annorum: & si ipsi non faciant, patrini & matrinæ tenentur. Item compatribus & commatribus iniungatur, vt doceant infantem Pater *noster,* Aue *Maria, &* Credo *in Deum, vel doceri faciat: & Quod Chrismale deferat ad Ecclesiam; & quod confirmetur infans quã cito Episcopus aduenerit, circa eas partes per septem miliaria. hoc modo.*

GOdfathers, and Godmothers of this child, we charge you, that you charge the father and mother to keepe it from fire and water, and other perils, to the age of seuen yeares; & that you teach, or cause it be taught the Pater noster, Aue Maria, & Credo: according to the lavv of holie Church, and vvith conuenient speede to be confirmed, of my Lord of the Diocese, or his deputy; and that the mother bring againe the chrisome at her purification.

cation. And vvash your hands ere you depart the Church.

Deindè dicatur hoc ſequens Euangelium ſuper infantem (ſi placuerit) quia ſecundum Doctores maxime valet pro morbo caduco. ℣. **Dominus vobiſcum.**

℟. **Et cum ſpiritu tuo.**

Sequentia ſancti Euangelij ſecundum Marcum.

℟. Gloria tibi Domine.

IN illo tempore: Reſpondens vnus de turba dixit ad Ieſum, Magiſter, attuli filium meum ad te habentem ſpiritũ mutum: qui vbicunq́ue eum apprehenderit, allidit illũ, & ſpumat, & ſtridet dentibus, & areſcit: & dixi diſcipulis tuis vt eijcerent illum, & non potuerunt. Qui reſpondens eis, dixit: O generatio in credula, quamdiu apud vos ero? quãdiu vos patiar? afferte illum ad me. Et attulerũt eum. Et cum vidiſſet eum ſtatim ſpiritus conturbauit illũ: & eliſus in terram, volutabatur ſpumans.

Et interrogauit patrem eius. Quantũ temporis eſt ex quo ei hoc accidit: At ille ait. Ab infantia. Et frequenter eum in ignẽ & in aquas miſit vt eum perderet. Sed ſi quid potes, adiuua nos miſertus noſtri. Ieſus autem ait illi. Si potes credere, omnia poſſibilia ſunt credenti. Et continuo exclamãs pater pueri cum lachrymis aiebat. Credo, domine: adiuua incredulitatem meam. Et cum videret Ieſus concurrentem turbam, comminatus eſt ſpiritu immundo dicens illi, Surde & mute ſpiritus, ego tibi precipio exi ab eo: & amplius ne introeas in eũ. Et clamans & multũ diſcerpens eum, exijt ab eo. Et factus eſt ſicut mortuus, ita vt multi dicerent: Quia mortuus eſt. Ieſus autem tenens manum eius, eleuauit eum, & ſurrexit. Et cum introiſſet in domum, diſcipuli eius ſecretò interrogabant eum: Quare nos non potuimus eijcere eum? Et dixit illis: Hoc genus in nullo poteſt exire, niſi in oratione, & ieiunio.

Et poſtea dicatur hoc Euangelium ſequẽs: ſub forma predicta, videlicet.

Sequentia S. Euangelij ſecundũ Ioannem.

IN principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum. Hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipſum facta ſunt: & ſinè ipſo factũ eſt nihil, quod factum eſt, in ipſo vita erat, & vita erat lux hominum: & lux in tenebris lucet, & tenebræ eum non comprehenderunt. Fuit homo miſſus à Deo, cui nomen erat Ioannes. Hic venit in teſtimoninm vt teſtimonium vt teſtimonium perhiberet de lumine, vt omnes crederent per illum. Non erat ille lux, ſed vt teſtimonium perhiberet de lumine, Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundũ. In mundo erat, & mundus per ipſum factus eſt, & mundus eum non cognouit. In propria venit, & ſui eum non receperunt. Quotquot autem receperunt eum, dedit eis poteſtatem filios

Dei fieri, his, qui credunt in nomine eius, qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt. Et verbũ caro factum est, & habitauit in nobis: & vidimus gloriam eius, gloriam quasi vnigeniti a patre plenum gratiæ, & veritatis.

Notandum est quod quilibet Sacerdos parochialis debet parochianis suis formã baptizandi in aqua pura, naturali, & recenti, & non in alio liquore, frequenter in diebus Dominicis exponere: vt si necessitas emergat, sciant paruulos in forma Ecclesiæ baptizare, proferendo formam verborum Baptismi in liugua materna distinctè, & apertè, & solum vnica voce nullo modo iterando verba illa rite semel prolata, vel similia super eundem: sed sine aliqua additione, subtractione, interruptione, verbi pro verbo positione, mutatione, corruptione seu transpositione sic dicendo:

I Chriſten thee N. in the name of the Father, and of the Sonne, and of the Holy Ghoſt. Amen.

Vel in lingua latina ſic.

Ego baptizo te N. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amen.

Aquam ſuper paruulum ſpargendo, vel in aquam mergendo ter vel ſaltem ſemel.

Et ſi puer fuerit baptizatus, ſecundum illam formam, caueat ſibi vnuſquiſque, ne iterum eundem baptizet. Sed ſi huiuſmodi paruuli conualeſcant deferantur ad eccleſiam, & dicantur ſuper eos Exorciſmi & Catechiſmi cum Vnctionibus & omnibus alijs ſupradictis præter immerſionem aquæ & formam baptiſmi, quæ

omnino

omnino ſunt ommittenda: videlicet: Quid petis & ab hinc vſque ad illum locum quo Sacerdos debeat paruulum Chriſmate linire. Et ideo ſi laicus baptizauerit puerum, antequam deferatur ad Eccleſiam interroget Sacerdos diligenter quid dixerit, & quid fecerit: & ſi inuenerit laicum diſcretè & debito modo baptizaſſe, & formam verborum Baptiſmi vt ſupra in ſuo idiomate integre protuliſſe, approbet factũ, & non rebaptizet eum. Si vero dubitet rationabiliter Sacerdos vtrum infans ad baptizandum ſibi oblatus, prius in forma debita fuerit baptizatus vel non: debet omnia perficere cum eo ſicut cum alio quem conſtat ſibi non baptizatum, præterquam quod verba ſacramentalia eſſentialia proferre debeat ſub conditione hoc modo dicendo.

N. Si baptizatus es, ego non rebaptizo te: ſed ſi nondum baptizatus es, Ego baptizo te, in

te, in nomine Patris & Filij, & Spiritus Sanɛti. Amen.

Sub aſperſione vel immerſione vt ſupra.

Et eſt obſeruandum tam de Baptiſmate quam de Confirmatione, quod quandocunq́ue dubitatur, ſine dubitatione conferantur, quia non dicitur iteratum quod neſcitur fuiſſe collatum. Et ideo ſub forma predicta baptizantur infantes expoſiti, de quorum Baptiſmo probabiliter dubitatur, ſiue inueniantur cum ſale, ſiue ſine ſale.

Notandum eſt etiam quod ſi infans ſit in periculo mortis, tunc primo introducatur ad fontē, & poſtea batizetur incipiendo ad hunc locum. Quid petis. Et ſi poſt baptiſmū vixerit habeat totum reſiduum ſeruitium ſupradictum.

Hoc autem in quolibet Sacramento obſeruetur, quod quandocunq; periclum videtur imminere, ſemper incipiatur ad ſubſtantiam illius Sacramenti, & poſtea reſiduum compleatur ſi poterit.

Non

Non licet aliquem baptizare in aula, camera, vel aliquo loco priuato, sed duntaxat in Ecclesijs, in quibus sunt fontes ad hoc specialiter ordinati, nisi fuerit filius Regis, vel Principis, aut talis necessitas emerserit, propter quam ad Ecclesiam accessus absque periculo haberi non potest.

Presbyter autem si poterit semper habeat fontem lapideum, integrum, & honestum, ad baptizandum: Si autem nequierit, habeat vas conueniens ad baptismum, quod alijs vsibus nullatenus deputetur, nec extra Ecclesiã deportetur.

Solemnis Baptismus celebrari solet in Sabbato sancto Paschæ, & in vigilia Pẽtecostes: & ideo pueri nati infra octo dies ante Pascha, vel infra octo dies ante Pentecosten, debent reseruari ad baptizandũ in Sabbato sancto Paschæ vel in vigilia Pentecostes, si commode, & sine periculo valeant reseruari. Ita quod tempore medio inter natiuitatem puerorum & huius Baptismi perfectum accipiant Catechismum, solaque diebus prædictis Baptismi (consecratis fonti-

ſontibus) immerſio ſit facienda.

Alij autem qui alijs anni temporibus nati extiterint, incontinenter cum nati fuerint, propter mortale periculum (quod ſæpe pueris imminet improuiſum) baptizentur.

Veruntamen in Sabbato *ſancto Paſchæ, & in vigilia Pentecoſtes peracta conſecratione fontium non infundatur* oleum *neque* Chriſma, *nec vlterius in officio Baptiſmi procedatur, niſi forte aliquis adſit baptizandus: ſed linteamine mundo cooperiantur, & vſque ad completoriū Paſchæ &* Pentecoſtes *reſeruentur, vt ſi fortè his diebus aliquis baptizandus aduenerit fœcūdatis & ſanctificatis fontibus* Olei *&* Chriſ*matis infuſione baptizetur.*

Et nota quod de aqua ſanctificata in fonte Baptiſmati in Sabbato *Paſchæ & in vigilia Pentecoſtes, nunquam debet populus aſpergi nec poſt aquæ Chriſmationem nec antè.*

Non licet laico vel mulieri aliquem baptizare niſi in articulo neceſſitatis. Si vero vir & mulier adeſſent vti imineret neceſſitatis articulus bapti-

baptizandi puerum, & non eſſet alius miniſter ad hoc magis idoneus preſens, vir baptizet & non mulier, niſi fortè mulier benè ſciret verba ſacramentalia & non vir, vel aliud impedimentum ſubeſſet.

Similiter pater vel mater non debet proprium filium de ſacro fonte leuare, nec baptizare, niſi in extremæ neceſſitatis articulo: tunc enim bene poſſunt ſine præiudicio copulæ coniugalis ipſum baptizare, niſi fuerit aliquis alius præſens qui hoc facere ſciret & vellet.

Preterea vir & vxor non debent ſimul leuare puerum alterius de ſacro fonte.

Nulli religioſi debent admitti in patrinos, quod etiam de Monialibus obſeruandum eſt.

Viri autem & mulieres qui ſuſcipiunt pueros de Baptiſmo, conſtituuntur eorum fideiuſſores apud Deum: & ideo frequenter debent eos admonere cum adulti fuerint, ſeu diſciplinæ capaces, vt caſtitatem cuſtodiant, iuſtitiam diligant, charitatem teneant & ante omnia orationem Dominicalem, ſalutationem Angelicam,

Symbolum fidei & signaculo sanctæ crucis se signare, eos docere tenentur.

Vnde non debent recipi in patrinos, nec admittantur nisi qui sciunt prædicta: quia patrini debent instruere filios suos spirituales in fide, quod facere non possunt nisi ipsimet in fide prius instructi sint.

Si baptizandus non poterit loqui, vel quia paruulus, vel quia mutus, vel quia ægrotans, aut aliundè impotens, tunc debent patrini pro eis respondere ad omnes interrogationes in Baptismo.

Si autem loqui poterit, tunc pro seipso respondeat, ad singulas interrogationes, nisi ad interrogationem sui nominis tantum, ad quas semper patrini sui respondeant pro eo.

Qui suscipiunt pueros de sacro fonte non debent eos tenere coram Episcopo in Confirmatione nisi cogente necessitate.

Non plures quam vnus vir, & vna mulier debent accedere ad suscipiendum paruulum de sacro fonte: vnde plures ad hoc simul accedētes

peccant faciendo contra prohibitionem canonis, nisi alia fuerit cõsuetudo approbata: tamen vltra tres amplius ad hoc nullatenus recipiantur.

Monendi sunt etiam laici quod paruuli sui confirmati, tertia die post confirmationem deportentur ad Ecclesiam: & frontes eorum per manus Sacerdotis propter Chrismatis reuerentiam in Baptisterio abluantur, & ligaturæ eorum tunc igne comburantur.

Item nullus debet admitti ad Sacramentum Corporis & Sanguinis Christi Iesu, extra mortis articulum, nisi fuerit confirmatus, vel à receptione sacramenti Confirmationis fuerit rationabiliter impeditus.

Non debet Sacerdos parochialis esse sine Chrismate: sed debet quilibet Sacerdos parochialis a suo Episcopo, non ab alio, in propria persona sua, vel per alium Sacerdotem, Diaconum, vel Subdiaconum Chrisma petere singulis annis ante Pascha.

Sacerdos qui de veteri Chrismate vngit baptizatum, nisi in articulo necessitatis, deponendus est:

est: Et ideo debet omni die cœnæ Domini nouum Chrisma ab Episcopo confici, & vetus remoueri, & concremari.

Item tam sacrum Oleum quam Chrisma, sub fideli custodia claui adhibita debent obseruari, ne ad illa possit manus temeraria extendi ad aliqua nefaria exercenda.

Nota quod tempore interdicti generalis, licitè possunt conferri Baptismus & Cõfirmatio tam adultis quam paruulis, sed non cum pulsatis Campanis, neque alta voce.

ORDO AD PVRIFICANDAM MVLIEREM

Post partum antè ostium Ecclesiæ.

Primo Sacerdos & ministri eius dicant Psalmos sequentes. Psal.

LEuaui oculos meos in montes: vnde veniet auxillium mihi.

Auxilium meum a Domino : qui fecit cœlum & terram.

Non det in commotionem pedem tuum: neque dormitet qui custodit te.

Ecce non dormitabit neque dormiet: qui custodit Israel.

Dominus custodit te, Dominus protectio tua: super manum dexteram tuam.

Per diem sol non vret te: neque luna per noctem.

Dominus custodit te ab omni malo: custodiat animam tuam Dominus.

Dominus custodiat introitum tuum, & exitũ tuũ: ex hoc nunc, & vsque in sæculũ.

Gloria Patri & Filio, &c. Sicut erat, &c.

Psal. 127.

Beati omnes qui timent Dominũ: qui ambulant in vijs eius.

Labores manuum tuarum quia manducabis: beatus es, & bene tibi erit.

Vxor tua sicut vitis abundans: in lateribus domus tuæ.

Filij tui sicut nouellæ oliuarum: in circuitu mensæ tuæ.

Ecce sic benedicetur homo: qui timet Dominum.
Benedicat tibi Dominus ex Sion: & videas bona Hierusalē omnibus diebus vitæ tuæ.
Et videas filios filiorum tuorum, pacem super Israel.
Gloria patri, & Filio, &c. Sequatur.
Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison. Pater noster. Et ne nos inducas in tentationem. ℟. Sed libera nos à malo.
℣. Domine saluam fac ancillam tuam.
℟. Deus meus sperantem in te. ℣. Esto ei Domini turris fortitudinis. ℟. A facie inimici. ℣. Domine exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dn̄s vobiscū. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

DEus qui hanc famulā tuā de pariendi periculo liberasti, & eam in seruitio tuo deuotam esse fecisti: concede vt temporali cursu fideliter peracto, sub alis mi-

 sericor-

sericordiæ tuæ vitam perpetuam & quietam consequatur. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Tunc aspergatur mulier aqua benedicta. Deinde inducat eam Sacerdos per manum dexteram in Ecclesiam, dicens.

Ingredere in templum Dei vt habeas vitam æternam, & viuas in sæcula sæculorum. Amen.

Nota quod mulieres post prolem emissã, quandocunque Ecclesiam intrare voluerint acturæ gratias, purificari poßunt, & nulla proindè peccati mole grauantur: nec Ecclesiarum aditus est eis denegandus, ne pæna illis conuerti videatur in culpam. Si tamen ex veneratione voluerint aliquandiu abstinere, deuotionem earum non credimus improbandam. De purificatione post partum, cap. vnico.

ORDO AD FACIENDVM SPONSALIA SIVE MATRIMONIVM.

INprimis statuantur vir & mulier ante ostium Ecclesiæ coram Deo, Sacerdote & populo, vir à dextris mulieris, & mulier à sinistris viri.

Et sciendum est quod licet omni tempore possint contrahi Sponsalia & etiam Matrimonium, quod fit priuatim solo consensu, tamen traditio vxorum, & nuptiarum solemnitas certis temporibus fieri prohibentur: videlicet ab Aduentu Domini vsque ad octauam Epiphaniæ, & à Septuagesima vsque ad octauam Paschæ, & à Dominica ante Ascensionem Domini, vsque ad octauam Pentecostes. In die tamen octaua Epiphaniæ licitè possunt nuptiæ celebrari, quia non inuenitur prohibitum, quamuis Octauis Paschæ hoc facere non liceat. Similiter in Dominica proxima post festum Pentecostes licitè

celebrantur nuptiæ, quia dies Pentecoſtes octauam diem non habet.

Tunc interroget Sacerdos Banna dicens in lingua materna ſub hac forma.

Ecce conuenimus huc fratres coram Deo, Angelis, & omnibus ſanctis eius in faciẽ Eccleſiæ, ad coniungendum duo corpora, ſcilicet huius viri, & huius mulieris, Hic reſpiciat Sacerdos perſonas, vt amodò ſint vna caro, & duæ animæ, in fide, & in lege Dei, ad promerendam ſimul vitam æternam, quicquid antè hoc fecerint. Admonneo igitur vos omnes, vt ſi quis ex vobis aliquid dicere ſciat, quare iſti adoleſcentes legitimè contrahere non poſſint, modo confiteatur.

Eadem admonitio fiat ad virum, & ad mulierem, vt ſi quid ab illis occultè actum fuerit, vel ſi quid deuouerint, vel alio modo de ſe nouerint, quare legitimè contrahere non poſſint, tunc confiteantur.

Si vero aliquis impedimentum aliquod pro-

ponere

ponere voluerit, & ad hoc probandum cautionem præstiterit, differantur Sponsalia, quousque rei veritas cognoscatur. Si verò nullus impedimentum proponere voluerit, interroget Sacerdos dotem mulieris, videlicet arras sponsales: & dicuntur arræ annuli vel pecuniæ, vel aliæ res dandæ sponsæ per sponsum. Quæ datio subarratio dicitur, quando fit per annuli dationem, & tunc vulgariter desponsatio vocatur.

Non fidabit Sacerdos, nec consentiet ad fidationem inter virum & mulierem, ante tertium dictum bannorum. Debet enim Sacerdos banna in facie Ecclesiæ infra Missarum solemnia, cum maior populi adfuerit multitudo, per tres dies solennes, & disiunctos, interrogare: ita vt inter vnumquemque diem solennem cadat ad minus vna dies.

Debet etiam Sacerdos terminũ præfigere competentẽ, infra quem qui voluerit & valuerit, legittimũ opponat impedimentũ: & si cõtrahentes diuersarum sint parochiarũ, tunc in vtraque Ecclesia parochiarũ illarum sunt Banna interroganda.

i au-

Si autem vnius & eiusdem sint parochiæ, tunc tantum in Ecclesia illius parochiæ, banna interrogentur.

Sacerdos vero qui contractibus matrimonialibus ante trinam solennem interrogationẽ bannorum, vt prædictum est, præsumpserit interesse pœnam suspensionis ab officio per triennium incurrit.

Similiter Sacerdos parochialis qui Matrimonia clandestina, in parochia sua prohibere contempserit, ab officio per triennium debet suspendi, & grauius est puniendus si culpę qualitas id requirat. Probibentur autem clandestina Matrimonia duplici ratione: videlicet, ne sub specie Matrimonij committatur fornicatio, & ne Matrimonialiter coniuncti iniuste separentur. Sæpe enim in Matrimonio occulto alter coniugum mutat propositum, & dimittit alterum probationibus destitutũ, & sine remedio restitutionis. Et ideo prohibeant Sacerdotes freqũeter parochianos suos, ne dent sibi fidẽ mutuò, sed corã publicis & honestis personis ad hoc cõstitutis.

Quis-

Quiſquis etiam Sacerdos, ſeu ſæcularis, ſeu regularis extiterit, qui ſolemnizationem Matrimonij extra Eccleſiam parochialem, vel capellam habentem iura parochiæ, ſibi ab antiquo competentia, abſque Diocæſani loci licentia ſpeciali, celebrare præſumpſerit, aut celebrationi intereſſe, ipſo facto per annum integrum ab officio eſt ſuſpenſus.

Poſtea dicat Sacerdos ad virum cunctis audientibus in lingua materna ſic.

N. vis habere hanc mulierem in ſponſam, & eam diligere, honorare, tenere, & cuſtodire ſanam & infirmam, ſicut ſponſus debet ſpõſam, & omnes alias propter eam dimittere, & illi ſoli adhærere quamdiu vita vtriuſque veſtrum durauerit?

Reſpondeat vir. Volo.

Item dicat Sacerdos ad mulierem hoc modo.

N. vis habere hunc virum in ſponſum & ei obedire, & ſeruire, & eum diligere, honorare, ac cuſtodire ſanum & infirmum,

ſicut

ſicut ſponſa debet ſponſum, & omnes alios propter eum dimittere, & illi ſoli adhærere quamdiu vita vtriuſque veſtrum durauerit? *Reſpondeat mulier.* Volo.

Deinde detur fæmina à patre ſuo, vel ab amicis eius. Quod ſi puella ſit, diſcoopertam habeat manum, ſi vidua tectam. Vir eam recipiat in Dei fide & ſua ſeruandam, ſicut vouit coram Sacerdote, & teneat eam per manum ſuam dexteram in manu ſua dextera, & ſic det fidem mulieri per verba de preſenti ita dicens, docente Sacerdote.

I N. take thee N. to my vvedded vvife, to haue and to hold, from this day forvvard, for better, for vvorſe, for richer, for poorer, in ſickneſſe and in health, til death vs depart, if holie Church vvil it permit, and therto I plight thee my trouth.

Manum retrahendo.

Deinde dicat mulier docente Sacerdote.

I N. take thee N. to my vvedded husband, to haue and to hold, from this day for-

forvvard, for better, for vvorſe, for richer, for poorer, in ſickneſſe & in health, to be bonnair and buxom in bed and at board til death vs depart, if holy Church vvil it permit, & therto I plight thee my trouth. *Meeke Obediẽt.*

Manum retrahendo.

Deinde ponat vir aurum, argentum, & annulũ ſuper ſcutam, vel librum, & quærat Sacerdos ſi annulus antea fuerit benedictus, vel non? Si dicatur quod non, tunc benedicat Sacerdos annulum hoc modo,

Dominus vobiſcũ. ℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

CRreator & conſeruator humani generis, dator gratiæ ſpiritualis, largitor æternæ ſalutis, tu Domine mitte benedictionem tuã ſuper hunc annulũ, (reſpice) vt quæ illum geſtauerit ſit armata virtute cæleſtis defenſionis, & proficiat illi ad æternam ſalutem. Per Chriſtum Dominũ noſtrum. Amen.

Oremus.

Oremus.

BEne ✠ dic Domine hunc annulum (respice) quem nos in tuo sancto nomine benedicimus, vt quæcunque eum portauerit in tua pace consistat, & in tua voluntate permaneat, & in tuo amore viuat, & crescat, & senescat, & multiplicitur in longitudinem dierum. Per Dominum nostrum Iesum Christum. Amen.

Tunc aspergatur aqua benedicta super annulum. Si autem antea fuerit annulus ille benedictus, tunc statim postquam vir posuerit annulum super librũ, accipiens Sacerdos annulum, tradat ipsum viro: quem vir accipiat manu sua dextera, cum tribus principalioribus digitis & manu sua sinistra tenens dexteram sponsæ, docente Sacerdote dicat:

With this ring I thee wed, this gold and siluer I thee giue, and with my body I thee vvorshippe, and vvith al my vvordly goodes I thee endevv.

Tunc

Tunc inſerat ſponſus annulum pollici ſponſæ dicens.

In nomine Patris. Deinde ſecundo digito, dicens: **& Filij.** Deinde tertio digito, dicens: **& Spiritus ſancti.** Deinde quarto digito, dicens: **Amen.** Ibique dimittat annulum. Quia in medico eſt quædam vena procedens vſque ad cor, & in ſonoritate argenti deſignatur interna dilectio, quę ſemper inter eos debet eſſe recens.

Deinde inclinatis eorum capitibus, dicat Sacerdos benedictionem ſuper eos.

Benedicti ✠ ſitis à Domino, qui fecit mundum ex nihilo. Amen.

Poſtea dicatur Pſalmus ſequens.

Pſal 67.

MAnda Deus virtuti tuę: cõfirma hoc Deus quod operatus es in nobis.

A Templo tuo in Hieruſalem: tibi offerent reges munera.

Increpa feras arundinis, congregatio taurorum

rorum in vaccis populorum: vt excludant eos qui probati sunt argento.

Gloria Patri, & Filio, &c.

Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison. Pater noster. ℣. Et ne nos inducas in tentationem, ℟. Sed libera nos a malo. ℣. Benedicamus Patrem, & Filium, cum sancto spiritu. ℟. Laudemus & superexaltemus eum in sæcula. ℣. Laudemus Dominum quem laudant Angeli. ℟. Quem Cherubin & Seraphin, Sanctus, Sanctus, Sanctus, proclamant. ℣. Domine exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiscum. resp. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

DEus Abraham, Deus Isaac, Deus Iacob sit vobiscum: & ipse vos coniungat, & impleat benedictioné suam in vobis. Qui viuit & regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

Alia oratio cum.

Ore-

Oremus.

BEne ✠ dicat vos Deus pater, custodiat vos Iesus Christus, illuminet vos Spiritus sanctus. Ostendat Dominus faciē suam in vobis & misereatur vestri. Conuertat Dominus vultum suum ad vos, & det vobis pacem, impleatq́; vos omni benedictione spirituali in remissionem omnium peccatorum vestrorum, vt habeatis vitam æternam, & viuatis in sæcula sæculorum. Amen.

Hic intrent Ecclesiam vsque ad gradum altaris, & Sacerdos in eundo cum suis ministris dicat hunc psalmum sequentem.

Psal. 127.

BEati omnes qui timent Dominū: qui ambulant in vijs eius.

Labores manuum tuarum quia manducabis: beatus es, & bene tibi erit.

Vxor tua sicut vitis abundans: in lateribus domus tuæ.

Filij tui sicut nouellæ oliuarum: in circuitu mensæ tuæ.

Ecce ſic benedicetur homo: qui timet Dominum.

Benedicat tibi Dominus ex Sion: & videas bona Hieruſalem omnibus diebus vitæ tuæ.

Et videas filios filiorum tuorum: pacem ſuper Iſrael.

Gloria Patri, & Filio, &c. Kyrie eleiſon, Chriſte eleiſon, Kyrie eleiſon.

Tunc proſtratis ſpōſo & ſponſa ante gradum altaris, roget Sacerdos circumſtantes orare pro eis dicendo:

Pater noſter. ℣. Et ne nos inducas in tentationem ℟. Sed libera nos à malo. ℣. Saluum fac ſeruum tuum & ancillam tuam. ℟. Deus meus ſperantes in te. ℣. Mitte eis Domine auxilium de ſancto. ℟. Et de Sion tuere eos. ℣. Eſto eis Domine turris fortitudinis. ℟. A facie inimici. ℣. Domine exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo.

O re-

Oremus.

BEne ✠ dicat vos Domninus ex Sion, vt videatis quæ bona ſunt Hieruſalem omnibus diebus vitæ veſtræ: & videatis filios filiorum veſtrorum, & pacem ſuper Iſrael. Per Chriſtum Dominum noſtrum. Amen.

Oremus.

DEus Abraham, Deus Iſaac, Deus Iacob, bene ✠ dic adoleſcentes iſtos, & ſemina ſemen vitæ æternæ in mentibus eorum: vt quicquid pro vtilitate ſua dedicerent, hoc facere cupiāt. Per Ieſum Chriſtum filium tuum recuperatorem hominum, qui tecum viuit & regnat in vnitate Spiritus ſancti Deus per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

Oremus.

REſpice Dn̄e de cælis, & bene ✠ dic conuentionem iſtam. Et ſicut miſiſti ſanctum Angelum tuum Raphaëlem ad Tobiam & Saram filiā Raguelis: ita digneris Domine mittere bene ✠ dictionem

tuam ſuper iſtos adoleſcentes, vt in tua voluntate permaneant, & in tua ſecuritate perſiſtant, & in amore tuo viuant & ſeneſcant: vt digni atq́ue pacifici fiant & multiplicẽtur in longitudinem dierũ. Per Chriſtum Dominum noſtrum. Amen.

Oremus.

RESpice Domine propitius ſuper hunc famulũ tuum (reſpice) & ſuper hanc famulam tuam (reſpice) vt in nomine tuo bene ✠ dictionem cęleſtem accipiant, & filios filiorum ſuorum & filiarum ſuarum vſque ad tertiam & quartam progeniem incolumes videant, & in tua voluntate perſeuerent, & infuturo ad cæleſtia regna perueniant. Per Chriſtum Dominũ noſtrum. Amen.

Oremus.

OMnipotens ſempiterne Deus, qui primos parentes noſtros Adam & Euam ſua virtute creauit, & in ſua ſanctificatione copulauit, ipſe corda & corpora veſtra ſanctificet & bene ✠ dicat, atq́ue in lo-

in ſocietate & amore veræ dilectionis coniungat. Per Chriſtum Dominum noſtrũ. Amen. Deinde benedicat eos dicens.

Oremus.

BEne ✠ dicat vos Deus omnipotens omni bene ✠ dictione cæleſti, efficiatque vos dignos in conſpectu ſuo, ſuperabundet in vobis diuitias gratiæ ſuæ,& erudiat vos in verbo veritatis,vt ei corpore pariter & mente complacere valeatis. Per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum &c. Amen.

Finitis orationibus quæ dicebantur ſuper eos proſtratos ad gradum altaris, & introductis illis in preſbyterum (ſcilicet inter chorum & altare) ex parte Eccleſiæ auſtrali, & ſtatuta muliere à dextris viri (videlicet inter ipſum & altare) incipiatur Miſſa.

Nota quod ordo thuris benedicti nunquam datur in Eccleſia ſponſo & ſponſæ. Inde eſt quod oblato thure benedicto ſuper altare, ſi deſ-

cendat thuribulus ad clericos, vel ad laicos, aliud thus est apponendum & hominibus offerendum.

Post Sanctus, prosternant se sponsus & sponsa in oratione ad gradum altaris, extenso super eos pallio, quod teneant quatuor clerici per quatuor cornua, in superpelliceis: nisi alter eorum prius fuerit desponsatus & benedictus, quia tunc non habeatur pallium super eos, nec dicatur Sacramentalis benedictio, vt postea patebit. Deinde dicto, Per omnia sæcula sæculorũ. Amen. post Pater noster, antequam dicatur: Pax Domini sit semper vobiscum, facta fractione Eucharistiæ more solito, dimissaque hostia in tribus fractionibus super patinam: dicat Sacerdos conuersus ad illos, orationes sequẽtes, illis interim genu flectentibus sub pallio, Sacerdote sic dicente. ℣. **Dominus vobiscum.**

℟. **Et cum spiritu tuo.**

O re-

Oremus.

PRopitiare Domine ſupplicationibus noſtris, & inſtitutis tuis quibus propagationem humani generis ordinaſti benignus aſſiſte: vt quod te auctore coniungitur, te auxiliante ſeruetur. Per Chriſtum Dominum noſtrum. Amen.

Oremus.

DEus qui poteſtate virtutis tuæ de nihilo cuncta feciſti, quique diſpoſitis vniuerſitatis exordijs, homini ad imaginẽ Dei facto, ideo inſeperabile mulieris adiutorium condidiſti, vt fœmineo corpori de virili dares carne principium, docens quod ex vno placuiſſet inſtitui, nunquam liceret diſiungi.

Hic incipit benedictio ſacramentalis.

Deus qui tam excellenti myſterio cõiugalem copulam conſecraſti, vt Chriſti & Eccleſię ſacramentum pręſignares in fœdere nuptiarum.

Hic finitur benedictio ſacramentalis.

Deus per quem mulier iungitur viro, & societas principaliter ordinata, ea benedictione ✠ donatur, quæ sola nec per originalis peccati pænam, nec per diluuij est ablata sententiam. Respice propitius super hanc famulam tuam, quæ maritali iungenda consortio, se tua expetit protectione muniri. Sit in ea iugum dilectionis & pacis: fidelis & casta nubat in Christo, imitatrixque sanctarum permaneat fœminarum. Sit amabilis vt Rachel viro suo. Sapiens, vt Rebecca. Longęua & fidelis, vt Sara. Nihil in ea ex actibus suis ille auctor præuaricationis vsurpet. Nexa fidei, mandatisq; permaneat, vni thoro vincta. Côtractus illicitos fugiat, muniatque infirmitatem suam robore disciplinæ. Sit verecundiæ grauis, pudore venerabilis, doctrinis cælestibus erudita. Sit fæcunda in sobole, sit probata & innocens. Et ad optatam perueniat senectutem, & videat filios suorum vsque in tertiam & quartam proge-

progeniem. Et ad beatorum requiem, atque ad cœlestia regna perueniat. Per Dominū nostrum Iesum Christū. &c. Amen.

Notandum quod hæc clausula: Deus qui tam excellenti mysterio, vsque, Deus per quem mulier iungitur viro: non dicatur in secundis nuptijs. Vir enim aut mulier ad bigamiā transiens, non debet iterum a Sacerdote benedici, quia cum alia vice benedicti sint, eorum benedictio non debet iterari, quia caro benedicta trahit ad se carnem non benedictam.

Notandum est autem quod inhibitum est per capitulum extra, de secundis nuptijs, ne benedictio detur in secundis nuptijs, quod etiam testatur beatus Ambrosius qui ait. Primæ nuptiæ à Domino sunt constitutæ, secundæ vero permissæ. Primæ nuptiæ sub omni benedictione celebrantur, secundæ vero carent omni benedictione. Sed quia plures benedictiones sunt in nuptijs celebrandis (scilicet in introitum Ecclesiæ, & super pallium, & post Missam, & super thorum in sero) dubium esse potest quæ bene-

benedictio in ſecundis nuptijs ſit iteranda & quæ non. Sciendum eſt. quod in hac oratione quæ ſic incipit: Deus qui poteſtate virtutis tuæ de nihilo cuncta feciſti &c. tres ſunt benedictiones ibidem quæ idem habent principium, ſcilicet: Deus. Media autem eſt omittenda, ſcilicet iſta: Deus qui tam excellenti myſterio coniugalem copulam conſecraſti. vſque, Deus per quem mulier iungitur viro, & ſocietas principaliter ordinata &c. Quia in iſta benedictione agitur de vnitate Chriſti & Eccleſiæ, quæ figuratur in primo Matrimonio, non autem in ſecundo. Vnde Apoſtolus ad Corinthios ait. Erunt duo in carne vna. Et hoc notatur in cap. Extra, de Bigamis & cap. Debitum & ſi vir vnius vxoris. Et hoc pro primo matrimonio, ſed qui adhæret pluribus diſſoluit vnitatem, vel fœdus vnitatis, & ideo illa benedictio quæ agit de vnitate, (ſcilicet: Deus qui tam excellenti myſterio &c.) non dicetur in ſecundis nuptijs. Et hoc eſt verum tam in viro bigamo, quam in muliere vidua,

quia

quia caro benedicti trahit ad ſe carnem non benedictã. Sed omnes aliæ benedictiones ſiue orationes debent dici indifferenter, ſecundũ curiam Romanam ſecundum Hoſtienſem, & Thomã Aquinatem, & Morandũ Doctorem. Et quæſtio iſta diſcuſſa erat, & determinata in ſacro palatio Romæ, & tranſlata in Angliã per Magiſtrum Ioannem *Hayſted anno Domini* 1321. *Et cauſa diſcuſſionis erat, quia multitudo Sacerdotum tunc temporis ad ſedem Apoſtolicam conuolarunt cauſa obtinendi abſolutionis beneficium pro benedictionibus in ſecundis nuptijs indiſcrete collatis. Ideo ſuper hoc ſtatuitur conſtitutio noua, quæ ſic incipit.*

Concertatio in antiquæ finem imponere cupiẽtes preſenti declaramus edicto, quod licet vir vel mulier ad bigamiam vel ad ſecundas nuptias tranſierint benedici non debẽt cum fuerint alias benedicti: quod ſi forſan alter eorum vel ambo eſſent ad ſecundas nuptias tranſeuntes & in primis nuptijs benedicti non fuerint, danda eſt eis bene-

benedictio in secundis nuptijs. Sane volentes antiquum rigorem temperare, concedimus quod presbyter qui secũdas nuptias benedixerit scienter, ad sedem Apostolicã ex hoc venire minimè teneatur: sed à pæna suspẽsionis hoc casu à iure indicta, per suos possunt Diocæsanos absolui. Si qui vero iuxta opinionem quorundã hactenus se non reputat suspensos ordines quoslibet, seu quęuis beneficia receperint, Diocæsani eorum à pæna suspẽsionis prædicta ipsos absoluere, ac super executione ordinum, & retentione beneficiorum huiusmodi cum eis valeant licitè dispensare.

Hic quæri potest quare secundæ nuptiæ non benedicantur? Ad hoc dico quod secundum Matrimonium quamuis in se consideratum sit perfectum Sacramentum, *tamen in ordine ad primum Sacramentum consideratum, aliquem habet defectum Sacramenti, quia non habet plenam significationem, cum non sit vna caro, sicut est in matrimonio Christi & Ecclesiæ, & ratione*

ratione huius defectus benedictio a secũdis nuptijs subtrahitur. Sed hoc est intelligendũ quando secundæ nuptiæ sunt secundæ & ex parte viri & ex parte mulieris vel ex parte mulieris tantum. Si enim virgo contrahat cum illo qui habuit aliam vxorem nihilominus nuptiæ benedicuntur. Saluatur & aliquo modo significatio in ordine ad primas nuptias, quia Christus & si vnam Ecclesiam habeat sponsam, habet tamen plures personas desponsatas in vna Ecclesia. Sed anima non potest esse sponsa alterius quam Christi, quia aliâs cum demone fornicatur, nec est ibi matrimonium spirituale. Et propter hoc quãdo mulier secũdo nubit, nuptię non benedicũtur propter defectũ Sacramẽti.

Post hæc vertat se Sacerdos ad altare & dicat Pax Domini & Agnus Dei.

Tunc amoto pallio surgant ambo sponsus & sponsa, & accipiat sponsus pacem à Sacerdote, & ferat sponsæ osculãs eam & neminem alium nec ipse, nec ipsa: sed statim Diaconus vel clericus à presbytero pacem acci-

accipiens, ferat alijs sicut solitum est.

Post Missam benedicatur panis & vinum, vel aliud quod potabile in vasculo, & gustent in nomine Domini, Sacerdote dicente. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spritu tuo. Oremus.

BEne ✠ dic Domine panem istum, & hunc potum, & hoc vasculum sicut benedixisti quinque panes in deserto, & sex hydrias in Cana Galilaeæ: vt sint sani & sobrij, atque immaculati omnes gustã-tes ex eis, Saluator mundi. Qui viuis & regnas cũ Deo Patre in vnitate Spiritus sancti Deus, per omnia sęcula sęculorũ. Amẽ.

Nocte vero sequenti cum sponsus & spõsa ad lectum peruenerint accedat Sacerdos & benedicat thalamum dicens.

℣. Dñs vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

BEne ✠ dic Domine thalamũ istum, & omnes habitantes in eo: vt in tua pace consistant, & in tua voluntate permaneant,

neant, & in amore tuo viuant, & ſeneſcāt, & multiplicentur in longitudinem dierū. Per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum. Amen. Item benedictio ſuper lectum.

℣. Dn̄s vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

BEne ✠ dic Domine hoc cubiculum (reſpice) qui non dormis, neque dormitas. Qui cuſtodis Iſrael, cuſtodi famulos tuos in hoc lecto quieſcentes ab omnibus phantaſmaticis dæmonum illuſionibus. Cuſtodi eos vigilantes, vt in præceptis tuis meditentur dormientes, & te per ſoporem ſentiant, vt hic & vbique defenſionis tui muniantur auxilio. Per Dominū noſtrum. Amen. Deinde fiat benedictio ſuper eos in lecto tantum cum.

Oremus.

BEne ✠ dicat Deus corpora veſtra, & animas veſtras: & det ſuper vos benedictionem, ſicut benedixit Abraham, Iſaac, & Iacob. Amen. Alia benedictio.

Ore-

Oremus.

MAnus Domini ſit ſuper vos, mittatque Angelum ſuum ſanctũ qui cuſtodiat vos omnibus diebus vitæ veſtræ Amen.

Alia benedictio.

Oremus.

BEne ✠ dicat vos Pater, Filius, & Spiritus ſanctus, qui trinus eſt in numero & vnus in numine. Amen.

ORDO AD VISITANDVM INFIRMVM.

IN primis induat ſe Sacerdos ſuperpelliceo cum ſtola, & in eundo dicat cum ſuis miniſtris ſeptem pſalmos pænitentiales, cum Gloria Patri & cum Antiph. Ne reminiſcaris. Quæ in fine repetatur hoc modo.

Ne reminiſcaris, Domine, delicta noſtra, vel parentum noſtrorum, neque vindictam

ctam ſumas de peccatis noſtris. Parce Domine, parce famulo tuo (vel famulæ tuæ) quem (vel quam) redemiſti præcioſo ſanguine tuo, & ne in æternum iraſcaris ei.

Et cum intrauerit domum dicat.

Pax huic domui, & omnibus habitantibus in ea, pax ingredientibus, & egredientibus. Et ſciendum eſt, quod quando infirmus debet inungi, offerenda eſt ei imago crucifixi, & ante conſpectum eius ſtatuenda, vt redemptorem ſuum in imagine crucifixi adoret, & paſſionis eius quã pro peccatorũ ſalute ſuſtinuit recordetur. Deinde aſpergat infirmum aqua benedicta, & ſtatim ſequatur.

Kyrie eleiſon. Chriſte eleiſon. Kyrie eleiſon. Pater noſter. ℣. Et ne nos inducas in tentationem. ℟. Sed libera nos à malo.
℣. Saluum fac ſeruum tuum (vel ancillam tuam) ℟. Deus meus ſperantem in te.
℣. Mitte ei Domine auxilium de ſancto.
℟. Et de Sion tuere eum, (vel eã) ℣. Ni-

hil proficiat inimicus in eo (vel ea) ℟. Et filius iniquitatis non opponat nocere ei. ℣. Esto ei Dñe turris fortitudinis. ℟. A facie inimici. ℣. Domine exaudi orationem meã. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dñs vobiscũ. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

DEus qui beatum Petrum Apostolum tuum misisti ad Tabitham famulam tuam, vt eius præcibus suscitaretur ad vitam: exaudi nos quæsumus, vt hunc famulum tuum (vel hanc famulam tuam) N. quem (vel quam) in nomine tuo visitat nostra fragilitas, exorata medecinæ tuæ medela citius sanitati restituat. Per Christũ Dominum nostrum. Amen.

Oremus.

OMnipotens sempiterne Deus, qui subuenis in periculis, & necessitate laborantibus, & flagella clementer temporas: te Domine supplices exoramus, vt per visitationem tuam sanctã erigas hunc

famu-

famulum tuum (vel hanc famulam tuam) N. ex hac ægrotatione qua tenetur, & præſentes eum Eccleſiæ tuæ ſanctæ incolumem, ad laudem & gloriam nominis tui. Per Chriſtum Dominum noſtrũ. Amen.

Oremus.

EXaudi nos omnipotens & miſericors Deus, & viſitationem tuam conferre digneris ſuper hunc famulum tuum (vel hanc famulam tuam) N. quem (vel quã) diuerſa vexat infirmitas. Viſita eum (vel eam) Domine, ſicut viſitare dignatus es ſocrum Petri, puerum Centurionis, & Tobiam, & Saram per ſanctum Angelum tuum Raphaęlem. Reſtitue in eo (vel ea) Domine priſtinam ſanitatem, vt mereatur in atrio domus tuæ dicere: caſtigans, caſtigauit me Dominus, & morti non tradidit me Saluator mundi. Qui cum Deo Patre, & Spiritu Sancto viuis & regnas Deus per omnia ſæcula ſæculorũ. Amen.

Oremus.

DEus qui famulo tuo Ezechiæ ter quinos annos ad vitam donasti: ita & hunc famulum tuum (vel hanc famulam tuam) N. a lecto ægritudinis, tua potentia erigas ad salutem. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Oremus.

REspice quæsumus Domine famulum tuum (vel famulam tuam) N. in infirmitate sui corporis laborantem: & animam refoue quam creasti, vt castigationibus emendata, continuò se sentiat, tua medecina saluatam. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Oremus.

DEus qui facturæ tuæ pio semper dominaris affectu, inclina aurem tuam supplicationibus nostris, & famulum tuum (vel famulam tuam) N. ex aduersa valetudine sui corporis laborantem, placatus respice, & visita in salutari tuo, ac

cælestis

cæleſtis ei gratiæ præſta medecinam. Per Chriſtum Dominum noſtrum. Amen.

Oremus.

VIrtutum cæleſtium Deus, qui ab humanis corporibus omnem languorem, & omnem infirmitatem præcepti tui poteſtate depellis: adeſto propitius huic famulo tuo (vel famulæ tuæ) N. vt fugatis infirmitatibus, & viribus receptis, nomen ſanctum tuum inſtaurata protinus ſanitate benedicat. Per Chriſtum Dominum noſtrum. Amen.

Oremus.

DOmine ſancte, pater omnipotens, æternæ Deus, qui fragilitatem conditionis humanæ, infuſa virtutis tuæ dignatione confirmas, vt ſalutaribus remedijs pietatis tuæ corpora noſtra, & membra vegetentur: ſuper hunc famulum tuum (vel famulam tuam) N. propitius intende, vt omni neceſſitate corporeæ infirmitatis excluſa, gratia in eo (vel ea)

pristinæ sanitatis perfecta reparetur. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Oremus.

RESpice Domine de cælo, & vide & visita hunc famulum tuum (vel hanc famulam tuam) N. & benedic eum (vel eam) sicut benedicere dignatus es, Abraham, Isaac, & Iacob. Respice super eum (vel eam) Domine oculis misericordiæ tuæ, & reple eum (vel eam) omni gaudio, & lætitia & timore tuo. Expelle ab eo (vel ea) omnes inimici insidias, & mitte Angelum pacis qui eum (vel eam) custodiat, & domum istam in pace perpetuas. Per Dominum nostrum. Amen.

Deinde priusquam vngatur infirmus, aut communicetur, exhortetur eum Sacerdos hoc modo.

FRrater charissime, gratias age omnipotenti Deo pro vniuersis beneficijs suis, patienter & benigne suscipiens infirmitatem corporis, quam tibi Deus immisit: nam

ſit: nam ſi ipſam humiliter ſine murmure toleraueris, inferet animæ tuæ maximum præmium, & ſalutem. Et frater chariſſime quia viam vniuerſæ carnis ingreſſurus es, eſto firmus in fide: qui enim non eſt firmus in fide, infidelis eſt, & ſine fide impoſſible eſt placere Deo. Et ideo ſi ſaluus eſſe volueris, ante omnia opus eſt vt teneas Catholicam fidem, quam niſi integram, inuiolatamq́ue ſeruaueris abſq́ue dubio in æternum peribis.

Deinde bonum & valdè expediens eſt vt Sacerdos exprimat infirmo quatuordecem articulos fidei: quorum ſeptem primi ad myſterium Trinitatis, & ſeptem alij ad Chriſti humanitatem pertinent: vt ſit fortè prius in aliquo ipſorum errauerit, titubauerit, vel dubius fuerit, ante mortem dum adhuc ſpiritus vinctus eſt carni ad fidem ſolidam reducatur. Et poteſt Sacerdos dicere ſic.

FIdes autem Catholica hæc est frater 1 Credere in vnum Deum, hoc est in vnitatem diuinæ essentiæ, in trium personarum indiuisibile Trinitate. 2 Patrem ingenitem esse Deum. 3 Vnigenitum Dei Filium, esse Deum per omnia coæqualem Patri. 4 Spiritum sanctum, non genitum, non factum, non creatum, sed a Patre & Filio pariter procedentem, esse Deum Patri Filioque consubstantialem, etiam & æqualem. 5 Creationem cæli & terra, id est, omnis visibilis & inuisibilis creaturæ a tota indiuisibili Trinitate. 6 Sanctificationem Ecclesiæ per Spiritum sanctum, & gratiæ sacramenta, ac cætera omnia in quibus communicat Ecclesia Christiana: In quo intelligitur, quod Ecclesia Catholica cum suis Sacramentis & legibus, per Spiritum sanctum regulata, omni homini (quantumcunque facinoroso peccatori) sufficit ad salutem, & quod extra Ecclesiam Catholicam non sit salus. 7 Consumma-

ſummationem Eccleſiæ per gloriam ſempiternam, in anima & carne veraciter ſuſcitanda: & per huius oppoſitum intelligitur æterna damnatio reproborum. Si vis ergo ſaluus eſſe frater, ita de myſterio Trinitatis ſentias.

Deinde exprimat ei Sacerdos alios ſeptem articulos ad Chriſti humanitatẽ pertinentes hoc modo.

SImiliter (frater chariſſime) neceſſarium eſt ad æternam ſalutem, vt credas, & confitearis Domini noſtri Ieſu Chriſti Incarnationem, ſeu veram carnis aſſumptionem per Spiritum ſanctum ex ſola virgine glorioſa. 2 Veram incarnati Dei natiuitatem ex virgine incorrupta 3 Veram Chriſti paſſionem & mortem ſub tyrannide Pilati. 4 Veram Chriſti deſcenſionem ad inferos in anima ad ſpoliatorem tartari, quieſcente corpore eius in ſepulchro. 5 Veram Chriſti Dei tertia die a morte reſurrectionem. 6 Veram ipſius ad

sius ad cælos ascensionem. 7 Ipsius venturi ad iudicium certissimam expectationem. Hęc est fides catholica (frater) quam nisi fideliter, firmiterque crediderís, sicut sancta mater Ecclesia credit, saluus esse non poteris.

Et si infirmus laicus, vel simpliciter literatus fuerit, tunc potest Sacerdos articulos fidei in generali ab eo inquirere, sub hac forma.

CHarissime frater, credis Patrem, & Filium, & Spiritũ sanctũ, esse tres personas, & vnum Deum, & ipsam benedictá, atque indiuisibilẽ Trinitatem creasse omnia creata visibilia, & inuisibilia. Et solum Filium, de Spiritu sancto conceptum, incarnatum fuisse ex Maria virgine, passum & mortuũ pro nobis in ctuce, sub Pontio Pilato, sepultum descendisse ad inferna, die tertia resurrexisse à mortuis, ad cœlos ascendisse, iterumque venturũ ad iudicandos viuos & mortuos, omnesque homines tunc

tunc in corpore & anima reſurrecturos, bona & mala ſecundũ merita ſua recepturos, & remiſſionẽ peccatorũ per Sacramentorum Eccleſiæ perceptionem, & Sanctorum communionem: id eſt omnes homines in charitate exiſtentes, eſſe participes omnium bonorũ gratiæ, quæ fiunt in Eccleſia, & omnes qui communicant cum iuſtis hic in gratia, communicaturos cum eis in gloria.

Deinde reſpondeat infirmus.

Credo firmiter in omnibus, ſicut ſancta mater credit Eccleſia, proteſtando coram Deo, & omnibus ſanctis continuè hoc eſſe meam veram & firmam intentionem, quomodocunque aliquis ſpiritus malignus memoriam meam aliter fortè in futuro ſolicitauerit perturbare.

Deinde dicat Sacerdos.

CHariſſime frater, quia ſine charitate, nihil proderit tibi fides, teſtante Apoſtolo, qui dicit: Si habuero omnem fidem ita

dem ita vt montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum: ideo opportet te deligere Dominum Deum tuum super omnia ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & proximum tuum propter Deum sicut teipsum. Nam sine huiusmodi charitate nulla fides valet. Exerce igitur charitatis opera dum vales: & si multum tibi affuerit, abundanter tribue, si autem exiguum illud impartire stude. Et ante omnia si quem iniustè læseris, satisfacias si valeas, si autem non valeas, expedit vt ab eo veniam humiliter postules. Dimitte debitoribus tuis, & illis qui in te peccauerunt, vt Deus tibi dimittat. Odientes te diligas, pro malis bona retribuas. Dimitte (inquit Saluator) & dimittetur vobis. Spem etiam firmam, & bonam fiduciam (frater) opportet te habere in Deo, & in misericordia eius. Et si occurrerit cigitatui tuo multitudo peccatorum tuorum, dole: sed
nullo

nullo modo desperes. Imo cogita quoniam (vt testatur scriptura) misericordia eius super omnia opera eius, & illi soli proprium est misereri semper & parcere, & quia secundum altitudinem coeli à terra corroberauit misericordiam suam super timentes se. Spera igitur in Deo, & fac bonitatem, quoniam sperantem in Domino misericordia circundabit. Qui sperant in Domino habebunt fortitudinem, & assument pennas vt aquilæ, volabunt & non deficient. Volabunt enim a tenebris ad lumen, a carcere ad regnum, a miseria præsenti ad gloriam sempiternam.

Deindè stabilito sic infirmo in fide, charitate, & spe dicat ei Sacerdos.

CHarissime frater si velis ad visionē Dei peruenire, opportet omnino quod sis mundus in mente, & purus in conscientia.

Ait

Ait enim Christus in Euangelio: Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Si ergo vis mundum cor & conscientiam sanã habere, peccata tua vniuersa confitere: ore enim confessio fit ad salutem, vt ait Apostolus. Et quia fortè ante hac aut per obliuionem, aut verecundiæ confusionem, aliqua peccata tua, vel eorum circumstantias aggrauantes omisisti, truncasti, abscondisti, vel minus confessus fuisti: ideo iam resume ab initio, & confitere. Quoniam in proximo est vt viam vniuersæ carnis ingressurus sis, & tunc amplius confiteri non poteris. Dic ergo vni, peccata tua, vt Deus corã multis milibus in die iudicij ea tegat. Si autem tu hic ea tegas & abscondas, in omnium cõspectu ad tui confusionem in die iudicij denudabuntur. Recogita ergo omnes annos tuos in amaritudine animæ tuæ, & nõ sit tibi solicitudo de aliqua creatura, vel rebus mundanis: sed omnem solicitudinem

nem tuam proijce in Deum, & noli esse immemor salutis animæ tuæ. Multũ tempus in vanum transegisti, nunc vna hora tibi fortè tantum superest in hac vita, & ideo hanc expende totaliter in vtilitatem & commodum animæ tuæ. Surge (frater) de lacu miseriæ, & de luto peccati per confessionem. Grandis enim tibi restat via. Surge euge vt lotus lachrimis contritionis comedere valeas panem vitæ, hoc est, Sacramentum Corporis Christi, quod erit tibi in via hac qua gradieris robur & fulcimentum: & ambulabis per Dei gratiam in fortitudine cibi illius vsque ad montem Dei. Quod tibi concedat omnium fidelium Redẽptor Dei Filius, Iesus Christus, Amen.

Deinde audita integra confessione infirmi, & factis interrogationibus quę expediunt, iniungat Sacerdos infirmo, quod si quid alieni iniustè habuerit, vel si quem iniustè lęserit, seu damnificauerit, reddat & sa-

& satisfaciat si valeat: si non valeat, veniam humiliter postulet. Attamen non iniungat ei Sacerdos aliquam pœnitentiam, sed dicat ei benigniter hoc modo.

FRater tu tot, & talia peccata commisisti, pro quibus si tu esses sanus talem pænitentiam deberes agere vsque ad tale tempus innotescendo ei illam pænitentiam in speciali sed quia infirmus es, & fortè vita tua ad hoc peragendum extendi non valebit, ideo non iniungo tibi aliquá pænitentiam. Volo tamen, quod (si forte dicesseris) facias talem Eleemosinam, vel ad minus iniungas amicis vel executoribus tuis, ipsam facere ex parte tua, pro ipsa pænitentia, assignando ipsam Eleemosinam in speciali Si autem conualeris, pænitentiam quam tibi notificaui adimpleas, vel iterum humiliter redeas ad confessionem, vel mihi, vel alteri qui tibi absolutionis beneficium in hac parte de iure conferre valeat & debeat. Et concedo tibi quod

quod omnes indulgentiæ quorumcunque Prælatorum tibi concessæ, seu qualitercunque concedendæ, eorumque benedictiones, omnes aquæ benedictæ aspersiones, deuotæ pectoris tui tunsiones, cordis tui contritiones, ista confessio, & omnes aliæ confessiones tuæ deuotæ, omnia ieiunia, abstinentiæ, eleemosinæ, vigiliȩ, disciplinȩ orationes, peregrinationes, & omnia alia bona quæ fecisti, vel facies, & omnia mala quæ pro Deo vel iniuste sustinuisti, vel sustinebis, passio Saluatoris Dñi nostri Iesu Christi, meritaquæ beatæ & gloriosæ virginis Mariæ & omnium aliorũ sanctorum, necnon suffragia totius sanctæ Ecclesiæ catholicæ, cedant tibi in remissionem istorũ, & omniũ aliorum peccatorũ tuorũ, in augmentationem meritorum, & consecutionem præmiorum æternorum. Amen. *Deinde dicat Sacerdos.*

Misereatur tui &c. *Et postea eum absoluat ab omnibus peccatis suis dicendo.*

G Domi-

Dominus noster Iesus Christus &c.

Notandum est quod licet Sacerdos possit de facto absoluere infirmum in articulo mortis ab omnibus peccatis suis, tamen si aliquis casus occurrat in Confessione a quo ipse Sacerdos eum alias de iure absoluere non poßet, iniungendum est infirmo, quod cum conualuerit præsentet se illi ad confitendum, qui eum de iure, vel consuetudine in hac parte absoluere debeat, recepturus eius mandata, & satisfacturus: nam alias reincidet in eandẽ sententiam quam prius sustinuit.

Deinde dicat Sacerdos orationẽ sequentẽ.

℣. Dñs vobiscũ. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

PRætende Domine huic famulo tuo (vel famulæ tuæ) dexteram cœlestis auxilij: vt te toto corde perquirat, & quæ digne postulat assequatur. Per Christum Dominum nostrum. Amen. Sequatur.

BEne ✠ dictio Dei Patris omnipotẽtis, & Filij, & Spiritus sancti, super te descendat, & maneat semper. Amen.

Deinde

Deinde infirmus osculetur crucem, & Sacerdotem, & postea omnes alios per ordinem; & interim dicat Sacerdos morosius.

℣. **Dñs vobiscum.** ℟. **Et cum spiritu tuo.**

Oremus.

DEus misericors, Deus clemens, qui secundum multitudinem miserationū tuarum, peccata pęnitentium deles, & prę-teritorum criminum culpas, venia remissionis euacuas: respice super hunc famulum tuum (vel hanc famulam tuam) N. sibi remissionem omnium peccatorum suorum tota cordis cōtritione poscentem. Renoua in eo (vel ea) pijssime Pater quicquid diabolica fraude violatum est, & vnitati corporis Ecclesiæ tuæ membrum infirmum (peccatorum percepta remissione) restitue. Miserere Domine gemituū eius, miserere lachrimarum, miserere tribulationum atque dolorum: & non habentem fiduciam nisi in tua misericordia, ad sacramentum reconciliationis admitte. Per

Christum Dominum nostrum. Amen.

O remus.

DA nobis quęsumus Domine, vt sicut publicani precibus,& cōfessione placatus es; ita & huic famulo tuo (vel famulæ tuæ) N. benignus aspires: vt in confessione flebili permanens, misericordiam tuam celeriter consequatur, sacrisque altaribus restitutus (vel restituta) rursus diuino famulatui mancipetur. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Absolutio.

ABsoluimus te N. vice beati Petri Apostolorum principis, cui Dominus potestatem ligandi, atque soluendi dedit, & quantum ad te pertinet accusatio, & ad nos remissio, sit tibi omnipotens Deus vita & salus, & omnium peccatorum tuorum pius indultor. Qui viuit & regnat cum Deo Patre in vnitate Spiritus sancti Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

DE EXTREMA VNCTIONE.

Priusquam vngatur infirmus incipiat Sacerdos Antiphonam. **Saluator mundi.**

Deinde dicatur. psal. 70.

IN te Domine speraui, non confundar in æternum: in iustitia tua libera me, & eripe me.

Inclina ad me aurem tuam: & salua me.

Esto mihi in Deum protectorem, & in locum munitum: vt saluum me facias.

Quoniam firmamentum meum, & refugium meum es tu.

Deus meus eripe me de manu peccatoris, & de manu contra legem agentis & iniqui.

Quoniam tu es patientia mea Domine: Domine spes mea à iuuentute mea.

In te confirmatus sum ex vtero: de ventre matris meæ tu es protector meus.

In te cantatio mea semper: tanquam

prodigium factus ſum multis & tu adiutor fortis.
Repleatur os meus laude, & cantem gloriam tuam: tota die magnitudinem tuam.
Ne proijcias me in tempore ſenectutis: cum deferit virtus mea, ne derelinquas me.
Quia dixerunt inimici mei mihi: & qui cuſtodiebant animam meam, concilium fecerunt in vnum.
Dicentes Deus dereliquit eum perſequimini, & comprehendite eum, quia non eſt qui eripiat.
Deus ne elongeris à me: Deus meus in auxilium meum reſpice.
Confundantur, & deficiant detrahentes animæ meæ: operiantur confuſione, & pudore, qui quærunt mala mihi.
Ego autem ſemper ſperabo: & adijciam ſuper omnem laudem tuam.
Os meum annunciabit iuſtitiam tuam: tota die ſalutare tuum.
Quoniam non cognoui literaturam, introibo

troibo in potentias Domini: Domine memorabor iustitiæ tuæ solius.

Deus docuisti me a iuuentute mea: & vsq; nunc pronunciabo mirabilia tua.

Et vsque in senectam, & senium: Deus ne derelinquas me.

Donec annunciem brachium tuum: generationi omni quæ ventura est.

Potentiam tuam, & iustitiam tuam Deus vsque in altissima, quæ fecisti magnalia: Deus quis similis tibi.

Quantas ostendisti mihi tribulationes multas & malas, & conuersus viuificasti me: & de abyssis terræ iterũ reduxisti me.

Multiplicasti magnificentiam tuam: & conuersus consolatus es me.

Nam & ego cõfitebor tibi in vasis psalmi veritatem tuam Deus: psallam tibi in cythara sanctus Israel.

Exultabunt labia mea cum cãtauero tibi: & anima mea quam redimisti.

Sed & lingua mea tota die meditabitur

iuſtitiam tuam : cum confuſi & reueriti fuerint, qui quærunt mala mihi.

Gloria Patri & Filio, &c.

Finitio pſalmo dicatur Antiphona.

Saluator mundi ſalua nos, qui per crucem, & ſanguinem tuum redemiſti nos : auxiliare nobis te deprecamur Deus noſter.

Tunc dicat Sacerdos.

℣. Dñs vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

OMnipotens ſempiterne Deus, qui per beatum Iacobum Apoſtolum tuum, loquutus es, dicens: Infirmatur quis in vobis? inducat Preſbyteros Eccleſiæ, & orent ſuper eum, vngentes eum Oleo, in nomine Domini: & oratio fidei ſaluabit infirmum, & alleuiabit eum Dominus, & ſi in peccatis ſit, remittentur ei: Dignare per manus noſtras hunc famulũ tuum (vel hanc famulam tuam) N. infirmum (vel infirmam) de oleo ſanctificato vngere, & virtute benedictionis tuæ ſaluti priſtinæ reſti-

restituere: vt quod exterius per minysterium nostrum efficitur, nec interius spiritualiter tua diuina virtus, ac inuisibiliter tua malagmata operentur. Per Dominum nostrum Iesum. &c. Amen.

Tunc Sacerdos accedens ad infirmum incipiat psalmum sequentem, quem chorus vel clericus totum prosequatur; & sic fiat de cæteris psalmis sequentibus.

Psal. 12.

VSquequo Domine obliuisceris me in finem? vsquequo auertis faciem tuã à me?

Quandiu ponam consilia in anima mea? dolorem in corde meo per diem.

Vsquequo exaltabitur inimicus meus super me? respice, & exaudi me Domine Deus meus.

Illumina oculos meos ne vnquam obdormiam in morte: nequando dicat inimicus meus, præualui aduersus eum.

Qui tribulant me, exultabunt si motus

fuero:

fuero: ego autem in misericordia tua speraui.

Exultabit cor meum in salutari tuo, cantabo Domino qui bona tribuit mihi: Et psallam nomini Domini altissimi.

Gloria Patri, & Filio, &c.

Dum dicitur prædictus psalmus à choro, vel clerico, accipiat interim Sacerdos oleú infirmorum super pollicem dexterum, & sic cum illo pollice tangat infirmum cum oleo, signum sanctæ crucis faciens, super vtrumque oculum incipiendo ad dexterú & dicat Sacerdos hoc modo.

Per istam vnctionem, & suam pijssimam misericordiam, indulgeat tibi Dñs quicquid peccasti per visum. ℟. Amen.

Sequatur psalmus. Psal. 29.

EXaltabo te Domine, quoniam suscepisti me: nec delectasti inimicos meos super me.

Domine Deus meus clamaui ad te: & sanasti me.

Domi-

Domine eduxisti ab inferno animã meã: saluasti me a descendentibus in lacum.

Psallite Domino sancti eius: & confitemini memoriæ sanctitatis eius.

Quoniam ira in indignatione eius: & vita in voluntate eius.

Ad vesperam demorabitur fletus: & ad matutinum lætitia.

Ego autem dixi in abundantia mea: non mouebor in æternum.

Domine in voluntate tua: præstitisti decori meo virtutem.

Auertisti faciem tuam à me: & factus sum conturbatus.

Ad te Domine clamabo: & ad Deum meum deprecabor.

Quæ vtilitas in sanguine meo: dum descendo in corruptionem.

Nunquid confitebitur tibi puluis, aut annunciabit veritatem tuam?

Audiuit Dominus, & misertus est mei: Dominus factus est adiutor meus.

Con-

Conuertiſti planctum meum in gaudium mihi: conſcidiſti ſaccum meum, & circundediſti me lætitia.

Vt cantet tibi gloria mea, & non cõpungar: Domine Deus meus in æternum confitebor tibi.

Gloria Patri, & Filio, &c.

Deinde ſuper aures dicens.

Per iſtam vnctionem, & ſuam pijſſimam miſericordiam, indulgeat tibi Dominus quicquid peccaſti per auditũ. ℟. Amen.

Sequatur Pſamus. pſal. 42.

IVdica me Deus, & diſcerne cauſam meã de gente non ſancta: ab homine iniquo & doloſo erue me.

Quia tu es Deus fortitudo mea: quare repuliſti, & quare triſtis incedo dum affligit me inimicus?

Emitte lucem tuam & veritatem tuam: ipſa me deduxerunt, & adduxerunt in mõtem ſanctum tuum, & in tabernacula tua.

Et introibo ad altare Dei: ad Deum qui lætifi-

lætificat iuuentutem meam.

C onfitebor tibi in cythara Deus, Deus meus: quare triſtis es anima mea, & quare conturbas me?

S pera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi: ſalutare vultus mei, & Deus meus.

G loria Patri, & Filio, &c.

Deinde ſuper labia dicens.

Per iſtam vnctionem, & ſuam pijſſimam miſericordiam, indulgeat tibi Dominus quicquid peccaſti per guſtum, & illicita verba. ℟. Amen.

Sequatur Pſalmus. pſal. 53.

DEus in nomine tuo ſaluum me fac: & in virtute tua iudica me.

D eus exaudi orationem meam: auribus percipe verba oris mei.

Q uoniam alieni inſurrexerunt aduerſum me & fortes quæſierunt animam meam & non propoſuerunt Deum ante conſpectũ ſuum.

E cce enim Deus adiuuat me: & Dominus

minus susceptor est animæ meæ.

A uerte mala inimicis meis: & in veritate tua disperde illos.

V oluntarie sacrificabo tibi: & confitebor nomini tuo Domine quoniam bonũ est.

Quoniam ex omni tribulatione eripuisti me: & super inimicos meos despexit oculus meus.

G loria Patri, & Filio, &c.

Deinde super nares dicens.

Per istam vnctionem, & suam pissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus, quicquid peccasti per odoratũ. ℟. Amen.

Sequatur Psalmus. psal. 69.

DEus in adiutorium meum intende. D omine ad adiuuandũ me festina.

C onfundantur, & reuereantur: qui quærunt animam meam.

A uertantur retrorsum, & erubescant: qui volunt mihi mala.

A uertantur statim erubescentes: qui dicunt mihi, euge, euge.

E xul-

Exultent, & lætētur in te omnes qui quærunt te: & dicant semper, magnificetur Dominus, qui diligunt salutare tuum.

Ego vero egenus, & pauper sum: Deus adiuua me.

Adiutor meus, & liberator meus es tu: Domine ne moreris. Gloria Patri, &c.

Manus Sacerdotis infirmi debent inungi in partibus exterioribus: nam Episcopus liniebat in partibus interioribus. Manus vero cuiuscunque alterius infirmi debent inungi interius.

Deinde super manus ita dicens.

Per istam vnctionem, & suam pijssimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus, quicquid peccasti per tactum. ℟. Amen.

Sequatur Psalmus. Psal. 85.

INnclina Domine aurē tuam, & exaudi me: quoniā inops & pauper sum ego.

Custodi animam meam, quoniam sanctus sum: saluum fac seruum tuum Deus meus sperantem in te.

Mise-

Miserere mei Domine, quoniam ad te clamaui tota die: lętifica animam serui tui, quoniam ad te Domine animam meam leuaui.

Quoniam tu Domine suauis & mitis: Et multæ misericordiæ omnibus inuocantibus te.

Auribus percipe Domine orationē meā: & intende voci deprecationis meæ.

In die tribulationis meæ clamaui ad te: quia exaudisti me.

Non est similis tui in dijs Domine: & non est secundum opera tua.

Omnes gentes quascunq; fecisti venient, & adorabunt coram te Domine: & glorificabunt nomen tuum.

Quoniam magnus es tu, & faciens mirabilia: tu es Deus solus.

Deduc me Domine in via tua, & ingrediar in veritate tua: lætetur cor meum, vt timeat nomen tuum.

Confitebor tibi Domine Deus meus in toto

toto corde meo: & glorificabo nomen tuum in æternum.
Quia misericordia tua magna est super me: & eruisti animam meam ex inferno inferiori.
Deus iniqui insurrexerunt super me, & synagoga potentium quæsierunt animam meam: & non proposuerunt te in conspectu suo.
Et tu Domine Deus miserator & misericors: patiens & multæ misericordiæ & verax.
Respice in me & miserere mei, da imperium tuum puero tuo & saluum fac filium ancillæ tuæ.
Fac mecum signum in bonum, & videant qui oderunt me, & confundantur: quoniam tu Domine adiuuisti me, & consolatus es me.
Gloria Patri, & Filio, &c.

Deinde super pedes ita dicens.

Per istam vnctionem & suam pijssimam

misericordiam, indulgeat tibi Dominus quicquid peccasti per incessum pedum. ℟. Amen. Sequatur Psalmus.

psal. 87.

DOmine Deus salutis meæ: in die clamaui & nocte coram te.

Intret in cõspectu tuo oratio mea inclina aurem tuam ad precem meam.

Quia repleta est malis anima mea: & vita mea inferno appropinquauit.

Æstimatus sum cum descẽdentibus in lacum: factus sum sicut homo sine adiutorio, inter mortuos liber.

Sicut vulnerati dormientes in sepulchris quorum non es memor amplius: Et ipsi de manu tua repulsi sunt.

Posuerunt me in lacu inferiori: in tenebris & in vmbra mortis.

Super me confirmatus est furor tuus: Et omnes fluctus tuos induxisti super me.

Longè fecisti notos meos à me: posuerũt me abominationem sibi

Tra-

Traditus ſum, & non egrediebar: oculi mei languerunt præ inopia.
Clamaui ad te Domine tota die: expandi ad te manus meas.
Nunquid mortuis facies mirabilia: aut medici ſuſcitabũt, Et confitebuntur tibi?
Nunquid narrabit aliquis in ſepulchro miſericordiam tuam: Et veritatem tuam in perditione.
Nunquid cognoſcentur in tenebris mirabilia tua: & iuſtitia tua in terta obliuionis.
Et ego ad te Domine clamaui: Et mane oratio mea præueniet te.
Vt quid Domine repellis otationem meã: auertis faciem tuam a me;
Pauper ſum ego, Et in laboribus a iuuentute mea: exaltatus autem humiliatus ſum & conturbatur.
In me tranſierint iræ tuæ: Et terrores tui conturbauerunt me.
Circundederunt me ſicut aquæ: tota die cirundederunt me ſimul.

Elongaſti à me amicum, & proximum: & notos meos à miſeria.

Gloria Patri, & Filio, &c.

Deinde in dorſo inter lumbos maris, vel ſuper vmbilicum mulieris, ita dicens.

Per iſtam vnctionem & ſuam pijſſimam miſericordiam, indulgeat tibi Dñs quicquid peccaſti per illicitas cogitationes, & per ardorem libidinis. ℟. Amen.

Tunc erigens ſe Sacerdos lauet manus ſuas, cum ſale & aqua, in vaſe quo ſtuppæ olei ponuntur: quæ igne cremẽtur, vel in cœmiterio fodiantur.

Poſtea dicat Sacerdos ſuper infirmum benedictionem, hoc modo.

In nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, ſit tibi hæc olei vnctio, ad purificationem mentis & corporis, & ad munimen & defenſionem, contra iacula immundorum ſpirituum. ℟. Amen.

Sequatur Pſalmus. 140.

DOmine clamaui ad te, exaudi me: intende voci meæ cũ clamauero ad te.

Dirigatur oratio mea ſicut incenſum in conſpectu tuo: eleuatio manuum mearũ ſacrificium veſpertinum.

Pone Domine cuſtodiam ori meo: & oſtium circunſtantiæ labijs meis.

Non declines cor meum in verba malitię: ad excuſandas excuſationes in peccatis.

Cum hominibus operãtibus iniquitatem: & non communicabo cum electis eorum.

Corripiet me iuſtus in miſericordia, & increpabit me: oleum autem peccatoris non impinguet caput meum.

Quoniam adhuc & oratio mea in beneplacitis eorum: abſorpti ſunt iuncti petræ iudices eorum.

Audient verba mea, quoniam potuerunt: ſicut craſſitudo terrę erupta eſt ſuper terrã.

Diſſipata ſunt oſſa noſtra ſecus infernum, quia ad te Domine, Domine oculi mei: in te ſperaui non auferas animam meam.

Custodi me à laqueo, quem ſtatuerunt mihi: & à ſcandalis operantium iniquitatem.

Cadent in retiaculo eius peccatores: ſingulariter ſum ego donec tranſeam.

Gloria Patri, & Filio, &c

Deinde dicat Sacerdos.

℣. Dñs vobiſcũ. ℞. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

DOmine Deus ſaluator noſter, qui es vera ſalus & medicina, à quo omnis ſanitas & omne medicamentũ venit, quiq́; nos Apoſtoli tui Iacobi documẽto inſtruxiſti, vt languentes olei liquore orantes tangeremus: reſpice propitius ſuper hunc famulum tuum (vel hanc famulam tuã) N. & quem (vel quam) languor cruciat ad exitum, & virium defectus protrahit ad occaſum, medela gratię tuæ ſaluti reſtituat caſtigatum (vel caſtigatam) Extingue in eo (vel ea) clementiſſime Deus omnium febrium æſtus, dolorum ſtimulos, & cun-

ctorum

ctorum languorum cruciatus. Viſcerum quoq́ue & ſecretorum, interna medicina, atq́ue medullarum diſcrimina ſana. Conpagum etiam & artuum dele cicatrices veteres, & acerbas compeſce paſſiones. Reformetur in eo (vel ea) carnis & ſanguinis, quam creaſti perfecta materies: ſicque illum (vel illã) iugiter tua cuſtodiat pietas, vt nec ad corruptionem aliquando ſanitas, nec ad perditionem perducat infirmitas. Sed fiat illi hæc ſacra olei perunctio, cita morbi præſentis & languoris expulſio, & peccatorum omniũ exoptata remiſſio. Per te Saluator mundi. Qui cum Deo Patre, & Spiritu sãcto viuis & regnas Deus, per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

DE COMMVNICANDO INFIRMO.

Facta vnctione vt prædictum eſt, expedit, vt Sacerdos ante communionem inquirat ab infirmo an aliqua alia peccata

sibi ad memoriam occurrant. de quibus non erat confessus: nam posset esse quod per preces & deuotas orationes Sacerdotis siue aliorum, Deus cor infirmi illustraret & daret ei gratiam veriùs & pleniùs confitendi. Et postea interroget eum Sacerdos, si recognoscat corpus & sanguinem Domini nostri Iesu Christi, sic dicendo.

FRater, credis quod Sacramentũ quod tractatur in Altari sub forma panis, est verũ corpus, & sanguis Domini nostri Iesu Christi?

Respondeat infirmus, **Credo.**

Deinde communicetur infirmus, nisi prius communicatus fuerit: & nisi de vomitu, vel alia irreuerentia probabiliter timeatur: in quo casu, dicat Sacerdos infirmo. **Frater in hoc casu sufficit tibi vera fides, & bona voluntas: tantum crede, & manducasti.** Sacerdos vero in infirmis communicandis stola induetur. Et cum san-

ſanctum ſacramentum adminiſtrat dicat,
Corpus Domini noſtri Ieſu Chriſti cuſtodiat corpus tuum, & animam tuam, in vitam æternam. Amen. Deinde dicat Sacerdos ſine Dominus vobiſcũ, ſed cum Oremus, orationem ſequentem, quæ non dicatur niſi tantum, quando infirmus cõmunicatur. **Oremus.**

DOmine ſancte pater omnipotens æterne Deus, te fideliter deprecamur, vt accipienti huic fratri noſtro (vel **ſorori noſtræ) N. ſacroſanctum corpus & ſanguinẽ filij tui Domini noſtri Ieſu Chriſti, tam corporis quam animę ſit ſalus. Amẽ.**

Deinde ſequatur Pſalmus. 145.

LAuda anima mea Dominum, laudabo Dominum in vita mea: pſallam Deo meo quandiu fuero.

Nolite confidere in principibus: in filijs hominum, in quibus non eſt ſalus.

Exibit ſpiritus eius, & reuertetur in terram ſuam: in illa die peribunt oẽs cogitationes eorum.

Beatus cuius Deus Iacob adiutor eius, ſpes eius in Domino Deo ipſius: qui fecit cælum & terram, mare, & omnia quæ in eis ſunt.

Qui cuſtodit veritatem in ſæculum, facit iudicium iniuriam patientibus: dat eſcam eſurientibus.

Dominus ſoluit compeditos: Dominus illuminat cæcos.

Dominus erigit eliſos: Dñs diligit iuſtos.

Dominus cuſtodit aduenas, pupillum & viduam ſuſcipiet: & vias peccatorum diſperdet.

Regnabit Dominus in ſæcula, Deus tuus ex Sion: in generatione & generationem.

Gloria Patri, & Filio, &c.

Quo finito dicat Sacerdos.

Oremus.

DEus qui peccatores, & ſcelerũ onere vulneratos, Sacerdotibus tuis oſtendere iuſſiſti, Deus qui diſcipulis tuis manus ſuper infirmos, vt benè haberẽt imponere præce-

præcepisti, Deus qui per Apostolorũ manus infirmos sacro oleo vngere, & pro eis orare docuisti, Deus qui per impositionẽ manuum Sacerdotum, cum sancti nominis tui inuocatione, peccata relaxare voluisti: exaudi orationes nostras, & da huic famulo tuo (vel famulæ tuæ) N. infirmitatis noxa opresso (vel oppressæ) per hoc sacrosanctũ mysteriũ, quod nos indignos famulos tuos agere voluisti, remissionem omnium peccatorum: quatenus hanc, sacrati olei vnctionem, corporis & sanguinis tui susceptionẽ, atq; manus nostræ impositionem, cuncta ei facinora Spiritus sancti gratia relaxentur, sanitas animæ & corporis restituatur, vt non ei plus noceat cõscientiæ reatus ad pænã, quam indulgentia tua pietatis ad emendationem prosit & veniam. Te concedente Saluator mundi, qui viuis & regnas cum Deo Patre in vnitate eiusdem &c. Amen. Deinde benedicat Sacerdos infirmum dicens.

Bene-

BEne ✠ dicat te Pater qui in principio cuncta creauit. ℟. Amen. Et sic respondeatur ad singulas benedictiones. Sanet te Dei Filius. ℟. Amẽ. Illuminet te Spiritus sanctus. ℟. Amen. Corpus tuum custodiat. ℟. Amen. Animã tuam saluet. ℟. Amen. Cor tuum irradiet. ℟. Amen. Sensum tuum dirigat, & ad supernam patriã te perducat qui in Trinitate perfecta, viuit & regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen. Alia benedictio.

BEne ✠ dicat te Deus cæli. ℟. Amẽ. Adiuuet te Deus Christus filius Dei. resp. Amen. Corpus tuum in suo sancto seruitio custodiri & cõseruari faciat. resp. Amen. Mentem tuam illuminet. resp. Amen. Sensum tuum custodiat. ℟. Amẽ. Gratiam suam ad profectum animæ tuæ in te augeat. resp. Amen. Ab omni malo te liberet. resp. Amen. Omnia peccata tua deleat. resp. Amen. Dextera sua te defendat. resp. Amen. Qui sanctos suos

semper

ſemper adiuuat, ipſe te adiuuare & conſeruare dignetur. Qui viuit & regnat Deus per omnia ſæcula ſęculorum. reſp. Amē.

Alia bendictio.

BEne ✠ dicat te Deus Pater qui in principio cuncta creauit. reſp. Amen. Bene ✠ dicat te Dei filius qui de ſupernis ſedibus pro nobis ſaluandis deſcendit, & crucem ſubire non recuſauit. reſp. Amē. Bene ✠ dicat te Spiritus ſanctus, qui in ſimilitudine colūbæ in flumine Iordanis, in Christo requieuit. ℟. Amen. Ipſeque te in Trinitate ſanctificet quem omnes gentes venturum expectant ad iudicium. Qui cum Deo Patre & eodem Spiritu ſancto viuit & regnat in ſæcula ſæculorum. reſp. Amen. Finito hoc officio conuenienter dici poterunt ab infirmo languēte in extremis ſi placeat, orationes ſubſcriptæ vel earum aliquæ. videlicet.

Pſalmus. 50.

Miſerere mei Deus &c. Item pſalmus. 53.

Deus

Deus in nomine tuo saluũ me fac &c.pag 109. Item versus. Suscipe me Domine secundũ eloquiũ tuum & viuam: & non confundas me ab expectatione mea. Et. Quæ est expectatio mea: nonne Dominus?
Vel sic, Domine Iesu Christe suscipe spiritũ meum. Item, Deus propitius esto mihi peccatori.
Item, ℣. In manus tuas Domine cõmendo spiritum meum: redemisti me Domine Deus veritatis. Item versus, Delicta iuuẽtutis meę: & ignorãtias meas ne memineris Domine. Item ℣. Ab occultis meis mũda me: & ab alienis parce seruo tuo. Item ℣. Ne proijas me Domine in tempore senectutis: cum defecerit virtus mea ne derelinquas me.
Sciendum est autem quod non licet alicui ministrare Sacramentum Vnctionis extremæ nisi tantum Sacerdoti. Vnde si aliquis non Sacerdos attentaret hoc facere, nihil faceret collatio. Loca vero vngenda sunt supradicta, & non alia,

alia, nisi in mutilatis, in quibus debent inungi loca magis propinqua.

Et notandum est quod si Sacerdos, iam aliquibus partibus inunctis, alijs restantibus ad vngendum defecerit, partes inunctæ non sunt iteratò vngendæ, sed quæ restant partes vngendæ, per alium Sacerdotem compleantur.

Potest Sacerdos vno clerico præsente infirmum inungere, & etiam sinè clerico in necessitatis articulo.

Moneant frequenter Sacerdotes parochianos suos, quod omnes quatuordecim annorum & amplius, se exibeant ad Sacramentum Vnctionis extremæ suscipiendum, quando mortis metus imminet.

Doceant etiam eos, quod hoc Sacramentum licitè potest iterari, sinè aliqua sui iniuria, vnde quoties homo conualuerit, & noua infirmitas iterato superuenerit, ex qua fuerit metus mortis, potest idem homo in vnaquaque huiusmodi infirmitate inungi.

In eadem quoque infirmitate hoc Sacramentũ iterari

iterari potest, nam in ægritudine diuturna debet fieri quando videtur deducere ad mortem. Et si illum articulum euadat & eadem infirmitate durante postea ad statum similem reducatur, iterum potest inungi: quia alius est infirmitatis status, licet sit eadem infirmitas.

Et si quis post hoc Sacramentum conualuerit, nihilominus ad opus coniugale & ad omne opus honestum licite poterit reuerti.

Hoc Sacramentum non est conferendum euntibus ad bellum, vel ad duellum, peregrinis, aut nauigantibus, vel his qui statim occidendi sunt.

Similiter pueri, frænetici, furiosi, & alij, huiusmodi alienationem mentis patientes, eo quod debitam discretionem deuotionis & veræ pænitentiæ non habeant, ad hoc Sacramentum non admittãtur; nisi forte ipsi frænetici, furiosi, vel amentes in sana mente cõstituti, hoc Sacramentum petierint, vel alias ante huiusmodi passionẽ, seu mentis alienationẽ de sua salute fuerint soliciti, tunc nihilominus cõsulitur hoc Sacramentũ eis fiducialiter ministrandũ. In const. Lambeth p. c. vlt.

Nota

Nota quod tempore interdicti, non debet conferri Sacramentum Vnctionis extremæ, nec alia Sacramenta exceptis Baptismo, Confirmatione, pænitentia, & viatico, existentibus in articulo mortis tantum conferendis.

Commendatio Animæ in articulo mortis.

CVm anima in exitu seu dissolutione corporis visa fuerit laborare, percutiatur tabula minutè & acriter, & tunc omnes clerici cum summa velocitate accurrant, & dicant;

Credo in vnum Deum, Patrem omnipotentem factorem cœli & terræ, visibilium omnium & inuisibilium. Et in vnum Dominum Iesum Christum, Filium Dei vnigenitum, Et ex Patre natum ante omnia sæcula, Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero. Genitum non factum, consubstantialē Patri: per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines, &

nes, & propter noſtram ſalutem deſcendit de cælis.

Et incarnatus eſt de Spiritu ſancto ex Maria virgine: Et homo factus eſt.

Crucifixus etiam pro nobis ſub Pontio Pilato, paſſus & ſepultus eſt. Et reſurrexit tertia die ſecundum ſcripturas. Et aſcendit in cœlum: ſedet ad dexteram Patris. Et iterum venturus eſt cum gloria iudicare viuos & mortuos: cuius regni non erit finis. Et in Spiritum ſanctũ Dominum & viuificantem: qui ex Patre Filioque procedit. Qui cum Patre & Filio ſimul adoratur & conglorificatur: qui locutus eſt per Prophetas. Et vnam ſanctam Catholicam & Apoſtolicam Eccleſiam. Cõfiteor vnum baptiſma in remiſſionem peccatorum. Et expecto reſurrectionem mortuorum. Et vitam venturi ſæculi. Amen.

Deindè

Deindè dicant septem Psalmos pænitentiales cum Gloria Patri. Quibus dictis, subiungatur hoc capitulum. **Parce Domine parce famulo tuo quem redimere dignatus es præcioso sanguine tuo, nè inæternũ irascaris ei.** Hoc capitulum dicatur tribus vicibus tam à Sacerdote quã à toto conuentu, ita tamen quod Sacerdos prius dicat, quam conuentus repetat.

Deindè dicatur sequens Litania sine nota hoc modo.

Pater de cælis Deus, miserere animæ famuli, tui (vel famulæ tuæ)

Fili redemptor mundi Deus, miserere animæ famuli tui.

Spiritus sancte Deus, miserere &c.

Sancta Trinitas vnus Deus, miserere &c.

Sancte sanctorum Deus, miserere &c.

Qui es trinus & vnus Deus, miserere &c.

Sancta Maria, intercede pro anima eius.

Sancta Dei genitrix, inter.

Sancta virgo virginum, inter.

Sancte Michaël, inter.
Sancte Grabiël, inter.
Sancte Raphaël, inter.
Omnes sancti Angeli & Archangeli,
intercedite pro anima eius.
Omnes sancti beatorum spirituum ordines, intercedite pro anima eius.
Sancte Ioannes Baptista, inter.
Omnes sancti Patriarchæ & Prophetæ,
intercedite pro anima eius.
Sancte Petre, inter.
Sancte Paule, inter.
Sancte Andræa, inter.
Sancte Mathæe, inter.
Sancte Thoma, inter.
Sancte Iacobe, inter.
Sancte Ioannes, inter.
Sancte Philippe, inter.
Sancte Iacobe, inter.
Sancte Bartholomeæ, inter.
Sancte Simon, inter.
Sancte Iuda, inter.

Sancte Mathia, inter.
Sancte Marce, inter.
Sancte Luca, inter.
Sancte Barnaba, inter.
Omnes sancti Apostoli & Euangelistæ, intercedite pro anima eius.
Omnes sancti discipuli Domini & Innocentes, intercedite pro anima eius,
Sancte Stephane, inter.
Sancte Line, inter.
Sancte Clete, inter.
Sancte Clemens, inter.
Sancte Corneli, inter.
Sancte Laurenti, inter.
Sancte Sixte, inter.
Sancte Vicenti, inter.
Sancte Georgi, inter.
Sancte Fabiane, inter.
Sancte Sebastiane, inter.
Sancte Albane, inter.
Sancte Edmunde, inter.
Sancte Blasi, inter.

Sancte Dionisi, cum socijs tuis, intercedite pro anima eius.
Sancte Eustachi cum socijs tuis intercedite pro anima eius.
Sancte Geruasi, inter.
Sancte Protasi, inter.
Sancte Cosma, inter.
Sancte Damiane, inter.
Sancti Ioannes & Paule, intercedite pro anima eius.
Sancti Crispina & Crispiniane, intercedite pro anima eius.
Omnes sancti Martyres, intercedite.
Sancte Benedicte, inter.
Sancte Siluester, inter.
Sancte Nicolae, inter.
Sancte Martine, inter.
Sancte Hilari, inter.
Sancte Ambrosi, inter.
Sancte Hieronime, inter.
Sancte Augustine, inter.
Sancte Berine, inter.

Sancte Swithune, inter.
Sancte Æthelwolde, inter.
Sancte Dunstone, inter.
Sancte Cuthberte, inter.
Sancte Leonarde, inter.
Sancte Ægidi, inter.
Omnes sancti Confessores intercedite pro anima eius.
Omnes sancti Momachi & Eremitæ, intercedite pro anima eius.
Sancta Maria Magdalena, inter.
Sancta Maria Egiptiaca, inter.
Sancta Fælicitas, inter.
Sancta Perpetua, inter.
Sancta Cecilia, inter.
Sancta Lucia, inter.
Sancta Agatha, inter.
Sancta Agnes, inter.
Sancta Fides, inter.
Sancta Catharina, inter.
Sancta Scholastica, inter.
Sancta Iuliana, inter.

Sancta Margarita, inter.
Sancta Anaſtaſia, inter.
Sancta Petronilla, inter.
Sancta Editha, inter.
Sancta Brigida, inter.
Omnes ſactæ Virgines, intercedite pro anima eius.
Omnes Sancti, intercedite.
Propitius eſto, parce & dimitte ei omnia peccata ſua Domine.
Ab omni malo, libera & defende animam eius Domine.
Ab hoſte iniquo, libera & defende animam eius Domine.
Ab inſidijs & laqueis Diaboli, libera & defende animam eius Domine.
Ab incurſu malignorum ſpirituum, libera & defende animam eius Domine.
A timore inimicorum, libera.
Ab ira tua, libera.
A damnatione perpetua, libera.
A pænis inferni, libera.
A peri

A periculo mortis, libera.
A pondere peccatorum, libera.
Per immensam pietatem tuam, libera & defende animam eius Domine.
Per mysterium sancte Incarnationis tuæ, libera & defende animam eius Domine.
Per sanctam circumcisionem tuam, libera & defende animam eius Domine.
Per sanctam apparitionem tuam, libera & defende animam eius Domine.
Per Baptismum tuum. libera.
Per Ieiunium tuum, libera.
Per passionem & crucem tuam, libera.
Per pijssimam mortem tuam libera.
Per gloriosam resurrectionem tuam libera & defende animam eius Domine.
Per admirabilem ascensionem tuam, libera & defende animam eius Domine.
Per aduentum sancti Spiritus paracleti. libera & defende animam eius Domine.
Per intercessionem omnium Sanctorum tuorum, libera.
In die

In die iudicij, libera & defende animam eius Domine.

Peccatores, te rogamus audi nos.

Vt animam famuli tui (vel famulæ tuæ) de principibus tenebrarum, & de locis pœnarum liberare digneris, te rogamus.

Vt eam ab inferorum cruciatibus liberare digneris, te rogamus audi nos.

Vt cuncta eius peccata obliuioni perpetuę tradere digneris, te rogamus audi nos.

Vt ei omnes lubricæ temeritatis offensas dimittere digneris, te rogamus audi nos.

Vt delicta iuuentutis eius & ignorantias non reminiscaris, te rogamus.

Vt quicquid vitiorum fallente diabolo, & propria iniquitate, atque fragilitate contraxit, clementer indulgere digneris, te rogamus audi nos.

Vt eum in pacis ac lucis regione constituere digneris, te rogamus audi nos.

Vt ei gaudium & exultationem in regno tuo, cum sanctis & electis tuis donare digneris,

digneris, te rogamus audi nos.

Vt nos exaudire digneris, te rogamus.

Fili Dei, te rogamus audi nos.

Agnus Dei qui tollis peccata mundi, Miſerere animæ eius.

Chriſte Ieſu, Miſerere animæ eius.

Agnus Dei qui tollis peccata mũdi, Dona ei pacem, æternamq́ue felicitatem, & gloriam ſempiternam. Amen.

Proficiſcere anima Chriſtiana de hoc mundo, in nomine Dei Patris omnipotentis qui te creauit: Amen.

In nomine Ieſu Chriſti Filij eius qui pro te paſſus eſt. Amen.

In nomine Spiritus ſancti qui in te infuſus eſt. Amen.

In nomine Angelorum & Archangelorum. Amen.

In nomine Thronorum & Dominationum. Amen.

In nomine Principatum & Poteſtatum & omnium cæleſtium virtutum. Amen.

In no-

In nomine Cherubin & Seraphin: Amē.

In nomine patriarcharum & propheta-rum. Amen.

In nomine Apoſtolorũ & Martytũ. Amē.

In nomine Epiſcoporum & Confeſſo-rum. Amen.

In nomine Sacerdotum & Leuitarum, & omnium Eccleſiæ graduum. Amen.

In nomine Monachorum & Anachore-tarum. Amen.

In nomine Virginum & fidelium Vidua-rum, hodie in pace locus tuus fiat & ha-bitatio tua in cæleſti Hieruſalem. Amen.

Oremus.

SVſcipe itaque Domine ſeruum tuum in bonum & lucidum habitaculum tuum. Amē. Libera Domine animā ſerui tui ex omnibus periculis infernorum & de locis pænarum & de omnibus doloribus tribulationum. Amen.

Libera Dñe animam ſerui tui, ſicut libe-raſti Enoch & Eliam de morte communi. Amen. Libe-

Libera Domine animam serui tui, sicut liberasti Lot de Sodomis, & de flamina ignis. Amen.

Libera Dñe animã serui tui, sicut liberasti Isaac de manu patris sui Abrahæ. Amen.

Libera Domine animam serui tui, sicut liberasti Moysen de manu Pharaonis. Amẽ.

Libera Domine animam serui tui, sicut liberasti Iob de passionibus suis. Amen.

Libera Domine animam serui tui, sicut liberasti Dauid de manu Goliæ, & de manu Saul regis. Amen.

Libera Domine animam serui tui, sicut liberasti Danielem de lacu leonum. Amen.

Libera Domine animam serui tui, sicut liberasti tres pueros de camino ignis ardentis. Amen.

Libera Domine animam serui tui, sicut liberasti Susannam de falso crimine. Amen.

Libera Domine animam serui tui, sicut liberasti Petrum & Paulum de vinculis. Amen.

Sicut

Sicut liberasti sanctos seruos tuos de tormentis, sic liberare dignaris animam serui tui de gehennæ incendijs, & ab omnibus angustijs ℟. Amen.

Sequatur Commendatio animarum quæ habetur infra pag. 131. & dicatur in camera vel in aula sine nota iuxta corpus defuncti & omnia subsequentia similiter vsque ad processionem, ad hominem mortuum suscipiendum.

Post commendationem sequatur.

℣. Subuenite sancti Dei, occurrite Angeli Domini sucipientes animam eius: ℟. Offerentes eam in conspectu Altissimi. *vers.* Suscipiat te Christus qui vocauit te, & in sinum Abrahæ Angeli deducant te. *resp.* Offerentes eam in conspectu Altissimi.

Sequatur oratio, sine Dominus vobiscum & sine Oremus.

Tibi Domine cõmendamus animam famuli tui (*vel* famulæ tuæ) N. vt defunctus (*vel* defuncta) sæculo tibi viuat: & quæ

quæ per fragilitatem mundanæ conuersationis peccata admisit, tu venia misericordissimæ pietatis absterge. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Oremus.

MIsericordiam tuam Domine sancte Pater omnipotẽs, æterne Deus, pietatis affectu rogare pro alijs cogimur, qui pro nostris supplicare peccatis nequaquã sufficimus: tamen de tua confisi gratuita pietate & inolita benignitate clementiam tuam deposcimus, vt animam famuli tui (vel famulæ tuæ) N. ad te reuertentẽ cum pietate suscipias. Adsit ei Angelus Testamenti tui Michaël, & per manus Sanctorum Angelorum tuorum in sinu Abrahæ Patriarchæ tui, eam collocare digneris: quatenus liberata de principibus tenebrarum, & de locis pænarum, nullus iam primæuæ natiuitatis, vel ignorantiæ, aut propriæ iniquitatis, seu fragilitatis confundatur erroribus: sed potius agnoscatur à tuis,

à tuis, & sanctę beatitudinis requie perfruatur, atq; cum magni iudicij dies aduenerit, inter Sanctos & electos tuos aggregata, gloria manifestæ contemplationis tuæ perpetuò satietur. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Antiph. Suscipiat te Christus qui vocauit te, & in sinum Abrahæ Angeli deducant te. psal. 113. In exitu Israel de Ægipto: &c. Totus Psalmus dicitur sed sine Glori Patri. Vt inferius in officio sepulturæ. pag. Quo finito dicat Sacerdos Dominus vobiscũ. ℟ Et cum spiriti tuo.

Oremus.

OMnipotens sempiterne Deus, qui humano corpori animam ad similitudinem tuam inspirare dignatus es: dum te iubente puluis in puluerem reuertiur, tu imaginem tuam cum Sanctis & electis tuis, æternis sedibus præcipias sociari, eamque ad te reuertentem, de Ægipti partibus, blandè leniterq; suscipias, & Angelos

tuos

tuos sanctos ei obuiam mittas, viamq; illi iustitiæ demonstra, & portas gloriæ illi aperi. Repelle quæsumus ab eo (vel ea) omnes principes tenebrarũ, & agnosce depositum fidele quod tuũ est. Suscipe Domine creaturã tuam non ex dijs alienis creatam, sed à te solo Deo viuo & vero: quia non est alius Deus præter te Dñe, & non est secundum opera tua. Lætifica clementissime Pater animam serui tui (vel ancillæ tuæ) N. & clarifica eam in multitudine misericordię tuæ. Ne memineris quæsumus iniquitatũ eius antiquarũ, & ębrietatũ quas suscitauit furor mali desiderij: licet enim peccauerit, tamen te non negauit, sed signo fidei insignitus (vel insignita) te qui omnia & eum (vel eam) inter omnia fecisti, fideliter adorauit. Qui viuis & regnas Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

Antiph. Chorus Angelorum. psal. 114.
Dilexi quoniã exaudiet. pa. 153. Itẽ. ps. 115.
Credidi propter quod. pa. 154. Item. ps. 116.

LAudate Dominum omnes gentes: laudate eum omnes populi.
Quoniam confirmata est super nos misericordia eius: & veritas Domini manet in æternum. Item. psal. 117.
Confitemini Domino quoniam bonus. pag. 195. Item psal. 118.
Beati immaculati in via. pa. 166. Sine Gloria Patri.

Finitis Psalmis incipiatur Antiph.

Chorus Angelorum te suscipiat, & in sinu Abrahæ collocet, vt cum Lazaro quondã paupere æternam habeas requiem.

Qua finita dicat Sacerdos.

Oremus.

DIri vulneris nouitate percussi, & quodammodo cordibus sauciati, misericordiam tuam, mundi redemptor, flebilibus vocibus imploramus: vt chari nostri (vel charæ nostræ) N. animam ad tuam clementiam (qui fons es pietatis, reuertentem blande leniterque suscipias:

& si

& si quas illa ex carnali commercio contraxit maculas, tu Deus solita bonitate clementer deleas, piè indulgeas, obliuioni in perpetuum tradas, atque hanc laudem tibi cum cæteris reddituram, & ad corpus proprium quandoque reuersuram, Sanctorum tuorum cœtibus aggregari præcipias. Qui cum Deo Patre & Spiritu sancto viuis & regnas in sæcula sæculorum. Amen.

Hic roget Sacerdos astantes orare pro eo: ita dicens.

Pro anima N. & pro animabus omnium fidelium defunctorum, Pater noster. *vers.* Et ne nos inducas in tentationē. ℟. Sed libera nos à malo.

℣. Requiem æternam dona ei Domine. ℟. Et lux perpetua luceat ei. ℣. A porta inferi. ℟. Erue Domine animam eius. ℣. Non intres in iudiciū cum seruo tuo (*vel* ancilla tua) Domine. ℟. Quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens.

℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

Partem beatæ reſurrectionis obtineat, vitamq́ue æternam mereatur habere in cœlis. Per te ſaluator mundi, qui cum Patre & Spiritu ſãcto viuis & regnas Deus, per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

Oremus.

DEus cui ſoli competit medicinã præſtare poſt mortem: tribue quæſumus, vt anima famuli tui (vel famulæ tuę) N. terrenis exuta contagijs, in tuę redemptionis parte numeretur.

Oratio.

ABſolue quæſumus animam famuli tui (vel famulæ tuæ) N. & animas omnium fidelium defunctorum ab omni vinculo delictorum: vt in reſurrectionis gloria inter Sanctos & electos tuos reſuſcitari reſpirent. Per Chriſtum Dominum noſtrum. Amen.

OFFI-

OFFICIVM SEPVLTVRÆ.

DEinde si corpus Regis inuncti fuerit, qui migrauit ex hoc sæculo, primum à suis cubicularijs corpus eiusdem aqua calida siue tepida lauetur. Deinde balsamo cum aromatibus vngatur per totum, & postea in panno lineo cerato inuoluatur: ita tamen quòd facies & barba illius tantum pateant, & circa manus & digitos ipsius, dictus pannus ceratus ita sit dispositus, vt quilibet digitus cum pollice vtriusque manus singulatim insuatur per se, ac si manus eius chyrothecis lineis essent coopertæ. Deinde corpus induatur tunica vsque ad talos longa, & desuper pallio regali adornetur. Barba verò ipsius decenter cōponatur super pectus illius: & postmodum caput cum facie ipsius sudario serico cooperiatur: ac deinde corona regia aut diadema capiti eiusdem imponatur. Posteà induantur manus eius Chyrothecis, cum aurofragijs ornatis, & in medio digito dexteræ

manus ſupponatur anulus aureus aut deaùratus, & in dextera manu ſua pila rotunda deaurata, in qua virga deaurata ſit fixa, a manu ipſius vſque ad pectus protenſa, in cuius virgæ ſummitate ſit ſignum dominicæ crucis, quæ ſupra pectus eiuſdem principis honeſté debet collocari. In ſiniſtra vero manu ſceptrum deauratum habeat vſque ad aurem ſiniſtram decenter protenſum: ac poſtremó tibiæ & pedes ipſius caligis ſericis & ſandaliis induantur, Deinde dictus princeps ita adornatus cum regni ſui Pontificibus & Magnatibus, cum omni reuerentia & exequijs regalibus honeſtiſſime tradatur ſepulturæ,

Si *vero corpus alterius fuerit, tunc tantum lauetur corpus aqua tepida, vel calida, ſi placeat: & poſtea linteamine mundo honeſte inuoluatur, & in pheretro locetur, Clericis interim dicentibus Veſperas de die & de ſancta Maria & poſtea Vigilias mortuorum,*

Quibus dictis dicant ſine nota Pſalmos ſequentes. Pſal 5.

Verba

VErba mea auribus percipe Domine: intellige clamorem meum.

Intende voci orationis meæ : Rex meus, & Deus meus.

Quoniam ad te orabo Domine: mane exaudies vocem meam.

Manè aſtabo tibi, & videbo : quoniam non Deus volens iniquitatem tu es.

Neque habitabit iuxta te malignus: neq; permanebunt iniuſti ante oculos tuos.

Odiſti omnes qui operantur iniquitatem: perdes omnes qui loquuntur mendacium.

Virum ſanguinum & doloſum abominabitur Dominus:ego autem in multitudine miſericordiæ tuæ.

Introibo in domum tuam: adorabo ad templum ſanctum tuum, in timore tuo.

Domine deduc me in iuſtitia tua propter inimicos meos: dirige in conſpectu tuo viam meam.

Quoniam non eſt in ore eorum veritas: cor eorum vanum eſt.

Sepulchrum patens eſt guttur eorũ : linguis ſuis doloſe agebant, iudica illos Deus.

Decidant à cogitationibus ſuis, ſecundũ multitudinem impietatum eorum expelle eos: quoniam irritauerunt te Domine.

Et lætentur omnes qui ſperant in te : in æternum exultabunt, & habitabis in eis.

Et gloriabũtur in te omnes qui diligũt nomen tuum : quoniam tu benedices iuſtos.

Domine vt ſcuto bonæ voluntatis tuæ: coronaſti nos.

Pſal. 6.

Domine, ne in furore tuo arguas me: neque in ira tua corripias me.

Miſerere mei Domine, quoniam infirmus ſum : ſana me Domine, quoniam cõturbata ſunt oſſa mea.

Et anima mea turbata eſt valdè: ſed tu Domine vſquequò?

Conuertere Domine, & eripe animam meam: ſaluum me fac propter miſericordiam tuam.

Quo-

Quoniam non est in morte qui memor sit tui: in inferno autem quis confitebitur tibi?
Laboraui in gemitu meo, lauabo per singulas noctes lectũ meum: lachrimis meis stratum meum rigabo.
Turbatus est à furore oculus meus: inueteraui inter omnes inimicos meos.
Discedite à me omnes qui operamini iniquitatem: quoniam exaudiuit Dominus vocem fletus mei.
Exaudiuit Dominus deprecationem meã: Dominus orationem meam suscepit.
Erubescant & conturbentnr vehementer omnes inimici mei: conuertantur, & erubescant valdè velociter.

Psalmus. 114.

DIlexi, quoniam exaudiet Dominus: vocem orationis meæ.
Quia inclinauit aurem suam mihi: & in diebus meis inuocabo.
Circundederunt me dolores mortis: & peri-

pericula inferni inuenerunt me.

Tribulationem & dolorem inueni: & nomen Domini inuocaui.

O Domine, libera animam meam, misericors Dominus, & iustus: & Deus noster miseretur.

Custodiens paruulos Dominus: humiliatus sum, & liberauit me.

Conuertere anima mea in requiem tuam: quia Dominus benefecit tibi.

Quia eripuit animam meam de morte: oculos meos à lacrymis, pedes meos à lapsu.

Placebo Domino: in regione viuorum.

Psal. 115.

CRedidi propter quod locutus sum: ego autem humiliatus sum nimis.

Ego dixi in excessu meo: omnis homo mendax.

Quid retribuam Domino: pro omnibus quæ retribuit mihi;

Calicem salutaris accipiam: & nomẽ Domini inuocabo.

Vota mea Domino reddam coram omni populo eius: præciosa in conspectu Domini, mors sanctorum eius.

O Domine quia ego seruus tuus: ego seruus tuus, & filius ancillæ tuæ.

Dirupisti vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis: & nomen Domini inuocabo.

Vota mea Domino reddam in conspectu omnis populi eius: in atrijs domus Domini, in medio tui Hierusalem.

De profundis clamaui. pag. . Psal. 141.

Psal. 129.

VOce mea ad Dñm clamaui: voce mea ad Dominum deprecatus sum.

Effundo in conspectu eius orationẽ meã: & tribulationem meam antè ipsum pronuncio.

In deficiendo ex me spiritum meum: & tu cognouisti semitas meas.

In via hac qua ambulabam: absconderunt superbi laqueam mihi.

Consi-

Conſiderabam ad dexteram, & videbam: & non erat qui cognoſceret me.
Perijt fuga a me: & non eſt qui requirat animam meam.
Clamaui ad te Domine: dixi, tu es ſpes mea, portio mea in terra viuentium.
Intende ad deprecationem meam: quia humiliatus ſum nimis.
Libera me a perſequentibus me: quia confortati ſunt ſuper me.
Educ de cuſtodia animam meam, ad confitendum nomini tuo: me expectant iuſti donec retribuas mihi.

Quibus finitis dicatur Antiphona.

Requiem æternam dona eis Domine: & lux perpetua luceat eis. Kyrie eleisō. Chriſte eleiſon. Kyrie eleiſon. Pater noſter. ℣. Et ne nos inducas in tentationem ℟. Sed libera nos à malo. ℣. Requiem æternam dona eis Domine. ℟. Et lux perpetua luceat eis, ℣. A porta inferi. ℟. Erue Domine animas eorum. ℣. Non intres in iudicium

iudicium cum ſeruo tuo (vel ancilla tua) omine ℟. Quia non iuſtificabitur in conſpectu tuo omnis viuens.

℣. Dñs vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

SVſcipe Domine animam famuli tui (vel famulæ tuæ) N. ad te reuertentem, veſte quoque cœleſti indue eam & laua eam ſancto fonte vitæ æternæ: vt inter gaudentes gaudeat, & inter ſapientes ſapiat & inter Martyres coronata incedat, & inter, Patriarchas & Prophetas proficiat, & inter Apoſtolos Chriſtum ſequi ſtudeat, & inter Angelos & Archangelos claritatem Dei videat, & inter Paradiſi rutilos lapides gaudium Dei poſſideat, notitiamque myſteriorum Dei agnoſcat, & inter Cherubin & Seraphin claritatem Dei videat, & inter viginti quatuor ſeniores cātica canticorum audiat, & inter lauantes ſtolas ſuas in fonte luminis veſtem lauet, & inter pulſantes, portas cœleſtis Hieruſalem

ſalem apertas reperiat, & inter videntes Deum facie ad faciem videat, & inter cantantes canticũ nouum cantet, & inter audientes cœleſtem ſonum audiat. Per Dominũ noſtrũ. &c. Amen. Alia Oratio.

SVſcipe Domine animã famuli tui (vel famulæ tuæ) N. quam de ergaſtulo huius ſęculi vocare dignatus es, & libera eum (vel eam) de principibus tenebrarũ, & de locis pœnarum vt abſoluta omni vinculo peccatorum, quietis ac lucis æternæ beatitudine perfruatur, & inter ſanctos & electos tuos in reſurrectionis gloria reſuſcitari mereatur. Qui cum Deo Patre & Spiritu ſancto viuis & regnas Deus per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

Anima eius & animæ omnium fidelium defunctorum. Per miſericordiam Dei requieſcant in pace. Amen.

Deinde deportetur corpus ad Eccleſiam, ibidẽ vel in cœmiterio humandũ. Quando vero deportari debet corpus defuncti ad Ec-

ad Ecclesiã, inprimis ſumat Sacerdos ſpiculã & aſpergat aquam benedictam ſuper corpus exanime, interim dicendo pſalmũ ſequentem. Pſal. 129.

De profundis clamaui ad te Domine: Domine exaudi vocem meam.

Fiant aures tuæ intendentes: in vocem deprecationis meæ.

Si iniquitates obſeruaueris Domine: Domine quis ſuſtinebit?

Quia apud te propitiatio eſt: & propter legem tuam ſuſtinui te Domine.

Suſtinuit anima mea in verbo eius: ſperauit anima mea in Domino.

A cuſtodia matutina vſque ad noctem: ſperet Iſrael in Domino.

Quia apud Dominum miſericordia: & copioſa apud eum redemptio.

Et ipſe redimet Iſrael: ex omnibus iniquitatibus eius.

Requiem æternam dona eis Domine & lux perpetua luceat eis.

Quo

Quo dicto sequatur.

Kyrie eleisō. Christe eleisō. Kyrie eleisō. Pater noster. ℣. Et ne nos inducas in tentationem. ℟. Sed libera nos à malo.

℣. Requiem æternam dona eis Domine. ℟. Et lux perpetua luceat eis. ℣. A porta inferi. ℟. Erue Domine animas eorum. ℣. Credo videre bona Domini. ℟. In terra viuentium. ℣. Dn̄s vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

INclina Domine aurem tuam ad preces nostras, quibus misericordiam tuā supplices deprecamur, vt animam famuli tui (vel famulæ tuæ) N. quam de hoc sęculo migrare iussisti, in pacis ac lucis regione constituas, & sanctorum tuorum iubeas esse consortem.

FIdelium Deus omnium cōditor & redemptor, animabus omniū fideliū defunctorum: remissionē cunctorum tribue peccatorū: vt indulgentiam quam semper optaue-

optauerunt pijs ſupplicationibus conſe-
quantur. Qui cum Deo patre & Spiritu
ſancto viuis & regnas in ſæcula ſæculorũ.
Amen. Requieſcant in pace. Amen.

Si vero fuerit corpus mortuum cum pro-
ceſſione ſepeliendum, tunc eodem modo
ordinetur proceſſio ſicut in ſimplicibus
Dominicis, præterquam quod in hac pro-
ceſſione Sacerdos & Miniſtri eius in albis,
cum amictibus induti incedant, chorus
autem in cappis nigris quotidie. Et cum
ad locum deſtinatum peruenerit proceſſio
cadauer ipſũ Sacerdos aqua benedicta aſ-
pergat, & poſtea thurificet interim dicen-
do pſalmum **De profundis** vt ſupra di-
ctum eſt.

Deinde in redeundo dum deportatur cor-
pus ad Eccleſiã, canteturſequens Antiph.
cantore incipiente. Antiph.

Subuenite ſancti Dei, occurrite Angeli Domini, ſuſcipientes animam eius, offe-rentes eam in conſpectu altiſſimi.

L verſ.

℣ **Suſcipiat te Chriſtus qui vocauit te, & in ſinum Abrahæ Angeli deducant te.**

Repetitur antiphona. **Subuenite.** Deinde dicatur Pſalmus. **De profundis** vt ſupra pag. 159. Et poſt vnumquemq; verſum repetatur Antiph. & poſtea ſi neceſſe fuerit dicatur eodem ordine pſal. **In exitu Iſrael.** Require poſt in officio ſepulture pag. Deinde in introitu cæmiterij vel citius inchoetur Reſp. ſequens.

Libera me Domine de morte ęterna in diè illa tremenda: † Quando cæli mouendi ſunt & terra, dum veneris iudicare ſæculum per ignem. ℣. Dies illa dies irę calammitatis & miſeriæ, dies magna & amara valde. Quando cæli.

Nunquam autem portetur corpus alicuius defuncti circa cæmiterium, ſed directè in Eccleſiam: & ſi corpus Canonici vel alterius magnatis fuerit, in chorum deferatur, ſin autem alterius, extra chorum in Eccleſia poſt orationem derelinquatur.

In in-

In introitu Ecclesiæ dicitur hæc antiph. Cantore incipiente. Antiphona.

In Paradisum deducant te Angeli in suum conuentum, suscipiant te Martyres & perducant te in ciuitatem sanctam Hierusalem. vers. Requiem æternam dona eis Domine, & lux perpetua luceat eis Repetatur antiph. In paradisum. Qua finita sequatur. Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison.

Deinde aspergat Sacerdos aqua benedicta corpus defuncti, & thurificet rogans astãtes orate pro anima defuncti, ita dicens.

Pro anima N. & pro animabus omniũ fidelium defunctorum. Pater noster. ℣. Et ne nos inducas in tentationem. ℟. Sed libera nos à malo. ℣. A porta inferi. ℟. Erue Domine animas eorum. vers. Non intres in iudicium cum seruo tuo Domine resp. Quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens.

℣. Dñs vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

SVſcipe Domine ſeruum tuum (vel ancillam tuam) in bonum habitaculum, & da ei requiem in regno cœleſtis Hieruſalem: vt in ſinu Abrahæ Patriarchæ tui collocatus (vel collocata) reſurrectionis diem præſtoletur, & inter reſurgentes ad gloriam reſurgat, & cum benedictis ad dexteram Dei venientibus veniat, & cum poſſidentibus vitam æternam poſſideat. Per Chriſtum Dominũ noſtrum. Amen. Anima eius & animæ omnium fidelium defunctorum per Dei miſericordiam in pace requieſcant. Amen.

Deindè dicantur ſolèniter vigiliæ mortuorum & poſteà completorium de die more ſolito.

Vbi vero in die ſepulturæ deportatur corpus ad Eccleſiam, tunc immediatè poſt prædictam orationem **Suſcipe Domine**, dicatur Commendatio Animarum ſolèniter vt infra & finito pſalmo, **Domine** pro-

probaſti me, ſtatim incipiatur Miſſa pro defunctis. Deinde exeat Sacerdos cum ſtola & aqua benedicta ad locum vbi ſepeliendus eſt mortuus, & ſigno crucis ſignet locum, & poſtea aſpergat aqua benedicta. Deinde accipiat Sacerdos foſſorium vel aliud inſtrumentum & aperiat terram in modum crucis ad longitudinem & latitudinem corporis defuncti dicens.

Aperite mihi portas iuſtitiæ, & ingreſſus in eas confitebor Domino: hæc porta Domini iuſti intrabunt in eam.

Notandum eſt vero quod quandocũque per totum annum Miſſa pro corpore præſenti, anniuerſario, vel trigintali cuiuſcumq; in choro vel in capitulo fuerit celebranda, vbi Miſſa ibi etiam commendatio animarum ſtatim poſt primam ante Miſſam capitularem pro defunctis a toto choro cum nota dicatur, incipiente antiphonam aliquo de ſuperiori gradu. Ita tamen quod ſi in die ſepulturæ deportetur corpus ad Eccleſiam, tunc finita oratione;

Suſcipe Domine animam ſerui tui. *Statim ſequitur commendatio animarum eodem modo & ordine, ſicut poſt deportationem corporis ad Eccleſiam, ſupra dictum eſt. Præterea omni die per totam quadrageſſimam quando de feria agitur, ſtatim poſt primam antè Miſſam capitularem dicatur in choro commendatio animarum, niſi in craſtino feſtorum duplicium, & hoc ſinè nota quando* Dirige *ſinè nota præceſſerit. Et ſciendum eſt quod quandocunque dicatur Cõmendatio animarũ, ſemper dicatur ſedendo vſque ad antiph. poſt Laudes dicendam.*

COMMENDATIO ANIMARVM.

Antiph. Requiem æternam. Pſal. 118.

BEati immaculati in via: qui ambulant in lege Domini.

Beati qui ſerutantur teſtimonia eius: in toto corde exquirunt eum.

Non enim qui operantur iniquitatem: in vijs eius ambulauerunt.

Tu man-

Tu mandaſti mãdata tua: cuſtodiri nimis.
Vtinam dirigantur viæ meæ : ad cuſtodiendas iuſtificationes tuas.
Tunc non confundar : cum perſpexero in omnibus mandatis tuis.
Confitebor tibi in directione cordis: in eo quod didici iudicia iuſtitiæ tuæ.
Iuſtificationes tuas cuſtodiam : non me derelinquas vſquequaque.
In quo corrigit adoleſcentior viam ſuam; in cuſtudiendo ſermones tuos.
In toto corde meo exquiſiui te : ne repellas me a mandatis tuis.
In corde meo abſcondi eloquia tua : vt non peccem tibi.
Benedictus es Domine: doce me iuſtificationes tuas.
In labijs meis pronunciaui, omnia iudicia oris tui,
In via teſtimoniorum tuorum delectatus ſum, ſicut in omnibus diuitijs.
In mandatis tuis exercebor, & conſiderabo vias tuas.

In iustificationibus tuis meditabor: non obliuiscar sermones tuos.

Retribue seruo tuo, viuifica me:& custodiam sermones tuos.

Reuela oculos meos: & considerabo mirabilia de lege tua.

Incola ego sum in terra: non abscondas à me mandata tua.

Concupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas: in omni tempore.

Increpasti superbos: maledicti qui declinant à mandatis tuis.

Aufer à me opprobrium & contemptũ: quia testimonia tua exquisiui.

Etenim sederunt principes, & aduersum me loquebantur: seruus autem tuus exercebatur in iustificationibus tuis.

Nam & testimonia tua meditatio mea est: consilium meum iustificationes tuæ.

Adhæsit pauimento anima mea: viuifica me secundum verbum tuum.

Vias

Vias meas enunciaui, & exaudisti me: doce me iustificationes tuas.
Viam iustificationum tuarum instrue me: & exercebor in mirabilibus tuis.
Dormitauit anima mea præ tædio: confirma me in verbis tuis.
Viam iniquitatis amoue à me, & de lege tua miserere mei.
Viam veritatis elegi: iudicia tua non sum oblitus.
Adhæsit testimonijs tuis Domine: noli me confundere.
Viam mandatorum tuorum cucurri: cum dilatasti cor meum.
LEgem pone mihi Domine viam iustificationum tuarum, & exquiram eam semper.
Da mihi intellectum, & scrutabor legem tuam: & custodiam illam in toto corde meo.
Deduc me in semita mandatorum tuorum: quia ipsam volui.

Incli-

Inclina cor meum in teſtimonia tua: & non in auaritiam.

Auerte oculos meos ne videant vanitatẽ: in via tua viuifica me.

Statue ſeruo tuo eloquium tuum: in timore tuo.

Amputa opprobrium meum quod ſuſpicatus ſum; quia iudicia tua iucunda.

Ecce concupiui mandata tua: in æquitate tua viuifica me.

Et veniat ſuper me miſericordia tua Domine: ſalutare tuum ſecundum eloquium tuum.

Et reſpondebo exprobrantibus mihi verbum: quia ſperaui in ſermonibus tuis.

Et ne auferas de ore meo verbum veritatis vſquequaq́ue: quia in iudicijs tuis ſuperſperaui.

Et cuſtodiam legem tuam ſemper: in ſæculum, & in ſæculum ſeculi.

Et ambulabam in latitudine: quia mandata tua exquiſiui.

Et loquebar de teſtimonijs tuis in conſpectu regum: & non confundebor.
Et meditabor in mãdatis tuis: quæ dilexi.
Et leuaui manus meas ad mandata tua quę dilexi: & exercebor in iuſtificationibus tuis.

MEmor eſto verbi tui ſeruo tuo: in quo mihi ſpem dediſti.
Hæc me conſolata eſt in humilitate mea: quia eloquium tuum viuificauit me.
Suberbi inique agebant vſquequaque: a lege autem tua non declinaui.
Memor fui iudiciorum tuorum à ſæculo Domine: & conſolatus ſum.
Defectio tenuit me pro peccatoribus derelinquentibus legem tuam.
Cantabiles erant iuſtificationes tuæ: in loco peregrinationis meæ.
Memor fui nocte nominis tui Domine: & cuſtodiui legem tuam.
Hæc facta eſt mihi: quia iuſtificationes tuas exquiſiui.

P or-

Portio mea Domine: dixi cuſtodire legem tuam.
Deprecatus ſum faciem tuam in toto corde meo: miſerere mei ſecundum eloquium tuum.
Cogitaui vias meas: & cõuerti pedes meos in teſtimonia tua.
Paratus ſum, & non ſum turbatus: vt cuſtodiam mandata tua.
Funes peccatorum circumplexi ſunt me: & legem tuam non ſum oblitus.
Media nocte ſurgebam ad confitendum tibi: ſuper iudicia iuſtificationis tuæ.
Particeps ego ſum omnium timẽtium te: & cuſtodientium mandata tua.
Miſericordia tua Domine plena eſt terra: iuſtificationes tuas doce me.
BOnitatem feciſti cum ſeruo tuo Domine, ſecundum verbum tuum.
Bonitatem, & diſciplinam, & ſcientiam doce me; quia mandatis tuis credidi,
Priuſq iam humiliarer ego deliqui: propterea

terea eloquium tuum custodiui.

Bonus es tu: & in bonitate tua doce me iustificationes tuas.

Multiplicata est super me iniquitas superborum: ego autem in toto corde meo scrutabor mandata tua.

Coagulatum est sicut lac cor eorum: ego vero legem tuam meditatus sum.

Bonum mihi quia humiliasti me: vt discam iustificationes tuas.

Bonum mihi lex oris tui: super millia auri & argenti.

Manus tuæ fecerunt me, & plasmauerunt me: da mihi intellectum vt discam mandata tua.

Qui timent te videbunt me, & lætabuntur: quia in verba tua supersperaui.

Cognoui Domine quia æquitas iudicia tua: & in veritate tua humiliasti me.

Fiat misericordia tua vt consoletur me: secundum eloquium tuum seruo tuo.

Veniant mihi miserationes tuæ, & viuam:

quia

quia lex tua meditatio mea eſt.

C onfundãtur ſuperbi, quia iniuſtè iniquitatem fecerunt in me, ego autem exercebor in mandatis tuis.

C onuertantur mihi timentes te, & qui nouerunt teſtimonia tua.

F iat cor meum immaculatum in iuſtificationibus tuis: vt non confundar.

DEfecit in ſalutare tuum anima mea, & in verbum tuum ſuperſperaui.

D efecerunt oculi mei in eloquium tuum, dicentes quando conſolaberis me.

Q uia factus ſum ſicut vter in pruina, iuſtificationes tuas non ſum oblitus.

Q uot ſunt dies ſerui tui? quando facies de perſequentibus me iudicium.

N arrauerũt mihi iniqui fabulationes: ſed non vt lex tua.

O mnia mãdata tua veritas: iniqui perſequuti ſunt me, adiuua me.

P aulominus conſummauerunt me in terra: ego autem non dereliqui mandata tua.

S ecun-

Secundum miſericordiam tuam viuifica me: & cuſtodiam teſtimonia oris tui.

In æternum Domine: verbum tuum permanet in cælo.

In generatione, & generationem veritas tua: fundaſti terram & permanet.

Ordinatione tua perſeuerat dies: quoniã omnia ſeruiunt tibi.

Niſi quod lex tua meditatio mea eſt: tunc fortè perijſſem in humilitate mea.

In ęternum non obliuiſcar iuſtificationes tuas: quia in ipſis viuificaſti me.

Tuus ſum ego, ſaluum me fac: quoniam iuſtificationes tuas exquiſiui.

Me expectauerunt peccatores vt perderẽt me: teſtimonia tua intellexi.

Omnis conſummationis vidi finem: latum mandatũ tuum nimis.

Quomodò dilexi legem tuã Domine: tota die meditatio mea eſt.

Super inimicos meos prudentẽ me feciſti mandato tuo: quia in æternum mihi eſt.

Super omnes docentes me intellexi: quia testimonia tua meditatio mea est.
Super senes intellexi: quia mandata tua quæsiui.
Ab omni via mala prohibui pedes meos: vt custodiam verba tua.
A iudicijs tuis non declinaui: quia tu legem posuisti mihi.
Quam dulcia faucibus meis eloquia tua: super mel ori meo.
A mandatis tuis intellexi: propterea odiui omnem viam iniquitatis.
Lucerna pedibus meis verbum tuum: & lumen semitis meis.
Iuraui & statui, custodire iudicia iustitiæ tuæ.
Humiliatus sum vsquequaque: Domine viuifica me secundum verbum tuum.
Voluntaria oris mei beneplacita fac Domine: & iudicia tua doce me.
Anima mea in manibus meis semper: & legem tuam non sum oblitus.

Posue-

Posuerunt peccatores laqueum mihi: & de mandatis tuis non erraui.
Hæreditate acquisiui testimonia tua in æternum: quia exultatio cordis mei sunt.
Inclinaui cor meum ad faciendas iustificationes tuas in æternum propter retributionem.
INiquos odio habui: & legem tuã dilexi.
Adiutor & susceptor meus es tu; & in verbum tuum supersperaui.
Declinate à me maligni: & scrutabor mandata Dei mei.
Suscipe me secundum eloquium tuum, & viuam, & non confundas me ab expectatione mea.
Adiuua me, & saluus ero & meditabor in iustificationibus tuis semper.
Spreuisti omnes discedentes à iudicijs tuis: quia iniusta cogitatio eorum.
Præuaricantes reputaui omnes peccatores terræ: ideò dilexi testimonia tua.
Confige timore tuo carnes meas: iudicijs enim tuis timui. M Feci

Feci iudicium & iuſtitiam: non tradas me calumniantibus me.

Suſcipe ſeruum tuum in bonum: non calumnientur me ſuperbi.

Oculi mei defecerunt in ſalutare tuum: & in eloquium iuſtiæ tuæ.

Fac cum ſeruo tuo ſecundum miſericordiam tuã: & iuſtificationes tuas doce me.

Seruus tuus ſum ego, da mihi intellectũ: vt ſciam teſtimonia tua.

Tempus faciendi Dominè: diſſipauerunt legem tuam.

Ideo dilexi mandata tua: ſuper aurum & topazion.

Proptereà ad omnia mandata tua dirigebar: omnẽ viam iniquam odio habui.

MIrabilia teſtimonia tua Domine: ideo ſcrutata eſt ea anima mea.

Declaratio ſermonũ tuorum illuminat: & intellectum dat paruulis.

Os meum aperui; & attraxi ſpiritum quia mandata tua deſiderabam.

Aſpice in me, & miſerere mei: ſecũdum iudicium diligentium nomen tuum.
Greſſus meos dirige ſecundum eloquium tuum: & non dominetur mei omnis iniuſtitia.
Redima me à calumnijs hominum: vt cuſtodiam mandata tua.
Faciem tuam illumina ſuper ſeruum tuum: & doce me iuſtificationes tuas.
Exitus aquarum deduxerunt oculi mei: quoniam non cuſtodierunt legem tuam.
Iuſtus es Domine: & rectum iudicium tuum.
Mandaſti iuſtitiam teſtimonia tua: & veritatem tuam nimis.
Tabeſcere me fecit zelus meus: quia obliti ſunt verba tua inimici mei.
Ignitum eloquium tuum vehementer: & ſeruus tuus dilexit illud.
Adoleſcentulus ſum ego, & contemptus: iuſtificationes tuas non ſum oblitus.
Iuſtitia tua iuſtitia in æternum: & lux tua veritas.
 Tri-

Tribulatio & anguſtia iuuenerunt me: mandata tua meditatio mea eſt.

Æquitas teſtimonia tua in æternum: intellectum da mihi & viuam.

CLamaui in toto corde meo, exaudi me Domine: iuſtificationes tuas requirá.

Clamaui ad te, ſaluum me fac: vt cuſtodiam mandata tua.

Præueni in maturitate, & clamaui: quia in verba tua ſuperſperaui.

Præuenerunt oculi mei ad te diluculò: vt meditarer eloquia tua.

Vocem meam audi, ſecundum miſericordiam tuam Domine &: ſecundum iudicium tuum viuifica me.

Appropinquauerűt perſequentes me iniquitati: à lege autem tua longè facti ſunt.

Propé es tu Domine: & omnes viæ tuæ veritas.

Initio cognoui de teſtimonijs tuis: qui in æternum fundaſti ea.

Vide humilitatem meam, & eripe me: quia

quia legem tuam non ſum oblitus.
Iudica iudicium meum, & redime me: propter eloquium tuum viuifica me.
Longé à peccatoribus ſalus: quia iuſtificationes tuas non exquiſierunt.
Miſericordiæ tuę multæ Domine: ſecundum iudicium tuum viuifica me.
Multi qui perſequuntur me, & tribulant me: à teſtimonijs tuis non declinaui.
Vidi præuaricantes, & tabeſcebam: quia eloquia tua non cuſtodierunt.
Vide quoniam mandata tua dilexi Dñe: in miſericordia tua viuifica me.
Principium verborum tuorum veritas: in æternum omnia iudicia iuſtitiæ tuæ.
PRincipes perſequuti ſunt me gratis: & à verbis tuis formidauit cor meum.
Lætabor ego ſuper eloquia tua: ſicut qui inuenit ſpolia multa.
Iniquitatem odio habuire, abominatus ſum: legem autem tuam dilexi.
Septies in die laudem dixi ſuper iudicia iuſtitiæ tuæ.

Pax multa diligentibus legem tuam: & non est illis scandalum.

Expectabam salutare tuum Domine: & mandata tua dilexi.

Custodiuit anima mea testimonia tua: & dilexit ea vehementer.

Seruaui mandata tua, & testimonia tua: quia omnes viæ meæ in conspectu tuo.

Appropinquet deprecatio mea in conspectu tuo Domine: iuxta eloquium tuum da mihi intellectum.

Intret postulatio mea in conspectu tuo: secundum eloquium tuum eripe me.

Eructabunt labia mea hymnum: cum doceris me iustificationes tuas.

Pronunciabit lingua mea eloquium tuũ: quia omnia mandata tua æquitas.

Fiat manus tua vt saluet me: quoniã mandata tua elegi.

Concupiui salutare tuum Domine: & lex tua meditatio mea est.

Viuet anima mea; & laudabit te: iudicia tua adiuuãbũt me.

Erra-

Erraui ſicut ouis quæ perijt, quære ſeruū tuum: quia mandata tua non ſum oblitus.

Finitis Pſalmis repetatur antiphona.
Requiem æternam dona eis Domine: & lux perpetua luceat eis. Kyrie eleiſon. Chriſte eleiſon. Kyrie eleiſon. Deindè dicatur. Pater noſter. Et ſinè pronunciatione (Et ne nos inducas) ſequatur ſinè nota iſte pſalmus. 138. Domine probaſti me &c. habetur infra. pag.

Deindè ſinè interuallo incipiatur Miſſa pro defunctis, Sacerdote interim exeunte ad locum ſepulchri ſignandum (ſi corpus præſens affuerit) vt ſupra dictum eſt.

Tamen quandocunque ſigillatim extra conuentum dicitur commendatio animarum, tunc immediatè poſt pſalmum Domine probaſti, ſequatur. ℣. Requiē æternam dona eis Domine. ℟. Et lux perpetua luceat eis ℣. A porta inferi. ℟. Erue Domine animas eorum. ℣. Credo videre bona Domini. ℟. In terra viuentiū

℣. Dn̄s vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

TIbi Domine commendamus animas famulorum, famularumque tuarum, vt defuncti sæculo tibi viuant, & quæ per fragilitatem mundanæ cōuersationis peccata admiserunt, tu venia misericordissimę pietatis absterge. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Nunquam dicatur alia commendatio in Ecclesia Sarisburiensi, siue corpus præsens fuerit, siue non.

RITVS SEPELIENDI MORTVOS.

POst Missam accedat Sacerdos ad caput defuncti alba indutus absque cappa serica, & duo clerici de secunda forma, ad caput defuncti stantes, incipiat tribus vicibus antiphonam sequentem quam chorus singulis vicibus totam prosequatur vsque in finem. Antiph. Circundederunt

me

me gemitus mortis, dolores inferni circunderunt me. Deinde post tertiam repetitionem sequatur Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison.

Non dicatur pater noster neque Dominus vobiscum, neque Oremus sed tantum oratio, sacerdote dicente modesta voce, videlicet sine nota.

Non intres in iudiciū cum seruo tuo (vel seruula tua) Domine, quoniam nullus apud te iustificabitur homo, nisi per te omnium peccatorum tribuatur remissio: non ergo eū (vel eam) tua quæsumus iudicialis sententia premat, quem (vel quā) tibi vera supplicatio fidei Christianę cōmendat: sed gratia tua illi succurrēte mereatur euadere iudiciū vltionis qui (vel quæ) dum viueret insignitus (vel insignita) est signaculo sāctæ Trinitatis. In qua viuis & regnas Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

Eodem modo dicantur orationes sequentes.

Deinde incipiat cantor.

resp.

℟. Qui Lazarum resuscitasti a monumento fœtidum: † Tu eis Domine dona requiem & locum indulgentiæ. ℣. Qui venturus es iudicare viuos & mortuos, & sæculum per ignem. Tu eis.

Et percantetur a choro cum suo versu, & interim Sacerdos cum Thuribulo circumeundo corpus illud incenset. Similiter fiat in Responsorijs sequentibus. Deinde dicitur. Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Sine pater noster, & sine Dominus vobiscum sed tantum cum.

Oremus.

DEus cui omnia viuunt, cui non pereunt moriendo corpora nostra, sed mutantur in melius, te supplices deprecamur, vt quicquid famulus tuus (vel famula tua) vitiorum tuæ voluntati contrarium, fallente diabolo, & porpria iniquitate atque fragilitata contraxit, tu pius & misericors abluas indulgendo, eiusque animam suscipi iubeas, per manus sancto-

rum

rum Angelorum tuorum deducendam in ſinum patriarcharum tuorum, Abrahæ ſcilicet amici tui, & Iſaac electi tui, atque Iacob dilecti tui quo aufugit dolor & triſtitia, atque ſuſpirium fidelium quoque animæ fælici iucunditate lætantur; & in nouiſſimo magni iudicij die inter Sanctos & electos tuos eam facias perpetuæ gloriæ tuæ percipere portionem, quam oculus non vidit, nec aures audiuit, & in cor hominis non aſcendit quam præparaſti diligentibus te. Per Christum Dominum noſtrum. Amen.

℟. Heu mihi Domine quia peccaui nimis in vita mea! quid faciam miſer? vbi fugiam, niſi ad te Deus meus? miſerere mei, Dum veneris in nouiſſimo die. ℣. Anima mea turbata eſt valde, ſed tu Domine ſeccurre ei. Dum veneris. Et petes interim a choro cum ſuo verſu, & interim incenſetur corpus vt ſupra. Deinde ſequatur.

Kyrie eleisõ. Christe eleisõ. Kyrie eleiſon.

Sine

Sine Pater noster, & sine Dominus vobiscum, sed tantum cum.

Oremus.

FAc quæsumus Domine hanc cum seruulo tuo defuncto (vel seruula tua defuncta) misericordiam: vt factorum suorũ in pœnis non recipiat vicẽ: qui (vel quæ) tuam in votis tenuit voluntatem: & quia hic illum (vel illam) vera fides iunxit fidelium turmis, illic eum (vel eam) tua miseratio societ angelicis choris. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Deinde incipiat cantor Responsorium.

Libera me Domine de morte ęterna in illa tremenda quando cæli mouendi sunt & terra ✝. Dum veneris iudicare sæculum per ignem. ℣. Dies illa, dies iræ calamitatis & & miseriæ, dies magna & amara valdé. Dum veneris iudicare.

Et percãtetur à choro cum vno versu tantũ, scilicet Dies illa vt supra, & interim incensetur corpus à Sacerdote semel circum-

cumeundo; & postea aspergatur aqua benedicta: deinde sequatur. Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison.

Deinde roget Sacerdos circumstantes orare pro anima defuncti dicens.

Pro anima N. & pro animabus omnium fidelium defunctorũ. Pater noster. ℣. Et ne nos inducas in tentationem. ℟. Sed libera nos à malo. ℣. Non intres in iudiciũ cum seruo tuo (vel seruula tua) Domine. ℟. Quia non iustificabitur in cõspectu tuo omnis viuens. ℣. A porta inferi. ℟. Erue Domine animas eorũ. vers. Credo videre bona Domini. resp. In terra viuentium. vers. Domine exaudi orationem meam. resp. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dñs vobiscum ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

INclina Dñe aurem tuam ad preces nostras quibus misericordiã tuã supplices deprecamur: vt animã famuli tui (vel famulæ tuæ) quam de hoc sæculo migrare iussisti,

iussisti, in pacis ac lucis regione cōstituas, & Sanctorum tuorum iubeas esse consortem. Per Christum Dñm nostrū. Amen.

Hic deportetur corpus ad sepulchrū cantore incipente. Antiph. In paradisum.

Psal. 113.

IN exitu Israel de Ægipto: domus Iacob de populo barbaro.

Facta est Iudæa sanctificatio eius: Israel potestas eius.

Mare vidit, & fugit: Iordanis conuersus est retrorsum.

Montes exultauerunt vt arietes: & colles sicut agni ouium.

Quid est tibi mare quod fugisti? & tu Iordanis quia conuersus es retrorsum.

Montes exultastis sicut arietes: & colles sicut agni ouium.

A facie Domini mota est terra: à facie Dei Iacob.

Qui conuertit petram in stagna aquarum: & rupem in fontes aquarum.

Non

Non nobis Domine, non nobis: ſed nomini tuo da gloriam.
Super miſericordia tua, & veritate tua: nequando dicant gentes vbi eſt Deus eorum?
Deus autem noſter in cœlo: omnia quæcunq́ue voluit fecit.
Simulachra gentium argentum, & aurum: opera manuum hominum.
Os habent, & non loqentur: oculos habent & non videbunt.
Aures habent & non audient: nares habent & non odorabunt.
Manus habent, & non palpabunt, pedes habent, & non ambulabunt: non clamabunt in gutture ſuo.
Similles illis fiant qui faciunt ea: & omnes qui confidunt in eis.
Domus Iſrael ſperauit in Domino: adiutor eorum & protector eorum eſt.
Domus Aaron ſperauit in Domino: adiutor eorum & protector eorum eſt.
Qui timent Dominũ ſperauerunt in Domino:

mino: adiutor eorum & protector eorum est.
Dominus memor fuit nostri: & benedixit nobis.
Benedixit domui Israel: benedixit domui Aaron.
Benedixit omnibus qui timent Dominũ: pusillis cum maioribus.
Adijciat Dominus super vos: super vos, & super filios vestros.
Benedicti vos à Domino: qui fecit cælum & terram,
Cælum cæli Domino: terram autẽ dedit filijs hominum.
Non mortui laudabunt te Domine: neq; omnes qui descendunt in infernum.
Sed nos qui viuimus benedicimus Domino: ex hoc nunc & vsque in sæculum.

Alius psalmus si tantum restat iter, scilicet psal. 24.

Ad te Domine leuaui animam meam.
Habetur in Breuiario feria tertia ad primã.

Finito

Finito pſalmo vel pſalmis dicatur iſte verſ.
Requiem æternam dona eis Domine: & lux perpetua luceat eis.

Deinde repetatur Antiphona.

In paradiſum deducant te Angeli, in ſuum conuentum ſuſcipiat te Martyres, & perducant te in ciuitatem ſanctam Hieruſalē.

Quibus dictis dicat Sacerdos ſine Dominus vobiſcum ſed tantum cum.

Oremus. Humili voce.

PIæ recordationis affectu (fratres chariſſimi) cōmemorationem faciamus chari noſtri quem (vel charæ noſtræ quā) Dominus noſter de tentationibus huius ſæculi aſſumpſit. Obſecremus miſericordiam Dei noſtri, vt ipſe ei tribuere dignetur placitam & quietam manſionem, & remittat ei omnes libricæ temeritatis offenſas: vt conceſſa ſibi venia plenæ indulgentiæ quicquid in hoc ſæculo proprio vel alieno reatu deliquit, totam ineffabili pietate ac benignitate ſua deleat, & abſtergat.

N Per

Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Alia oratio cum.

Oremus.

TE Domine sancte, Pater omnipotés, æternæ Deus, suppliciter deprecamur pro spiritu fratris nostri, quem (vel sororis nostræ quam) à voraginibus huius sæculi accersiri iussisti: vt digneris Domine dare ei lucidum locum refrigerij & quietis: Liceat ei transire portas inferorum & pænas tenebrarum, maneatque in mansionibus sanctorum, & in luce sancta quam olim Abrahæ promisisti & semini eius. Nullam læsionem sentiat spiritus eius; sed cum magnus ille dies resurrectionis aduenerit, resuscitare eũ (vel eam) digneris vna cum sanctis & electis tuis, deleasque eius omnia delicta atque peccata vsque ad nouissimũ quadrantem, tecumq; immortalitatis tuæ vitam & regnum consequatur æternũ. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Finitis orationibus aperiatur sepulchrum, can-

cantore incipiente. Antiph. Aperite. psal. 117.

COnfitemini Domino quoniam bonus: quoniam in sæculum misericordia eius.

Dicat nunc Israel quoniam bonus: quoniam in sæculum misericordia eius.

Dicat nunc domus Aaron: quoniam in sæculum misericordia eius.

Dicant nunc qui timent Dominum: quoniam in sæculum misericordia eius.

De tribulatione inuocaui Dominum: & exaudiuit me in latitudine Dominus.

Dominus mihi adiutor: non timebo quid faciat mihi homo.

Dominus mihi adiutor: & ego despiciam inimicos meos.

Bonum est confidere in Domino: quam confidere in homine.

Bonũ est sperare in Domino: quam sperare in principibus.

Omnes gentes circuierunt me: & in no-

mine Domini, quia vltus ſum in eos.

Circundantes circundederunt me: & in nomine Domini quia vltus ſum in eos.

Circundederunt me ſicut apes, & exarſerunt ſicut ignis in ſpinis: & in nomine Domini, quia vltus ſum in eos.

Impulſus, euerſus ſum vt caderem: & Dominus ſuſcepit me.

Fortitudo mea, & laus mea Dominus: & factus eſt mihi in ſalutem.

Vox exultationis, & ſalutis: in tabernaculis iuſtorum.

Dextera Domini fecit virtutem, dextera Domini exaltauit me: dextera Domini fecit virtutem.

Non moriar, ſed viuam: & narrabo opera Domini.

Caſtigãs caſtigauit me Dominus: & morti non tradidit me.

Aperite mihi portas iuſtitiæ, ingreſſus in eas, confitebor Domino: hæc porta Domini, iuſti intrabunt in eam.

Con-

Confitebor tibi, quoniam exaudiſti me: & factus es mihi in ſalutem.

Lapidem quem reprobauerunt ædificantes: hic factus eſt in caput Anguli.

A Domino factum eſt iſtud: & eſt mirabile in oculis noſtris.

Hæc eſt dies quam fecit Dominus: exultemus & lætemur in ea.

O Domine ſaluum me fac, O Domine bene proſperare, benedictus qui venit in nomine Domini.

Benediximus vobis de domo Domine: Deus Dominus, & illuxit nobis.

Conſtituite diem ſolennem in cōdenſis: vſque ad cornu Altaris.

Deus meus es tu, & confitebor tibi: Deus meus es tu, & exaltabo te.

Confitebor tibi, quoniam exaudiſti me: & factus es mihi in ſalutem.

Confitemini Domino quoniam bonus: quoniam in ſæculum miſericordia eius.

Finito pſalmo dicatur Antiphona.

Aperite mihi portas iuſtitiæ, & ingreſſus in eas confitebor Domino: hęc porta Domini iuſti intrabunt in eam.

Quæ dicta dicat Sacerdos.

Oremus.

OBſecramus miſericordiá tuam omnipotens ęterne Deus qui hominem ad imaginem tuam creare dignatus es: vt animam famuli tui (vel famulæ tuæ) N. quam hodierna die rebus humanis eximi, & ad te accerſiri iuſſiſti, blandè & miſericorditer ſuſcipias. Non ei dominentur vmbræ mortis, nec tegat eam chaos & caligo tenebrarum: ſed exuta omnium criminum labe, in ſinu Abrahæ collocata, locum refrigerij ſe adeptam eſſe gaudeat: vt cum dies iudicij aduenerit, cum ſanctis & electis tuis, eam reſuſcitari iubeas. Per Chriſtum. Dominum noſtrum Amen.

Alia oratio cum Oremus.

DEus qui iuſtis ſupplicationibus ſemper præſto es, qui pia vota dignaris intueri,

intueri, da famulo tuo (vel famulæ tuæ) N. cuius depositioni hodiè officia humanitatis exhibemus, cum sanctis atque fidelibus tuis beati muneris portionem. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Deinde dicatur Benedictio sepulchri. sine Oremus hoc modo.

ROgamus te Domine sancte, pater omnipotens, æterne Deus: vt bene ✠ dicere & sancti ✠ ficare digneris hoc sepulchrum, & corpus in eo collocandum: vt sit remedium salutare in eo quiescenti, & redemptio animę eius, atque tutela, & munimen contra sæua iacula inimici. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Alia benedictio Tumuli.

Vers. Adiutorium nostrum in nomine Domini. Resp. Qui fecit cælum & terram.

Bene ✠ dic Domine locum sepulchri huius, sicut benedixisti sepulchra Abrahę, Isaac, & Iacob.

vers. Ostende nobis Domine misericordiam tuam. resp. Et salutare tuũ da nobis.

Oremus.

DEus qui fundasti terra, & formasti cœlos, qui omnia syderibus instituta fixisti, qui captum laqueis mortis hominẽ lauacri ablutione reparas: qui sepultos Abraham, Isaac, & Iacob in spelunca duplici, in libro vitæ, ac totiùs gloriæ principes aduocasti benedicẽdos: ita bene ✠ dicere digneris hunc famulum tuum (vel hanc famulam tuam) vt eum (vel eam) requiescere facias, & in sinu Abrahæ collocare digneris: qui Dominum nostrum Iesum Christum filium tuum, deuictis laqueis infernorum resurgere, & in se credentium suorum membra resuscitare iussisti. Qui venturus est iudicare viuos & mortuos & sæculum per ignem. ℟. Amẽ.

Oremus.

REspice Domine super hanc fabricam sepulturę, & descẽdat in eam Spiritus tuus,

tuus, vt te iubente sit ei in hoc loco quiata dormitio, & tempore iudicij cum omnibus sanctis sit vera resurrectio, te præstante Domino nostro, qui in Trinitate perfecta viuis & regnas per cuncta sæcula sæculorum. resp. Amen.

Hic aspergatur aqua benedicta super sepulchrum, & incensetur sepulchrum.

Finitis orationibus ponatur corpus in sepulchro cantore incipiente. Antiph.

Ingrediar. Psal. 41.

QVemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum: ita desiderat anima mea ad Deus.

Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum: quando veniam, & apparebo ante faciem Dei?

Fuerunt mihi lachrimæ meæ panes die ac nocte: dum dicitur mihi quotidie, vbi est Deus tuus?

Hæc recordatus sum, & effudi in me animam meam: quoniam transibo in locum taber-

tabernaculi admirabilis vſque ad domum Dei.

In voce exultationis, & confeſſionis: ſonus epulantis.

Quare triſtis es anima mea? & quare conturbas me.

Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi: ſalutare vultus mei, & Deus meus.

Ad meipſum anima mea conturbata eſt: propterea memor ero tui, de terra Iordanis, & Hermonij à monte modico.

Abyſſus abyſſum inuocat: in voce cataractarum tuarum.

Omnia excelſa tua, & fluctus tui: ſuper me tranſierunt.

In die mandauit Dominus miſericordiam ſuam: & nocte canticum eius.

Apud me oratio Deo vitæ meæ: dicam Deo, ſuſceptor meus es.

Quarè oblitus es mei? & quarè contriſtatus incedo, dum affligit me inimicus?

Dum confringuntur oſſa mea: exprobauerunt

uerunt mihi qui tribulāt me inimici mei. Dum dicunt mihi per ſingulos dies, Vbi eſt Deus tuus? quarè triſtis es anima mea, & quarè conturbas me?

Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi: ſalutare vultus mei & Deus meus.

Finito pſalmo repetatur Antiphona.

Ingrediar in locum tabernaculi admirabilis vſque ad domum Dei.

Qua dicta dicat Sacerdos Orationem hoc modo.

ORemus (fratres Chariſſimi) pro ſpiritu chari noſtri (vel charæ noſtræ) N. quem Dominus de laqueo hujus fæculi liberare dignatus eſt, cuius corpuſculum hodie ſepulturæ traditur, vt eum (vel eā) pietas Domini in ſinu Abrahæ collocare dignetur, vt cū magni iudicij dies aduenerit inter Sanctos & electos ſuos eū (vel eā) in parte dextera collocandū (vel collacandam) reſuſcitari faciat. Qui viuit & regnat Deus per omnia ſęcula ſęculorū. ℟. Amē.

Alia

Alia oratio cum Oremus.

DEus qui humanarum animarũ æternus amator es: animã famuli tui (vel famulæ tuæ) N. quam vera dum in corpore maneret tenuit fides, ab omni cruciatu inferorum redde ex[illegible]rrem: vt segregata ab infernalibus claustris, Sanctorum tuorum mereatur adunari consortijs. Per Christum Dominũ nostrum. ℟. Amen.

Finitis orationibus claudatur sepulchrum ponente priùs Sacerdote absolutionẽ super pectus defuncti sic dicendo.

DOminus Iesus Christus qui beato Petro Apostolo suo, cæterisque discipulis suis licentiam dedit ligandi atq; soluendi, ipse te N. absoluat ab omni vinculo delictorum: & in quantũ meæ fragilitati permittitur, precor sis absolutus (vel absoluta) ante tribunal eiusdem Domini nostri Iesu Christi, habeasque vitam æternã, & viuas in sæcula sæculorum. resp Amé.

Hic aspergatur Tumulus aqua benedicta, & in-

& incensetur, cantore incipiente,

Antiph. Hæc requies mea.

Psal. 131.

MEmento Domine Dauid: & omnis mansuetudinis eius.

Sicut iurauit Domino: vota vouit Deo Iacob.

Si introiero in tabernaculũ domus meæ: si ascendero in lectum strati mei.

Si dedero somnum oculis meis: & palpebris meis dormitationem.

Et requiem temporibus meis, donec inueniam locum Domino: tabernaculum Deo Iacob.

Ecce audiuimus eam in Ephrata: inuenimus eam in campis siluæ.

Introibimus in tabernaculum eius: adorabimus in loco vbi steterunt pedes eius.

Surge Domine in requiem tuã: tu & arca sanctificationis tuæ.

Sacerdotes tui induantur iustitiã: & sancti tui exultent.

Prop-

P ropter Dauid seruum tuum: non auertas faciem Christi tui.

I urauit Dominus Dauid veritatem, & non frustrabitur eum: de fructu ventris tui ponam super sedem tuam.

S i custodierint filij tui testamentũ meum: & testimonia mea hæc quæ docebo eos.

E t filij eorum vsque in sæculũ: sedebunt super sedem tuam.

Q uoniã elegit Dominus Sion: elegit eam in habitationem sibi.

H æc requies mea in sæculum sæculi: hic habitabo, quoniam elegi eam.

V iduam eius benedicens benedicam: pauperes eius saturabo panibus.

S acerdotes eius induam salutari: & sancti eius exultatione exultabunt.

I lluc producam cornu Dauid: paraui lucernam Christo meo.

I nimicos eius induam confusione: super ipsum autem efflorebit sanctificatio mea.

Finito psalmo sequatur Antiph.

Hæc requies mea in sæculum sæculi: hic habitabo quoniam elegi eam. Qua dicta dicat sacerdos orationem cum.

Oremus.

DEus apud quem spiritus mortuorum viuunt & in quo electorum animæ deposito carnis onere, plena fælicitate lætantur: presta supplicantibus nobis, vt anima famuli tui (vel famulæ tuæ) N. quę temporali per corpus visionis huius luminis caruit visu, æternæ illius lucis solatio potiatur. Non eam tormentum mortis attingat, nec dolor horrendæ visionis afficiat: non pœnalis timor excruciet, non reorum pessima catena cōstringat, sed concessa sibi venia omnium delictorum, optatæ quietis consequatur gaudia repromissa. Per Christum Dominum nostrum.

℟. Amen.

Alia oratio cum Oremus.

TV Domine Deus omnipotens, precibus noſtris aurem pietatis accommodare digneris, tu miſeris opem feras, & miſericordiam largiaris, & ſpiritũ famuli tui (vel famulæ tuæ) N. vinculis corporalibus liberatum in pacem ſanctorum tuorum recipias, vt locũ pœnalẽ & gehennæ ignem, in regionem viuentium tranſlatus, euadat. Per Chriſtum Dñm noſtrũ. Amẽ.

Finitis orationibus, executor officij, terra ſuper corpus ad modum crucis ponat, & corpus thurificet & aqua benedicta aſpergat. Et dum ſequens pſalmus canitur corpus omnino cooperiatur, cantore incipiente. Antiph. De terra plaſmaſti me.

Pſal. 139.

DOmine probaſti me, & cognouiſti me: tu cognouiſti ſeſſionem meam, & reſurrectionem meam.

Intellexiſti cogitationes meas de longe: ſemitam meam & funiculum meum inueſtigaſti.

Et

Et omnes vias meas præuidisti: quia non est sermo in lingua mea.
Ecce Domine tu cognouisti omnia nouissima, & antiqua: tu formasti me, & posuisti super me manum tuam.
Mirabilis facta est scientia tua ex me: cõfortata est, & non potero ad eam.
Quo ibo à spiritu tuo? & quo à facie tua fugiam;
Si ascendero in cœlum, tu illic es: si descendero in infernum ades.
Si sumpsero pennas meas diluculo: & habitauero in extremis maris.
Etenim illuc manus tua deducet me: & tenebit me dextera tua.
Et dixi, forsitan tenebræ cõculcabunt me: & vox illuminatio mea in delicijs meis.
Quia tenebræ non obscurabunrur a te, & nox sicut dies illuminabitur: sicut tenebræ eius, ita & lumen eius.
Quia tu possedisti renes meos: suscepisti me de vtero matris meæ.

Confitebor tibi, quia terribiliter magnificatus es: mirabilia opera tua, & anima mea cognoſcet nimis.

Non eſt occultatum os meum à te, quod feciſti in occulto:& ſubſtantia mea in inferioribus terræ.

Imperfectum meum viderunt oculi tui, & in libro tuo omnes ſcribentur: dies formabuntur & nemo in eis.

Mihi autem nimis honorificati ſunt amici tui Deus: nimis confortatus eſt principatus eorum.

Dinumerabo eos, & ſuper arenã multiplicabuntur: exurrexi, & adhuc ſum tecum.

Si occideris Deus peccatores: viri ſanguinum declinate à me.

Quia dicitis in cogatione: accipient in vanitate ciuitates ſuas.

Nonne qui oderunt te Domine, oderam: & ſuper inimicos tuos tabeſcebam?

Perfecto odio oderam illos: & inimici facti ſunt mihi.

proba

Proba me Deus, & ſcito cor meum: interroga me, & cognoſce ſemitas meas.

Et vide ſi via iniquitatis in me eſt:& deduc me in via æterna.

Finito Pſalmo tota dicatur Antiphona.

De terra plaſmaſti me, & carne induiſti me redemptor meus Domine, reſuſcita me in nouiſſimo die.

Qua dicta dicat Sacerdos ſine Dominus vobiſcum & ſine Oremus.

Commendo animã tuam Deo patri omnipotenti, terram terræ, cinerẽ cineri, puluerem pulueri, In nomine Patris, & Filij; & Spiritus ſancti. Amen.

Deindè dicat Sacerdos hanc orationem, ſine Oremus.

TEmeritatis quidem eſt Domine, vt homo hominem, mortalis mortalẽ, cinis cinerẽ tibi Domino Deo noſtro audeat cõmendare: ſed quia terra ſuſcipit terram, & puluis conuertitur in puluerẽ, donec omnis caro in ſuam redigatur originẽ;

inde tuam Deus pijſſime pater lachrymabiliter quæſumus pietatem, vt huius famuli tui. (vel famulæ tuæ) N. animam quam creaſti de huius mũdi voragine cœnolenta ad patriam ducas, Abrahæ amici tui ſinu recipias, & refrigerij rore perfundas. Sit ab æſtuantis gehennæ truci incendio ſegregata, & beatæ requiei (te donante) coniuncta. Et ſi quæ illi ſunt Domine dignæ cruciatibus culpæ, tu eas gratia tuæ mitiſſimæ lenitatis indulge, ne peccati vicem, ſed indulgentiæ tuæ piam ſentiat bonitatem. Cũque finito mundi termino ſupremum cunctis illuxerit regnũ, nouus (vel noua) homo Sanctorum omnium cætibus aggregatus (vel aggregata) cum electis tuis reſurgat in parte dextra coronandus (vel coronanda) Per Chriſtum Dominum noſtrum. ℟. Amen.

Alia oratio. Oremus.

DEus vitæ dator, & humanorum corporum reparator qui te a peccato-

ribus

ribus exorari voluiſti; exaudi preces quas ſpeciali deuotione pro anima famuli tui (vel famulæ tuæ) N. tibi lachrymabiliter fūdimus: vt liberare eam ab inferorū cruciatibus, & collocare eam inter agmina Sanctorū tuorum digneris: veſte quoque cœleſti, & ſtola immortalitatis indui, & paradiſi amœnitate confoueri iubeas. Per Chriſtum Dominum noſtrum. Amen.

Finita oratione incipiat cantor Antiph.

Omnis ſpiritus. Pſal. 148.

LAudate Dñm de cœlis: laudate eum in excelſis. Laudate eum omnes Angeli eius: laudate eum omnes virtutes eius.

Laudate eum ſol & luna: laudate eum omnes ſtellæ & lumen.

Laudate eum cœli cœlorum: & aquæ quæ ſuper cœlos ſunt, laudent nomē Domini.

Quia ipſe dixit, & facta ſunt: ipſe mandauit, & creata ſunt.

Statuit ea in æternum, & in ſæculum ſęculi: prǫceptum poſuit & non præteribit.

Laudate Dominum de terra : dracones, & omnes abyſſi.
Ignis, grando, nix, glacies, ſpiritus procellarum : quæ faciunt verbum eius.
Montes & omnes colles : ligna fructifera, & omnes cedri.
Beſtiæ, & vniuerſa pecora : ſerpentes, & volucres pennatæ.
Reges terræ, & omnes populi : principes, & omnes iudices terræ.
Iuuenes, & virgines, ſenes cum iunioribus laudent nomen Domini : quia exaltatum eſt nomen eius ſolius.
Confeſſio eius ſuper cœlum & terram : & exaltauit cornu populi ſui.
Hymnus omnibus ſanctis eius filijs Iſrael: populo appropinquanti ſibi.

Pſal. 149.

CAntate Domino canticum nouum: laus eius in Eccleſia Sanctorum.
Lætetur Iſrael in eo, qui fecit eum: & filiæ Sion exultent in rege ſuo.

Laudent

Laudent nomen eius in choro: in tympano & psalterio psallant ei.
Quia beneplacitum est Domino in populo suo: & exaltauit mansuetos in salutē.
Exultabunt sancti in gloria: lætabuntur in cubilibus suis.
Exultationes Dei in gutture eorū: & gladii ancipites in manibus eorum.
Ad faciendam vindictam in nationibus: & increpationes in populis.
Ad alligandos reges eorum in compedibus: & nobiles eorum in manicis ferreis.
Vt faciant in eis iudicium conscriptum: gloria hæc est omnibus Sanctis eius.

Psal. 150.

LAudate Dominum in Sanctis eius: laudate eū in firmamento virtutis eius.
Laudate eum in virtutibus eius: laudate eum secundum multitudinem magnitudinis eius.
Laudate eum in sono tubæ: laudate eum in psalterio & cythara.

Laudate eum in tympano & choro: laudate eum in cordis & organo.

Laudate eum in cymbalis benesonantibus; laudate eum in cymbalis iubilationis: omnis spirirus laudet Dominum.

Finitis psalmis dicatur Antipho. scilicet.

Omnis spiritus laudet Dominum.

Qua dicta dicat Sacerdos, sine Dominus vobiscum & sine Oremus.

DEbitum humani corporis sepeliendi officium fidelium more complentes, Deum cui omnia viuunt fideliter deprecamur: vt hoc corpus chari nostri (vel charæ nostræ) N. a nostra infirmitate sepultum, in ordine Sanctorum suorum resuscitet, & eius spiritum Sanctis ac fidelibus aggregari iubeat, cum quibus inenarrabili gloria & perenni fœlicitate perfrui mereatur. Per Dominum nostrum Iesum Christum Filium eius, qui cum eo viuit & regnat in vnitate Spiritus Sancti Deus. per omnia sæcula sæculorum. ℟. Amen.

Finita

Finita oratione incipiat Sacerdos Antiphonam & intonetur canticum Benedictus, & cantetur solenniter sicut ad matutinum. Antiph. **Ego sum.**

Canticum Zachariæ.

BEnedictus Dominus Deus Israel: quia visitauit & fecit redẽptionẽ plebis suę.

Et erexit cornu salutis nobis: in domo Dauid pueri sui.

Sicut locutus est per os Sanctorum: qui à sæculo sunt prophetarum eius.

Salutem ex inimicis nostris: & de manu omnium qui oderunt nos.

Ad faciendã misericordiã cũ patribus nostris: & memorari testamenti sui sancti.

Iusiurandum quod iurauit ad Abraham patrem nostrum: daturum se nobis.

Vt sinè timore de manu inimicorum nostrorum liberati: seruiamus illi.

In sanctitate & iustitia coram ipso: omnibus diebus nostris.

Et tu puer propheta altissimi vocaberis: præibis

præibis enim ante faciem Domini parare vias eius.

Ad dandam ſcientiam ſalutis plebi eius: in remiſſionem peccatorum eorum.

Per viſcera miſericordiæ Dei noſtri: in quibus viſitauit nos oriens ex alto.

Illuminare his qui in tenebris, & in vmbra mortis ſedent: ad dirigẽdos pedes noſtros in viam pacis.

Finito cantico, tota dicatur Antiph.

Ego ſum reſurrectio & vita qui credit in me etiam ſi mortuus fuerit, viuet, & omnis qui viuit & credit in me non moriatur in æternum.

Qua dicta ſequatur hoc modo.

Kyrie eleisõ. Chriſte eleiſon. Kyrie eleisõ.

Hic roget Sacerdos circũſtantes orare pro anima defuncti dicens.

Pro anima N. & pro animabus omnium fidelium defunctorum; Pater noſter.

Deindè dicat Sacerdos.

verſ. Et ne nos inducas in tentationem.

resp. Sed libera nos à malo.
℣. Requiem æternam dona eis Domine.
℟. Et lux perpetua luceat eis.
vers. A porta inferi. resp. Erue Domine animas eorum. vers. Credo videre bona Domini. resp. In terra viuentiũ. ℣. Non intres in iudiciũ cum seruo tuo Domine. ℟. Quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens. ℣. Domine exaudi orationẽ meã. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dñs vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

DEus origo pietatis, pater misericordiarum, solamen tristiũ, indultor criminũ, de cuius munere venit omne quod bonum est, & procedit, respice propitius supplicum preces: Et quamuis propria nos reputet indignos conscientia, te dignum nostris flecti petitionibus: pulsamus tamẽ quantulumcunque conceditur aures tuæ pietatis. Nam si omittimus in vtraq; veremur esse rei: quoniam & te præcipis à pecatori-

catoribus exorari, nostroq́; (& si non merito) hoc agendũ te prestante tribuitur ministerio. Ergo te Domine Sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, qui vnicum Filium tuum Dñm nostrum Iesum Christũ incarnari de virgine cõstituisti, quo vetustum solueret proprio cruore peccatũ, & vitam redderet mundo, ipso opitulante animã fratris nostri (vel sororis nostræ) N. ab ergastulo cœnolentæ materiæ exemptam ab omnibus piaculis quæsumus absoluas. Nullas patiatur insidias occursantiũ dæmonum, propter quam misisti ad terras vnigenitum Filium tuum. Libera & absolue eam a terra voragine inferni, quá redemisti præcioso sanguine vnigeniti Filij tui. Libera & absolue eam ab æstuantis gehennæ truci incendio, collocans in paradisi amœnitate. Non sentiat pijssime Pater quod calet in flammis, quod stridet in pœnis, & quod horret in tenebris: sed munificentiæ tuæ munere præuenta mereatur eua-

tur euadere iudicium vltionis, beatæ requiei ac lucis æternæ fælicitate perfrui. Per eundem Christum Dominum nostrum. Amen. Alia oratio cum.

Oremus.

TIbi Domine cõmendamus animam famuli tui (vel famulæ tuæ) N. vt defunctus (vel defuncta) sæculo tibi viuat, & quæ per fragilitatem mundanæ conuersationis peccata admisit, tu venia misericordissimæ pietatis absterge. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

His dictis dicatur Psalmus. 50.

MIserere mei Deus: secundum magnam misericordiam tuam.

Et secundum multitudinem miserationũ tuarum: dele iniquitatem meam.

Amplius laua me ab iniquitate mea: & à peccato meo munda me.

Quoniam iniqitatem meã ego cognosco: & peccatum meum contra me est semper.

Tibi soli peccaui & malum coram te feci: vt iu-

vt iuſtificeris in ſermonibus tuis, & vincas cum iudicaris.

Ecce enim in iniquitatibus cōceptus ſum: & in peccatis concepit me mater mea.

Ecce enim veritatem dilexiſti: incerta & occulta ſapientiæ tuæ manifeſtaſti mihi.

Aſperges me Domine hyſſopo, & mundabor: lauabis me, & ſuper niuem dealbabor.

Auditui meo dabis gaudium, & lætitiam: & exultabunt oſſa humiliata.

Auerte faciem tuam a peccatis meis: & omnes iniquitates meas dele.

Cor mundum crea in me Deus: & ſpiritum rectum innoua in viſceribus meis.

Ne proiicias me a facie tua: & Spiritum ſanctum tuum ne auferas a me.

Redde mihi lætitiam ſalutaris tui: & ſpiritu principali confirma me.

Docebo iniquos vias tuas: & impii ad te conuertentur.

Libera me de ſanguinibus Deus, Deus ſalutis

lutis meæ: & exaltabit lingua mea iustitiam tuam.

Domine labia mea aperies: & os meum annunciabit laudem tuam.

Quoniam si voluisses, sacrificiũ dedissem vtique: holocaustis non delectaberis.

Sacrificium Deo spiritus contribulatus: cor contritum & humiliatum Deus non despicies.

Benigne fac Domine in bona voluntate tua Sion: vt ædificentur muri Hierusalẽ.

Tunc acceptabis Sacrificium iustitiæ, oblationes & holocausta: tunc imponent super altare tuum vitulos.

Antiph. Requiem æternam dona eis Domine: & lux perpetua luceat eis.

Qua dicta dicat Sacerdos in auditu omniũ. Pater noster, Pro anima eius, & pro animabus quorum ossa in hoc cœmiterio vel in alijs requiescunt, & pro animabus omnium fidelium defunctorum.

Deinde dicat Sacerdos.

vers.

vers. Et ne nos inducas in tentationem.
resp. Sed libera nos à malo.
℣. A porta inferi. ℟. Erue Domine animas eorum. vers. Ne tradas beſtijs animas confitentium tibi. resp. Et animas pauperum tuorum ne obliuiſcaris in finem.
℣. Dn̄s vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

DEus cuius miſeratione animæ fideliū requieſcunt, animabus famulorum, famularumq́ue tuarūm, hic & vbiq́ue in Chriſto quieſcentium, da propitius ſuorū veniam peccatorum, vt à cunctis reatibus abſoluti, tecum ſine fine lætentur. Per Chriſtum Dominum noſtrū. ℟. Amen.

Poſtea reuertentes clerici de tumulo dicāt ſeptem pſalmos pœnitentiales, vel pſalmū, De profundis pag. 160. cum Antiphona. Requiem æternam. Sequatur.

Kyrie eleisō. Chriſte eleiſon. Kyrie eleisō. Pater noſter. vers. Et ne nos inducas in tentationē. resp. Sed libera nos à malo.

vers.

vers. A porta inferi. resp. Erue Domine animas eorum. ℣. Anima eius in bonis demoretur. ℟. Et semen eius hæreditet terram. ℣. Credo videre bona Domini. ℟. In terra viuentium. ℣. Non intres in iudicium cum seruo tuo (vel ancilla tua) Domine. ℟. Quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens.

℣. Dn̄s vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

SAtisfaciat tibi Domine Deus noster pro anima famuli tui(vel famulæ tuę) N. fratris nostri (vel sororis nostræ) sanctę Dei genitricis semperq; virginis Marię, & Sanctissimi Apostoli tui Petri, omniumque Sanctorum tuorum oratio, & presentis familiæ tuæ humilis & deuota supplicatio : vt peccatorum omnium veniam quam Filij tui Domini nostri Iesu Christi prætioso sanguine redemisti. Qui tecum viuit & regnat in vnitate Spiritus sancti Deus, Per omnia sęcula sęculorũ. ℟. Amē.

In fine omnium, dimissa voce dicatur sic.

Anima eius, & animæ omnium fidelium defunctorum per Dei misericordiam requiescant in pace. Amen.

BENEDICTIONES AB EPISCOPIS ET SVFFRAGANEIS FACIENDÆ.

Et primo Confirmatio puerorum.

In primis dicat Episcopus.

℣. Adiutorium nostrum in nomine Domini. ℟. Qui fecit cœlum & terram.

℣. Sit nomen Domini benedictum.

℟. Ex hoc nunc & vsque in sæculum.

℣. Dñs vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

OMnipotens sempiterne Deus, qui regenerare dignatus es hos famulos tuos (vel has famulas tuas) ex aqua & Spiritu sancto, quique dedisti eis remissionem omnium

omnium peccatorum: immitte in eos septiformem Spiritum sanctum paraclitum de cœlis. ℞. Amen.

Spiritū sapientiæ & intellectus. ℞. Amē.

Spiritum scientiæ & pietatis. ℞. Amen.

Spiritum consili, ✠ & fortitudinis.

℞. Amen. Et imple eos (vel eas) spiritu timoris Domini ✠ ℞. Amen. Et consigna eos (vel eas) signo sanctæ cru ✠ cis confirma eos (vel eas) Chrismate salutis in vitam propitiatus æternam. ℞. Amen.

Et tunc Episcopus petat nomen, & vngat pollicem Chrismate, & faciat in fronte pueri crucem, dicens.

Consigno te N. signo cru ✠ cis & confirmo te Chrismate salutis. In nomine Patris, & Fi ✠ lij, & Spiritus sancti. Amen. Pax tibi.

Oremus.

DEus qui Apostolis tuis Sanctum dedisti Spiritum, quique per eos, eorū successoribus, cęterisque fidelibus tradendū esse voluisti: respice propitius ad nostrę

humilitatis famulatũ, & præſta, vt horum corda quorum frontes ſacroſancto Chriſmate deliniuimus, & ſigno ſanctæ crucis conſignauimus, idem Spiritus ſanctus aduenicns, templum gloriæ ſuæ dignanter inhabitando perficiat. Per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum Filium tuum, qui tecum viuit & regnat in vnitate eiuſdem Spiritus ſancti Deus per &c. ℟. Amen.
Ecce ſic benedicetur omnis homo qui timet Dominum. Benedicat vos Dñs ex Sion: vt videatis bona Hieruſalem omnibus diebus veſtris.
Benedicat vos Omnipotens Deus, Pa ✠ ter, & Fi ✠ lius, & Spiritus ✠ ſanctus. ℟. Amen.

Benedictio indumẽtorum Sacerdotalium.

℣. Adiutorium noſtrum in nomine Domini. ℟. Qui fecit cœlum & terram.
℣. Dñs vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo.

Iſta in

Iſta in omnibus benedictionibus primo dicantur. Oremus.

OMnipotens ſempiterne Deus qui per Moyſen famulum tuũ Pontificalia ſeu Sacerdotalia, ac Leuitica veſtimenta, ad explendum miniſteriũ eorum in conſpectu tuo, & ad decorum tui nominis fieri decreuiſti: adeſto propitius inuocationib⁹ noſtris & hæc indumenta deſuper irrigata gratia tua, ingẽti benedictione per noſtræ humilitatis ſeruitutem purifi ✠ care, bene ✠ dicere, & conſe ✠ crare digneris: vt diuinis cultibus & ſacris myſterijs apta, & bene ✠ dicta exiſtant; hiſque ſacris veſtibus Pontifices, Sacerdotes, ſeu Leuitæ tui induti, ab omnibus impulſionibus malignorum ſpirituum muniti ac defenſi eſſe mereantur, omneſque eis vtentes tuis myſterijs aptos & condignos ſeruire, atque in his placidè inhærere & deuote perſeuerare tribue. Per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum. ℟. Amen.

Oremus. Alia.

DEus inuictæ virtutis auctor, & omnium rerum creator ac sanctificator, intende propitius: vt hæc indumenta Sacerdotalis & Leuiticæ gloriæ ministris tuis fruenda, tuo ore proprio bene ✠ dicere, & sancti ✠ ficare & conse ✠ crare digneris: omnesque eis vtentes, tuis mysterijs aptos, & tibi in eis deuotè & amicabiliter seruientes, gratos effici concedas. Per Dominum nostrum. &c. ℟. Amen.

Et aspergat ea Episcopus aqua benedicta: & idem faciat in benedictione cuiuslibet specialis indumenti.

Benedictio specialis cuiuslibet indumenti.

℣. Adiutorium nostrum &c.

Oremus.

DEus omnipotens bonarum virtutum dator & omnium benedictionum largus infusor, te supplices exoramus, vt manibus nostris opem tuæ benedictionis infundas: vt hunc amictum (vel albam,

vel

vel cinctorium, vel manipulum, vel dalmaticam, vel casulā, vel pluuiale) diuino cultui præparatum, virtute Sancti spiritus bene ✠ dicere, & sancti ✠ ficare, atque conse ✠ crare digneris, & omnibus eo vtentibus gratiam sacri mysterij tui benignus concede, vt in conspectu tuo sancti & immaculati, atque irreprehensibiles appareant & auxilium misericordiæ tuæ acquirant. Per Dominum nostrū. ℟. Amē.

Benedictio Amictus.

Oremus.

BEne ✠ dic Domine quæsumus omnipotens Deus amictum istum tam Leuitici quam Sacerdotalis officij; & concede propitius, vt quicunq; eum capiti suo imposuerit, benedictionē tuam accipiat, sitque in fide solidus, & sanctitatis grauedine fundatus. Per Dominum nostrum Iesum Christum. ℟. Amen.

Benedictio Albæ. Oremus.

DEus inuictæ virtutis auctor, & omniũ rerũ creator & sanctificator, intende propitius, vt albam Leuiticæ ac Sacerdotalis gloriæ tuo ore proprio bene ✠ dicere, sancti ✠ ficare, atque conse ✠ crare digneris: omnesque ea vtentes tuis mysterijs aptos, & tibi in ea deuotè & amicabiliter seruientes, gratos effici cõcedas. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Benedictio Cinguli. Oremus.

OMnipotẽs sempiterne Deus qui Aaron & filijs suis Sacerdotali ministerio cingulo cũ baltheo in renibus stringi iussisti: adesto supplicationibus nostris, vt omnes tuæ sãctæ operationis ministri hac zona iustitiæ circumsepti, renes lumbosq; sancta pudicita præcingere satagant, atque præualeant, quatenus nec vento elationis, nec frigore iniquitatis tabescãt, sed magis ac magis te opitulante confirmari & corroborari ad tibi placita queant. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Bene-

Benedictio Manipuli. Oremus.

EXaudi nos Domine Sancte, pater omnipotens, æterne Deus: vt hunc manipulum ſacri myſterij vſui præparatum, bene ✠ dicere, ſācti ✠ ficare, atq; conſe ✠ crare digneris. Per Chriſtum Dominum noſtrum. Amen.

Benedictio Stolæ. Oremus.

DEus qui Stolis, predicatoribus collū & pectus muniri iuſsiſti, exaudi nos Propitius, vt quicunque tuorum Sacerdotum huic ſtolæ colla ſubiecerint, quicquid corde credunt boni, proferant, & quod verbis edocuerint, factis adimplere feſtinent. Per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum. ℟. Amen.

Benedictio Stolæ, & Manipuli ſimul.

Oremus.

DOmine Ieſu Chriſte fili Dei viui, qui pius & miſericors, ore tuo ſancto & benedicto dixiſti; Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati eſtis, & ego reficiam

ciam vos, & inuenietis requiem animabus vestris. Iugum enim meum suaue est, & onus meum leue; Stolam istam & manipulum istum, quem famuli tui Sacerdotès & Leuitæ ad ostendendum se seruituti tuæ mãcipatos gestaturi sunt, bene ✠ dicere, sancti ✠ ficare, atque conse ✠ crare digneris, quatenus eis vtentes iugum tuum suaue & onus tuum leue sentiant, & animabus suis requiem inueniant sempiternam. Per te saluator mũdi rex gloriæ. Qui viuis & regnas cum Deo patre in vnitate Spiritus sancti Deus per omnia sæcula sæculorum. ℟. Amen.

Benedictio Casulæ. Oremus.

DEus fons pietatis & iustitiæ, qui tui operis ministros ad extremum vestimentorum suorũ casula, cuius munimẽto interiùs omnia tegerentur, vestiri sanxisti: concede precibus nostris virtutem & bene ✠ dictionẽ gratiæ tuæ; vt omnis hac casula induti, enumeratis interius omniũ

virtu-

virtutum ornamentis, vinculum perfectæ charitatis ſuper omnia habeant & conſeruent, quo perficere valeant Sacrificiũ tibi gratũ pro viuis & mortuis, & quæ adipiſci deſiderant, deuota mente implere valeant: præſtante Domino noſtro Ieſu Chriſto. Qui tecum viuit, & regnat Deus Per omnia. &c. ℟. Amen.

Benedictio Mapparum ſeu Linteaminum Altaris. Oremus.

EXaudi preces noſtras Domine: & hæc linteamina ſacri Altaris vſui preparata bene ✠ dicere, & ſancti ✠ ficare digneris. Per Dominum noſtrum. ℟. Amen.

Oremus.

DOmine Deus omnipotens qui Moyſen famulum tuum per quadraginta dies ornamenta, & linteamina facere docuiſti, quæ etiã Maria texuit in vſum Tabernaculi fœderis, bene ✠ dicere ſancti ✠ ficare, & conſe ✠ crare digneris hæc linteamina, ad tegẽdum & inuoluendum Altare

Altare gloriosissimi. Filij Domini nostri Iesu Chisti. Qui tecum viuit & regnat in vnitate Spiritus sancti Deus per omnia sæcula sæculorum. ℟. Amen.

Benedictio Patenæ.

ORemus (fratres dilectissimi) vt diuinæ gratiæ benedictio conse ✠ cret, & sancti ✠ ficet hanc patenam ad confringendum in ea corpus Domini nostri Iesu Christi, qui crucis passionem sustinuit pro salute omnium nostrorum. Qui viuit & regnat cũ Deo patre in vnitate. ℟. Amen.

Oratio.

OMnipotens sempiterne Deus qui legalium institutor es hostiarũ, quíque inter eas consperſam similaginem deferri in patenis aureis & argenteis ad Altare tuum iussisti: bene ✠ dicere, sancti ✠ ficare, atque consecra ✠ re digneris hanc patenam in administrationem Eucharistiæ Iesu Christi Filij tui, qui pro nostrum omnium salute seipsum tibi Deo Patri in crucis

crucris patibulo elegit immolari. Qui tecum viuit. ℟. Amen.

Hic faciat Episcopus crucem cum pollice de oleo sancto super patenã, & mox liniat totam superficiem cum ipso pollice dicẽs:

CONse ✠ crare, & sancti ✠ ficare dignare Domine patenam istam, per istam vnctionem, & nostram sanctam benedictionem, in Christro Iesu Domino nostro. Qui tecum viuit. ℟. Amen.

Præfatio ad Calicem.

ORemus (dilectissimi fratris) vt Deus & Dominus noster calicem istum in vsum sui ministerij consecrandum, cœlestis gratiæ inspiratione sanctificet: & eum ad habendam plenitudinem diuini amoris accomodet. Per Dominum &c.

℟. Amen. *Benedictio Calicis.*

DIgnare Domine Deus noster calicem istum bene ✠ dicere, in vsum ministerij tui pia deuotione formatũ: & sanctificatione perfundere, qua Melchisedec famuli

famuli tui ſacratum vas vel calicem perfudiſti; & quod arte vel metallo effici non poteſt Altatibus tuis dignum, fiat tua benedictione ſanctificatum. Per Chriſtum Dominum noſtrum. ℟. Amen.

Hic faciat crucem de Chriſmate à labio eius in labium cum pollice, & mox liniat & perungat calicem totum intra dicens.

CONſecra ✠ re, & ſancti ✠ ficare dignare Domine calicem iſtum per iſtá ſanctam vnctionem, & noſtram benedictionem, in Chriſto Ieſu Domino noſtro. Qui tecum viuit. ℟. Amen.

ACtiones noſtras quæſumus Domine aſpirando præueni, & adiuuando proſequere; vt cuncta noſtra operatio à te ſemper incipiat, & per te cœpta finiatur. Per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum. ℟. Amen. Oremus.

OMnipotens ſempiterne Deus manibus noſtris quæſumus opem tuæ benedictionis infunde: & per noſtram benedictio-

dictionẽ hoc vaſculum cum patena ſancti✠ficetur,& corporis & ſanguinis Domini noſtri Ieſu Chriſti nouum ſepulchrũ Sãcti ſpiritus gratia perficiatur.Per eundẽ. &c.In vnitate eiuſdẽ Spiritus. ℟. Amen.

Vaſa ſacra & alia ornamenta Eccleſiæ in generali benedicantur hoc modo.

℣. Adiutorium noſtrum in nomine Dñi.

℟. Qui fecit cœlum & terram.

Dominus vobiſcũ. ℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

EXaudi Domine preces noſtras clemẽtiſſime pater, & hæc purificanda vaſa & ornamenta, ſacri Altaris atque Eccleſiæ tuæ ſacrę myſterij vſui pręparata, bene✠dicere, & ſancti✠ficare, digneris. Per Dñm noſtrum Ieſum Chriſtũ. ℟. Amẽ.

Oremus.

OMnipotens & miſericors Deus, qui ab initio vtilia & neceſſaria hominibus creaſti, Templaque manu hominum facta nomini tuo ſancto dicari, tuæq́, habita-

bitationis loca vocare voluisti: quique per famulũ tuum Moysen vestiméta Pontificalia, & Sacerdotalia, & Leuitica, & alia quæque diuersi generis ornamenta ad cultum & decorem tabernaculi & Altaris tui fieri decreuisti: exaudi propitius preces nostras, & omnia hæc diuersarum specierum ornamenta in vsum Basilicæ tuæ vel Altaris, ad honorem & gloriã tuam præparata, purifica ✠ re, bene ✠ dicere san- cti ✠ ficare, atque conse ✠ crare digneris: vt diuinis cultibus sacrisque mysterijs apta & benedicta existant, atque confessionibus corporis & sanguinis Domini nostri Iesu Christi dignis parentur famulatibus. Qui tecum. ℟. Amen.

Et aspergatur aqua benedicta.

Benedictio Librorum.

Adiutorium nostrum.

Dominus vobiscũ. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Descen-

DEscẽdat Domine virtus Spiritus sancti super hunc librũ, qui eum mundando puri ✠ ficet & bene ✠ dicat atq; sancti ✠ ficet, & omniũ in eo legentium clementer corda illuminet, & verum intellectum tribuat; sed & intelligendo tua precepta conseruare & implere secundum voluntatem tuam bonis operibus concedat. Per Dominum nostrum. In vnitate eiusdem. ℟. Amen.

Et aspergatur aqua benedicta.

Benedictio Thuribuli,

℣. Adiutorium nostrum in nomine Domini. ℟. Qui fecit cœlum & terram.

℣. Dñs vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

DOmine Deus qui dum Filios Israel in deserto murmurantes ob rebellem suam audaciam dudum vastaret incendium, Aaron Sacerdotem tuum orantẽ, ac repleto igne Altaris thuribulo tibi incensum ponentem exaudire, eosque de incin-

dio liberare dignatus es: bene ✠ dic quęsumus Domine Thuribulū hoc, & præsta, vt quoties in eo thus adolebitur, votum populi tui boni odoris efficias. Per Dominum nostrum Iesum Christū. ℟. Amen.

Benedictio Incensi.

Oremus.

DOmine Deus omnipotens, cui astat exercitus Angelorum cum tremore, quorum seruitium spirituale & igneū esse cognoscitur: dignare respicere, bene ✠ dicere, & sanctifi ✠ care hanc creaturam incensi, vt omnes languores, cunctæque insidiæ inimici odorem eius sentientes effugiant, & separētur à psalmate tuo quod prætioso sanguine redimisti, vt nunquam lædantur à morsu antiqui serpentis. Per Dominum nostrum. Amen.

Benedictio Corporalis.

℣. Adiutorium nostrum in nomine Domini. ℟. Qui fecit cœlum & terram.

℣. Dn̄s vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Ore-

O remus.

CLemētissime Deus, cuius inenarrabilis est virtus, cuius mysteria arcana miraculis celebrantur: tribue quęsumus, vt hoc linteamen tuæ propitiationis bene ✠ dictione sanctificetur, & ad consecrandum super illud corpus Dei & Domini nostri Iesu Christi filij tui, dignum efficiatur. Per eundem. ℟. Amen. O remus.

DEus qui pro humani generis saluatione verbum caro factus es, & habitare totus in nobis non dedignatus es: quique traditori tuo perfido osculū pium dedisti, dum pro vita omnium pius mactari voluisti, atq; sindone lineo texto te inuolui permisisti: Respice propitius ad vota nostra qui tua fideliter charismata amplecti cupimus. Quæsumus Domine sancti ✠ ficare, bene ✠ dicere, & conse ✠ crare digneris hoc corporale in vsum Altaris tui, ad consecrandum super illud siue ad tegendum, inuoluendumque

Sacroſanctũ Corpus & Sanguinem tuum Dñe Ieſu Chriſte, digniſque pareat famulatibus, vt quicquid ſacro riru ſuper hoc immolabitur, ſicut Melchiſedec oblatum placeat tibi holocauſtum Et obtineat per hoc prœmium, quicunque obtulerit votũ. Te quoq; humiliter rogamus ac petimus, vt hoc corporale tuæ ſanctificationis vbertate, per Sancti ſpiritus gratiam purifices & ſanctifices, qui te pro nobis omnibus offerre Sacrificium voluiſti. Et præſta, vt ſuper hoc ſint tibi libamina accepta, ſint grata, ſint pinguia, & Spiritus ſancti rore perfuſa. Saluator mundi, qui viuis & regnas cum Deo Patre in vnitate eiuſdem.

℞. Amen. Oremus

DEus qui dignè tibi ſeruientium, nos imitare deſideras famulatum reſpice propitius ad humilitatis noſtræ ſeruitutem, & hoc corporale nomini tuo dedicatum, & ſeruitutis tuæ vſibus præparatum, cœleſtis virtutis benedictione ſancti ✠ fica,

✠ fica, puri ✠ fica, & conse ✠ cra. Quatenus super illud spiritus Sanctus tuus descendat: qui & oblationes populi tui benedicat, & corda siue corpora sumentium benignus reficiat. Per Dn̄m nostrum Iesum Christum Filium tuum, qui tecum viuit & regnat in vnitate eiusdē Spiritus. ℟. Amen.

Benedictio Precariorum.

℣. Adiutorium. ℟. Dominus vobiscum.

Oremus.

DEus omnium benedictionum largus infusor, ac omnis bonæ actionis inspirator: qui omnia tabernaculi fœderis ornamenta ad deuotionē populi, tuo ore proprio fieri præcepisti: te humili prece deposcimus vt hæc oracula siue precaria sanctitatis effigiem prętendentia, & ad deuotè orandā beatissimam virginē Mariam Dei genitricem adaptata, & ad psallendū eiusdem Sanctissimæ virginis psalterium confecta & præparata, illa benedictione perfundas & bene ✠ cas, qua olim per

manus Sacerdotum vtensilia tabernaculi perfudisti. Et concede vt quicunque in his oraculis siue precarijs ipsam gloriosissimã virginem suppliciter honorare studuerint, aut in his quocunque in loco coram sua imagine preces effundere decreuerint, aut eius patrocinium postulauerint: illius precibus & obtentu gratiam, & gloriam consummato vitæ præsentis termino obtineant, & tuæ propitiationis indulgentiã consequantur. Per Dominum nostrum Iesum Christum. ℟. Amen.

Oremus.

SOlus & ineffabilis, & incomprehensibilis creator, omnipotens Deus, cuius verbo & postetate cũcta sunt creata, cuius dono percepimus quę ad vitę remedia possidemus; te supplices obnixis precibus deprecamur, vt de sede maiestatis tuæ hæc oracula siue precaria fideliũ famulorũ tuorũ sanctitati cõuenientia, tua bene ✠ dictione & cœlesti sancti ✠ficatione perfũdere

dere digneris, quatenus beneplacitũ munus in his orantiũ accipias. Sintque hæc oracula siue precaria, in conspectu tuæ clemẽtiæ libenter accepta, sicut Abel alumni tui, vel sicut Melchisedec munera tibi placuerunt oblata, qui in his Beatissimam Dei genitricẽ Mariam suis Sãctis nititur decorare obsequijs, Filius eius Dñs noster Iesus Christus magna pro paruis recompenset; deuotionẽ eius accipiat; peccata dimittat; fide eum repleat; indulgẽtia foueat; misericordia protegat: aduersa destruat: prospera cõcedat. Habeat in hoc sæculo bonæ actionis documentũ; charitatis studiũ sancti amoris affectum: & in futuro cum Sanctis Angelis gaudium adipiscatur perpetuum. Per eundẽ Dñm nostrum. ℟. Amẽ.

Deinde aspergantur aqua benedicta.

Benedictio ad omnia quæcunq; volueris.

℣. Adiutorium nostrum. &c.

℣. Dñs vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

BEne ✠ dic Domine creaturam istam N. vt sit remedium salutare generi humano, & præsta per inuocationem sanctissimi nominis tui, vt quicunque ex ea sumpserit, corporis sanitatem & animæ tutelam percipiat. Per Dominum nostrum.
℟. Amen.

Incipit modus ad signum siue campanam benedicendam.

IMprimis præsbiter indutus super pelliceo & stola, & cruce præcedente cum clero & populo congregato, dum metallum decurrit pro campana facienda incipit Hymnum: **Veni creator Spiritus:** cum versu & collecta de S. Spiritu. Quando vero completa est incipit: **Te Deum laudamus:** & omnes clerici vna voce debent cantare. Et in fine: Da pacem.
℣. A Domino factum est istud. ℟. Et est mirabile. ℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

A ctio-

ACtiones nostras quæsumus Domine aspirando præueni & adiuuãdo prosequere: vt cuncta nostra oratio & operatio à te semper incipiat, & per te cœpta finiatur. Per Christum. ℟. Amen.

Quando volunt pendere, possunt; sed primitus benedicitur & consecratur in modum qui sequitur. Bendictio aquæ.

℣. Adiutorium nostrum in nomine Domini. ℟. Qui fecit cœlum & terram.
℣. Sit nomen Domini benedictum.
℟. Ex hoc, nunc, & vsque in sæculum.

Oremus.

BEne ✠ dic Domine hanc aquam benedictione cœlesti; & assistat super eã virtus Spiritus sancti, vt cum hoc vasculũ ad inuitandos filios Ecclesiæ præparatum in ea fuerit tinctum, vbicunque sonuerit eius tintinabulum, longè recedat virtus inimicorum, vmbra phantasmatum, incursio turbinum, percussio fulminum, læsio tonitruum, calamitas tempestatum, omnis-

omnisq; spiritus procellarum. Et cum clãgorem illius audierint filij Christianorum crescat in eis deuotionis augmentum: vt festinantes ad piæ matris gremium, cãtent tibi in Ecclesia Sanctorum, deferentes in sono tubæ præconium, modulationẽ per psalterium, exultationem per organum, suauitatem per cymbalum, gentes inuitare valeant in Templum Sanctum tuum suis obsequijs, & precibus exercitum Angelorum. Per Dominum nostrũ Iesum Christum, in vnitate eiusdem. ℟. Amen.

Postea debent cantari hi sex psalmi.

LAuda anima mea Dominũ Psal 145.

Laudate Dominum quoniam bonus Psal. 146.

Lauda Hierusalem Dominum. Psal. 147.

Laudate Dominum de cœlis Psal. 148.

Cantate Domino canticum nouum: laus eius. Psal. 149.

Laudate Dominum in Sanctis eius. Psal. 150.

Et dum

Et dum cãtatur debet Sacerdos lauare clocam de supradicta aqua benedicta cum oleo benedicto, & sale benedicto, quod benedicitur sicut in die Dominico.

Deinde dicit orationem sequentem.

DEus qui per beatum Moysen legiferũ tubas argenteas fieri præcepisti, quas dum Leuitæ Sacrificij tẽpore clangerent, sonitu dulcedinis populus monitus ad adorandum te fieret præparatus, quarum clangore hortatus ad bellum tela prosterneret aduersarium: præsta vt hoc vasculũ tuæ Ecclesię pręparatũ sanctificetur à Spiritu Sancto: vt per illius tactum fideles inuitentur ad præmium. Et cùm melodia illius auribus insonuerit populorum, crescat in eis deuotio fidei, procul pellãtur omnes insidiæ inimici. Fragor grandinũ, procella turbinum, impetus tempestatum temperentur. Infesta tonitrua, ventorũ flagra fiãt salubriter ac moderatè suspensa prosternas aereas potestates dextera tuæ virtutis,

vt hoc

vt hoc audientes tintinabulum, tremiſcāt & fugiant ante ſanctæ crucis vexillum. Per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum Filium tuum qui tecum viuit & regnat in vnitate eiuſdem. ℟. Amen.

Tunc debet extergere linteo dicēdo hunc pſalmum. Ex pſal. 28.

VOx Domini ſuper aquas, Deus maieſtatis intonuit: Dominus ſuper aquas multas.

Vox Domini in virtute: vox Domini in magnificentia.

Vox Domini confringentis cedros: & cōfringet Dominus cedros Libani.

Et comminuet eas tanquam vitulum Libani: & dilectus quemadmodum filius vnicornium.

Vox Domini intercidentis flammam ignis, vox Domini concutientis deſertum: & cômouebit Dominus deſertum Cades.

Vox Domini præparantis ceruos, & reuelabit condenſa: & in Templo eius omnes dicent gloriam. Domi-

Dominus diluuium inhabitare facit: & sedebit Dominus Rex in æternum.
Dominus virtutem populo suo dabit: Dominus benedicet populo suo in pace.
Gloria patri, & Filio, &c.
Post hæc tãgere eam debet de Chrismate, foris septies, & intus quater, dicendo.

Oremus.

OMnipotẽs sempiterne Deus, qui ante arcam fœderis per clangorem tubarum muros lapideos quibus aduersantium cingebatur exercitus cadere fecisti: tu hoc tintinabulum cœlesti benedictione perfunde: vt ante sonitum eius longius effugentur ignita iacula inimici, percussio fulminum, impetus lapidum, læsio tempestatum, vt ad interrogationem propheticam? Quid est tibi mare quod fugisti? suis motibus cum Iordanico retroacto fluẽdo respondeat: A facie Domini cõmota est terra: à facie Dei Iacob. Qui conuertit solidam petram in stagna aquæ, & rupem in fontes

infontes aquarum. Non ergò nobis Domine non nobis: ſed nomini tuo da gloriā. Super miſericordia tua & veritate tua. Vt cum preſens vaſculum (ſicut reliqua Altaris vaſa) ſacro chriſmate tangitur & vngitur oleo ſancto, quicunq́ue ad ſonitum euis conuenerint, ab omnibus inimicorum tentationibus liberi, ſemper fidei catholicæ documenta ſectentur. Per Dominum noſtrum. ℟. Amen.

Tunc ponit in incenſario ignem & thimiama, & thus, & myrrhā, erigendo clocam ſupra incenſarium vt totum illum fumum colligat, dicendo hanc antiph.

Deus in ſancto via tua: quis Deus magnus ſicut Deus noſter.

Ex Pſalmo

VIderunt te aquæ, Deus viderunt te aquæ: & timuerunt, & turbatæ ſunt abyſſi.

Multitudo ſonitus aquarum: vocem dederunt nubes.

Ete-

Etenim ſagittæ tuæ tranſeunt: vox toni-
trui tui in rota.
Illuxerunt coruſcationes tuæ orbi terræ:
commota eſt & contremuit terra.
In mari via tua, & ſemitæ tuæ in aquis
multis: & veſtigia tua non cognoſcentur.
Deduxiſti ſicut oues populum tuum: in
manu Moyſi & Aaron.
Gloria Patri, & Filio, &c.

Poſtea dicit.

℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dn̄s vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

OMnipotens dominator Chriſte, quo ſecundum aſſumptionē carnis dormiente in naui, oborta tempeſtas maria conturbauit, & protenus excitato & imperante diſſiluit: tu neceſſitatibus populi tui benignus ſuccurre. Tu hoc tintinabulum Sancti ſpiritus rore perfunde, vt ante ſonitū illius ſemper fugiat inimicus, inuitetur ad ſi-

ad fidem populus Christianus, hostilis terreatur exercitus, confortetur in Domino per eum populus euocatus, atq; sicut Dauidica cythara delectatus, desuper descendat Spiritus sanctus. Atque vt Samuele agnum mactante in holocaustum tuũ, rex æterni imperij fragore aurarum turbam repulit aduersantẽ? ita dum huius vasculi sonitus transit per nubila, Ecclesiæ conuentũ manus seruet Angelica fruges credentium, & mentes, & corpora saluet protectio sempiterna. Qui viuis & regnas cum Deo Patre in vnitate eiusdẽ. &c. ℞. Amẽ.

Deinde aspergatur aqua benedicta, & totus populus presens. Et imponatur illi nomen per Sacerdotem, apponendo manus supra, & simul imponunt Patrini & matrinæ qui etiam, post præsbiterum, nominant eam cooperiendo clocam linteis.

Benedictio ensis noui militis fiat hoc modo.

Interim genuflectente ipso milite coram Altari.

Altari. Primo dicat Sacerdos sine nota.

℣. Dñs vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

DEus cunctorum in te sperantiũ protector, adesto supplicationibus nostris: & concede huic famulo tuo qui sincero corde gladio se primo nititur præcingere militari, vt in omnibus galea tuæ virtutis sit protectus: & sicut Dauid & Iudith contra gentis suæ hostes fortitudinis potentiam & victoriam tribuisti: ita tuo auxilio munitus contra hostium suorum sæuitiam victor vbique existat, & ad sanctæ Ecclesiæ tutelam proficiat. Per Dominum nostrum. ℟. Amen.

Alia oratio, cum. Oremus.

DEus qui trinos gradus hostium post lapsum Adæ in toto orbe terrarum constituisti: quo minus plebs tua fidelis immunis ab omni impetu neq uitiæ secura & quieta permaneret: adesto supplicationibus nostris, & hunc ensem (respice)

quem inuocatione tui Sanctissimi nominis benedicimus, benedi ✠ cere dignare, vt famulus tuus cui eum te largiente concedimus & accingimus, Hic succingat Sacerdos militem ense, sic eo vtatur, quatenus hostes Ecclesię insidiantes reprimat, & seipsum ab omni inimico tua protectione potenter defendat. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Deinde aspergat Sacerdos militem ense succinctum aqua benedicta & recedat miles in nomine Domini.

Benedictio carnium in die Paschæ.

℣. Dn̄s vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

DEus cœli terræque dominator, qui das escam omni carni, & imples omne animal benedictione: bene ✠ dic & sancti ✠ fica hanc creaturam carnis: nobis dona tua sumentibus, animæ & corporis sanitatem concedas. Per Christum. ℟. Amen. Alia oratio.

Oremus.

Oremus.

DEus qui vniuersæ carnis es conditor, qui Noe & filijs suis de mundis & immundis animalibus præcepta dedisti, quique sicut olera herbarum humano generi quadrupedia munda edere permisisti, & qui agnum in Ægipto moysi & populo tuo in vigilia Paschæ comedere præcepisti in figurá agni Domini nostri Iesu Christi, cuius sanguine omnia primogenita tibi de mundo redemisti; & nocte illa omne primogenitum in Ægypto percutere præcepisti, seruans populú tuum agni sanguine prænotatum. Dignare Domine Deus omnipotens bene ✠ dicere & sancti ✠ ficare has carnes: vt quicunque de populo tuo fideli ex illis comederint, omniú benedictione cœlesti & gratia tua saturati repleantur in bonitate. Per quem hæc omnia Domine condita sunt & ab initio creata, Saluator mundi. Qui viuis & regnas cum eodem Filio tuo in vnitate Spiritus

ſancti, Deus per omnia ſæcula ſæculorum.
℞. Amen. Hic aſpergatur aqua benedicta ſuper carnes.

Benedictio carnis, caſei, butyri, ouorum, ſiue paſtilarum in paſcha.

℣. Dñs vobiſcum. ℞. Et cum ſpiritu tuo.

O remus.

DOmine Deus omnipotens, qui feciſti & creaſti cuncta viuentibus tuæ largitatis alimoniam, humanumque genus ſpiritualibus eſcis ac poculis tuorum præceptorum, terreniſque ſubſtantijs tuorum donorum indeſinenter reficis: te omnipotentẽ Deum obnixè petimus, vt hæc dona tua carnis, caſei, butyri, vel ouorum, ſiue cuiuſcunque alterius cibi, quem tu ipſe creaſti & nobis donaſti, perpetua claraque benignitate ſancti ✠ ficare ac bene ✠ dicere digneris. Veſcentibus ex eis largam tuæ benedictionis ſanitatem in viſceribus eorum clementer colloca, & præſentis vitę ſoſpitatem, & futuræ beatitudinem miſericor-

ſericorditer indulge. Per Dominum noſtrum. ℟. Amen.

Deinde aſpergat Sacerdos aquã benedictã.

Benedictio ſeminis.

℣. Dn̄s vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

Omnipotens ſempiterne Deus creator generis humani, ſuppliciter tuã clementiam exoramus: vt hoc ſemen, quod in tuo ſancto nomine ſaturi ſumus in agris noſtris, cœleſti benedictione bene ✠ dicere & multiplicare, atque ad maturitatem perducere digneris: vt per vniuerſum orbem terrarum collaudetur dextera tua. Per Dominum. ℟. Amen.

Deinde aſpergatur aqua benedicta ſuper ſemen.

Benedictio pomorum in die S. Iacobi.

℣. Dn̄s vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

Domine Sancte, pater omnipotens, æterne Deus, qui ad infirmi mundi or-

natum, die tertia lignum pomiferum facere fructum primo præcepisti, quiq; amarum vetiti pomi saporem, antiqui serpentis suasu, à patribus nostris gustatum, vnigeniti Filij tui Domini nostri Iesu Christi passione salutari, non sentire posteros filios per Baptismum voluisti, à quo sanitas & omne medicamẽtum venit: quæsumus inenarrabilẽ pietatem tuam vt hunc nouorum pomorum fructũ, tuo conspectui oblatum bene ✠ dicere, & sancti ✠ ficare digneris; quatenus Sancti Apostoli tui Iacobi, & Martyris tui Christophori (quorum hodie festa celebramus) omniúmque Sanctorum tuorum meritis ac precibus, quicunque fideles tui cum gratiarũ actione ex eo gustauerint, sanitatem mentis & corporis operãte in eis Spiritu sancto percipere mereantur. Per eundem Dominum nostrũ Iesum Christum Filium tuũ, qui tecum viuit & regnat in vnitate eiusdem. ℟. Amen.

Item benedictio pomorum.

℣. Dn̄s vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

TE deprecamur omnipotens Deus, vt bene ✠ dicas hunc fructum nouorū pomorum; vt qui esu arboris lethalis, & pomo in primo parente iusta funeris sententia mulctati sumus, per illustrationem vnici Filij tui redemptoris, Dei ac Domini nostri Iesu Christi, & Spiritus Sancti benedictione sanctificata sint omnia atque benedicta: depulsisq; primi facinoris intentatoris insidijs, salubriter ex huius diei anniuersaria solemnitate diuersis terris edenda germina sumamus. Per eundē Dominum nostrum in vnitate eiusdem.

℟. Amen. Deinde Sacerdos aspergat ea aqua benedicta.

Benedictio ad omnia quæcunq; volueris.

℣. Dn̄s vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

CReator & conseruator humani generis, dator gratię spiritualis, largitor æternæ salutis: tu Domine mitte Spiritum sanctum tuum supra hanc creaturam N. vt armata virtute cœlestis defensionis, quicunque ex ea gustauerint, proficiant illis ad salutem, & tam corporis quam animæ recipiant sanitatem. Per Dominum nostrum Iesum Christum Filium tuum, qui tecum viuit & regnat in vnitate eiusdem. ℟. Amen.

Hic aspergatur aqua benedicta.

ORDO AD FACIENDAM AQVAM BENEDICTAM.

Die Dominica in Sacriſtia præparato ſale & aqua, Sacerdos celebraturus Miſſam, vel alius ad hoc deputatus, alba vel ſuperpellicio indutus cum ſtola circa collũ, primò dicit ℣. Adiutorium noſtrum in nomine Domini. ℟. Qui fecit cœlũ & terrã.

Deinde abſolutè incipit exorciſmum ſalis.

EXorcizo te, cretura ſalis, per Deum ✠ viuum: per Deum ✠ verum: per Deum ✠ ſanctum; per Deum qui te per Eliſeum prophetam in aquam mitti iuſſit, vt ſanaretur ſterilitas aquæ: vt efficiaris ſal exorcizatum in ſalutem credentiũ: & ſis omnibus te ſumentibus ſanitas animæ, & corporis: effugiat atque diſcedat à loco, in quo aſperſum fueris, omnis phantaſia & nequitia, vel verſutia diabolicæ fraudis, omniſque ſpiritus immundus adiuratus.

iuratus. Per eum qui venturus eſt iudicare viuos & mortuos, & ſæculum per ignem. ℟. Amen. Oratio.

IMmenſam clementiã tuam, omnipotens æterne Deus, humiliter imploramus: vt hanc creaturam ſalis, quam in vſum generis humani tribuiſti, bene ✠ dicere, & ſancti ✠ ficare tua pietate digneris: vt ſit omnibus ſumẽtibus ſalus mentis, & corporis: & quicquid ex eo tactum, vel reſperſum fuerit, careat omni immunditia, omniq́ue impugnatione ſpiritalis nequitiæ. Per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum filium tuum. Qui tecum. &c.

Exorciſmus aquæ, & dicetur abſolutè.

EXorcizo te, creatura aquæ, in nomine Dei ✠ patris omnipotentis, & in nomine ✠ Ieſu Chriſti filij eius Domini noſtri, & in virtute Sancti ✠ ſpiritus: vt fias aqua exorcizata ad effugandam omnem poteſtatem inimici, & ipſum inimicum eradicare & explantare valeas cum angelis

ſuis

ſuis apoſtaticis: per virtutem eiuſdem Domini noſtri Ieſu Christi: qui venturus eſt iudicare viuos & mortuos, & ſæculum per ignem. ℞. Amen. Oratio.

DEus, qui ad ſalutem humani generis, maxima quæque ſacramẽta in aquarum ſubſtantia condidiſti: adeſto propitius inuocationibus noſtris, & elemento huic multimodis purificationibus præparato, virtutem tuæ bene ✠ dictionis infunde: vt creatura tua myſterijs tuis ſeruiens, ad abigendos dæmones, morboſque pellendos diuinæ gratiæ ſumat effectum: vt quicquid in domibus, vel in locis fidelium hęc vnda reſperſerit, careat omni immunditia, liberetur à noxa: non illic reſideat ſpiritus peſtilens, non aura corrumpens: diſcedant omnes inſidiæ latentis inimici: & ſi quid eſt, quod aut incolumitati habitantium inuidet, aut quieti, aſperſione huius aquæ effugiat: vt ſalubritas per inuocationem ſancti tui nominis expetita, ab om-

ab omnibus ſit impugnationibus defenſa. Per Dominum. &c.

Hic mittat ſal in aquam, in modum crucis dicendo ſemel.

COmmiſtio ſalis & aquę pariter fiat: in nomine Pa ✠ tris: & Fi ✠ lij, & Spiritus ✠ ſancti. ℟. Amen.

℣. Dns vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oratio.

DEus inuictę virtutis auctor, & inſuperabilis imperij rex, ac ſemper magnificus triumphator: qui aduerſæ dominationis vires reprimis: qui inimici rugientis ſæuitiam ſuperas: qui hoſtiles nequitias potenter expugnas: te, Domine trementes, & ſupplices deprecamur, ac petimus: vt hanc creaturam ſalis, & aquæ dignanter aſpicias: benignus illuſtres: pietatis tuæ rore ſanctifices: vt vbicunq; fuerit aſperſa, per inuocationem ſancti tui nominis, omnis infeſtatio immundi ſpiritus abigatur: terrorque venenoſi ſerpentis procul pellatur: &

tur : & præſentia Sancti ſpiritus nobis miſericordiam tuam poſcentibus, vbiq; adeſſe dignetur. Per Dominum.

Finita benedictione, Sacerdos celebraturus, indutus pluuiali coloris Officio competentis, accedit ad altare, & ibi cum miniſtris ad gradus genuflexus accipit à Diacono aſperſorium : & aſpergit primò ter Altare, deinde ſe, & miniſtros, ſemel ſingulos, incipiens Antiphonam. **Aſperges me**; Chorus proſequitur **Domine,** &c. vt infrà. Interim Celebrans aſpergit clerum, deinde populum, dicens Pſalm. Miſerere, totum, cum **Gloria patri.** Ant.

Aſperges me, Domine hyſſopo, & mundabor: lauabis me, & ſuper niuem dealbabor. Pſalm. Miſerere mei, Deus, ſecundum magnam miſericordiam tuam. ℣. Gloria Patri, & Filio, & Spiritui ſancto, Sicut erat in principio, & nunc, & ſemper, & in ſæcula ſæculorum. Amen.

Et repetitur Ant. Aſperges me Domine.

Supra-

Supradicta Antiphona prædicto modo dicatur in aspersione aquæ benedictæ in Dominicis per totum annū: excepto quòd in Dominica de Passione, & in Dominica Palmarum non dicitur. **Gloria patri.** Sed post Psalmum, **Miserere,** repetitur immediatè Antiph. **Asperges me Domine.** Excepto etiam tempore Paschali, scilicet à Dominica Paschæ vsque ad Pentecosten, quo tempore cantatur communiter Antiphona. **Vidi aquam egredientem de templo, à latere dextro, alleluia: & omnes, ad quos peruenit aqua ista, salui facti sunt, & dicent, alleluia, alleluia.** Psalm: **Confitemini Domino, quoniam bonus. quoniam in sæculum misericordia eius.** ℣. **Gloria patri, & filio.** Repetitur Ant. **Vidi aquam.** In Octaua verò Pentecostes, resumitur **Asperges me Domine.**

Finitis Antiphonis, supradicto modo Sacerdos, qui aspersit aquam, reuersus ad altare, ante gradus altaris stans dicat.

verf.

℣. Oſtende nobis, Domine, miſericordiam tuam. Tempore Paſchali additur. Alleluia. ℟. Et ſalutare tuum da nobis.
℣. Domine, exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dn̄s vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oratio.

EXaudi nos Domine ſancte pater omnipotens, æterne Deus: & mittere digneris ſanctum angelum tuum de cælis, qui cuſtodiat, foueat, protegat, viſitet, atque defendat omnes habitantes in hoc habitaculo. Per Chriſtum Dominum noſtrum. ℟. Amen.

INDEX EORVM QVÆ IN HOC LIBRO CONTINENTVR.

Com-

ANNOTATIONES IN PRECEDENTEM SACRAM INSTITVTIONEM.

Ex quibus Christianus lector & venerandam nonnullorum Ecclesię Catholicæ Rituũ Antiquitatẽ percipiet, & aliqua obscurius in Manuali Sarisburiensi tradita elucidata reperiet:

In Ordinem faciendi Catechumenum Annotationes.



IN PRIMIS deferatur infans, &c. (Pag. 3.) Sacerdos sacramentum Baptismi administraturus, induatur superpelliceo & stola. Parentur cęrea cãdela, sal, oleum Catechumenorũ, sanctum Chrisma, linteũ chrismale, & si benedicendus sit fons, Cęreus Pasch.

Ibid. *Quo nomine vocari debeat.* Impositionis nominis in Baptismate meminerunt Dionysius Areopagita, lib. de Hierachia Eccles. cap. de Baptismo: Dionysius Alex: apud Eusebium lib. 7. hist. cap. 20. & alij. Nomen alicuius Sancti semper imponendum est baptizando. Chrisost, homil. 20. in Genes. Concil, Nicæn. 1 secundum editionem Turriani can. 30. Constitutiones Prouinciales Anglię, titulo de Bap. c Circa.

Ibid. *Licet enim Baptizatus fuerit domi, &c.* Si infans antea fuerit baptizatus quæ in orationib⁹,

adiurationibus, ſeu exorciſmis infra prȩſcriptis, de dono ſeu gratia Baptiſmi dicuntur, ad Vberiorem gratiæ aut doni effectum, tota vita reliqua, percipiendum, à baptizante referantur. Quomodo etiam freques ibi memorata Satanæ eiectio, fuga, aut exitus referenda ſunt ad perfectiorem eius paulatim eiectionem, ac pleniorem purgationem. Refert enim S. Auguſtinus de nuptijs & concupiſ. cap. 33. regenerationis gratiam quæ per ſacrum Lauacrum datur, vſque in finem vitæ, cuncta mala ſanare & purgare.

Ibid. *Signum Saluatoris. &c* De hac ceremonia Dionyſius Areo pag: de Hierach Eccleſ. c. de Baptiſ: Baſilius lib. de Spiritu ſancto, cap. 27. Auguſt. tom. 4. lib. de catechizandis rudibus, cap. 20. tom. 8. in pſal. 30. conc. 3. in pſal. 36. conc. 2. & in pſal. 141. tom. 1. lib. 1. confeſſ: ca. 11. tom. 9. de Symbolo ad catechumenos, cap. 1. & alibi, De conſecrat diſt: 4. cap. Poſtea.

Pag. 4. *Deinde tenens manum dextram ſuper caput. &c.* De hac manuum impoſitione Dionyſius de Hierach. Eccleſiaſt: cap. de Baptiſmo. Concilium Carthag. 4. can. 85. Cyprian. in Actis Concilij Carthag: Auguſt: tom. 7. lib. 2. de peccatorum meritis & remiſſ. cap. 16. Chriſtus etiam ipſe paruulis manus impoſuit. Mat. 19. v. 15.

Ibid. *Omnipotens ſempiterne Deus, &c.* Orationes

tiones olim dictæ sunt super catech: vt testatur Dionys: de Hierach: Eccles: c. de Baptis: Aug: to. 9. de Symb. ad Cath. l. 4. c. 1. & alij patres.

Ibid. *Et respondeant patrini.* De patrinis mētionem facit Dionys: Areo: loc. cit. August. tom, 10. ser. 116. de tempore lib. 1, de peccatorum meritis & remiss: cap. 34. Tertullian. lib. de Bap.

Pag. 7. *Accipe sal, &c.* De consecrat dist. 4. cap. Ex hinc, & cap. Sal. Concilium Carthag. 3. can. 5. Orig. hom. 6. super Ezechiel. August: tom. 1. lib. 1. Confess. cap. 12.

Pag. 8. *Ergo maledicte Diabole &c.* De huiusmodi exorcismis ante Baptismū, vide consecrat. d. 4. cap. Sicut nostis. Dionys: de Eccles. Hierarch. c. de Baptis: Cyrillum Cathechesi 2. mystagogica. Nazianz. orat. in sanctum lauacrum, Ambros. lib. 1. de sacramentis cap. 5. Leonem. 1. Ep. 4. c. 7. Aug. lib. de fide & operibus cap. 6. lib. 2. de nuptijs concupisc. c. 20. & 29. to. 8. in psal. 41. & alibi. Chris. ho. de Adam & Eua.

Pag. 18. *Deinde spuat Sacerdos, &c.* De hac re Ambrosius lib. 1. de Sacramentis cap. 1, & de ijs qui initantur mysterijs cap. 1. De consecrat. dist. 4. c. postea tanguntur: Simile quid factum à Saluatore vide Marc. 7. v. 33. & 34. Ioa. 9. v. 6.

Pag. 20. *Trado tibi signaculum &c.* Christiani signo crucis olim etiam se signabant. Tertull. li.

de Corona militis. Nazianz. Orat. 1. in Iulianũ. Hierom. epiſt. 22. ad Euſtochium, & in cap. 9. Ezechielis, Chriſoſt. homil. 55. in Matth. item, in demonſtratione quod Chriſtus ſit Deus. Origen. homil. 8. in diuerſos Euangelij locos, Athanaſ. in vita beati Antonij. Ignatius in epiſt. ad Philipp. Auguſt. tom. 9. in Ioan. tract. 36. to. 5. de ciuitate Dei lib. 22. cap. 13. &c.

Annotationes in benedictionem Fontis.

PAg. 21. *Benedictio Fontis.* Fontem benedicendũ aſſerunt Dionyſ. Areopag. de Eccleſ: Hierach. cap. de Baptiſmo. Cyprianus epiſt. 70. ad Ianuarium, Baſil. de Spiritu ſancto cap. 27. Auguſt. tom. 7. contra Iulianum lib. 4. cap. 8. item Tract. 118. in Ioan. Ambroſ. lib. 1. de ſacramentis, cap. 5. vide epiſt: Paſchalij ad Leonem inter Epiſtolas Leonis epiſt: 65.

Ibid. *Nota quod aqua benedicta fontium in Vigilia, &c.* Secundum vſum Romanæ Eccleſiæ ſtatim ante Olei Catechumenorum & Chriſmatis infuſionem (vt videre licet in Miſſali Romano) præſcribitur aquæ benedictæ fontium aſperſio. Quare illa inhibitio Eccleſię Romanę de qua hic ſermo eſt, intelligenda eſt de aſperſione huius aquę poſt talem Olei & Chriſmatis infuſionem; Attamen in Anglia ſeruanda eſt conſuetudo

tudo loci, vt omnino aqua fontium non aspergatur.

Pag. 31. *De Cæreo, &c.* Prudentius in hymno de Cæreo Paschali.

Pag. 32. *Post hæc mittat Sacerdos oleum Sanctum &c.* Scilicet catechumenorum siue Baptismi. De hac trina coniunctione Olei Baptismi, sacri Chrismatis, & aquæ Baptismatis Dionysius Areop: de Eccles. Hierar. cap. de Baptismo, vide etiam dist. 11. can. Ecclesiasticarum.

Annotationes in ritum Baptizandi.

PAg. 33. *Abrenuncias Satanæ &c.* De his abrenunciationibus Dionys: Locit: Tertull. l. de Spectaculis c. 1. Cyrillus Catechesi. 1. Cyp, de duplici martyrio. Origin hom. 12. in Numeros, Basilius de Spiritu sancto cap. 27. August. tom. 2. epist. 105, ad sixtum, tom. 9. de Symbolo lib. 2. cap. 1. & alibi de consecrat. dist. 4. cap. Primum interrogetur & cap. Prima igitur.

Pag. 34. *Ego linio te,* De hac Vnctione Chrisost. hom. 6. in cap. 2. ad Coloss. Iustinus Martyr quæst. 207. Ambros. lib. 2. de Sacramentis cap. 2. Cyrillus catechesi. 2. August. serm. 206. de tempore. tom. 9. in Euangel. Ioan. Tract: 44. vide eundem tom. 9. de vita Christiana cap. 1. Tom. 4. quæst, Euang, lib. 2. cap. 40. de con-

ſecrat diſt. 4. cap. Deinde à Sacerdote.

Ibid. *Credis in Deum Patrem &c.* De his interrogationibus vide Dionyſium Areopag. lib. de eccleſiaſt. Hierach. cap de Baptiſ: Cyrillum catecheſ. 1. & 2. Cyprian. lib. 1. epiſt. 12. & epiſt. 70. ad Ianuarium, Origen. Homil. 5. in Numeros, Hilar; can. 15. in Math. Auguſt. lib. 8. confeſ. cap. 2. De conſecrat diſt. 4. cap. prima igitur.

Pag. 35. *Quid petis? &c.* Meminit huius interrogationis Dionyſius loco citato.

Ibid. *Sub trina immerſione, &c.* Huius etiam trinę immerſionis meminit Dionyſius ibid. Tertull. lib. de corona militis, Cyrillus Catecheſi. 2. Baſilius de Spiritu ſancto cap. 27. Chriſoſt: homil. 24. in Ioann. Auguſt: tom. 10. ſerm. 91. & 201. de tempore, vide, De conſecrat. Diſt: 4. ca. Poſtquam vos.

Pag. 36. *Hic lineat infantem de ipſo Chriſmate, &c.* De hac vnctione Iuſtinus quæſt. 107. Amb. lib. 2. de Sacramentis cap. 7. & libro 3. cap. 1. Cyrillus Catecheſi. 3. Auguſt. tom. 10. ſer. 206. de tempore, Hieron. contra Luciferianos. Innocentius. 1. epiſt; 1. cap. 3. De conſecrat. diſt. 4. cap. presbyteris. cap. Poſtquam cap. Accepiſti, & cap. Emerſiſti.

Ibid. *Accipe veſtem candidam &c.* De conſecrat. diſt. 4. cap. poſt Baptiſmum, Dionyſius de Hierach.

Hierach. Ecclesſ· cap. de Baptiſ: Ambroſ: de ijs qui myſterijs initiantur cap. 17. Cyrillus Catecheſi. 4.

Pag. 37. *Licitum eſt autem &c.* De consecrat. diſt. 4. cap. ſi qui voluerit.

Ibid. *Accipe Lampadem ardentem &c.* Vide Gregor. Nazianz. oratione in ſanctum lauacrum Auguſt, in pſal: 65.

Pag. 42. *Notandum eſt quod quilibet Sacerdos &c.* Ex cōſtitutionibus Othonis & Oſhoboni, titulo de Baptiſmo: ad pleniorem intelligentiā huius Canonis ſciendum eſt, quod dum fœtus eſt in vtero materno incluſus, non poteſt Baptizari, ſi vero caput emergat, & timeatur periculū mortis, baptizetur etiam non cognito ſexu, & poſtea natus non rebaptizabitur etiam ſub conditione, ſecus tamen ſi pedem aut manum emiſerit extra vterum matris, quia tunc membrum illud Baptizabitur, & poſtea natus, eſt iterato baptizandus ſub cōditione, ſi mater mortua fuerit extrahatur foetus & baptizetur. Vide his de rebus de conſecrat diſt: 4. cap. Qui in maternis, & conſtitut. Ædmundi cap. ſi mulier. Hinc enim ex Antiqua Eccleſiæ Anglicanæ cōſtitutione, mulieres dum pariunt tenentur ſemper habere aquam paratam, ad infantem ſi opus fuerit baptizandum.

Pag. 43.

Pag. 43. *Et si puer fuerit baptizatus &c.* Prouinciales constitut. Angl.lib. 3.titulo de Baptis: cap. Baptisterium & cap. Circa.

Pag. 44. *Et ideo si laicus &c.* Constitut. prouinciales Angliæ lib. 1. tit. de Sacram item cap. Quod & lib.3.titulo de Baptismo cap. Baptisterium de consecrat dist. 4. cap. Hi de quibus.

Ibid. *Si vero dubitet rationabiliter, &c.* Leo 1. epist, 92. cap. 15. de consecrat: dist. 4. cap. placuit, de Baptismo, & eius effectu, cap. de quibus. Constitut, prouinc. Angliæ. lib.3.tit. de Baptismo cap. circa.

Pag. 45. *Et est obseruandum &c.* De consecrat, dist. 5. cap. paruulos, Concilium Oxoniense, c. de Baptismo.

Pag. 46. *Præsbiter autem &c.* de consecrat dist. 4. cap. omnis presbyter. Constitut. Angliæ. lib. 3. tit. de Baptismo cap. Baptisterium.

Ibid. *Solemnis Baptismus &c.* Siricius in Decretali cap. 2. Leo. 1. epist. 4. & 80. Gelasius epist. 1. cap. 12. Constitut. prouincil. Angliæ lib. 3. tit. de Baptismo. cap. Quod.

Pag. 47. *Alij autem qui alijs anni temporibus &c.* Constitut. prouinc. Angliæ Ibid.

Pag. 48. *Similiter pater & mater &c.* De cognatione spirituali cap. Si vir. Non debent hi proprium filium de sacro fonte Leuare etiamsi

immineat

immineat mortis periculum, quia tunc non est opus patrino.

Ibid. *Preterea vir & vxor &c.* Hoc modo licitum est ex concilio Tridentino sess. 24. de reformatione Matrimonij cap. 1.

Ibid. *Nulli religiosi &c.* De consecrat dist. 4, cap. non licet.

Ibid. *Viri autem & mulieres &c.* De consecrat dist. 4. cap, vos autem omnia. vide August. serm. 119. de peccatorum meritis & remissi. lib. 1. c. 14.

Pag. 49. *Vnde non debent recipi &c.* Præter hos ab hoc munere arcendi. sunt manifesti Hæretici, Infideles, Iudæj, non baptizati, Vsurarij, aut alias perditæ famæ homines. Vide de consecrat dist. 4. cap. vos.

Ibid. *Qui suscipiunt pueros, &c.* De consecrat, dist. 4. cap. in Catechismo.

Ibid. *Non plures quam vnus vir &c.* De consecrat. dist: 4. cap. non plures. Constitut. Angliæ lib. 3. titulo de Baptismo cap. Baptisterium. in concilio Trident. sess. 24. de reformat. c. 2. definitur ab vno tantum siue viro siue muliere, vel ad summum ab vno & vna baptizatum de fonte suscipiendum.

Pag. 50, *Monendi sunt etiam Laici &c.* Constitutiones Angliæ lib. 1. tit: de sacra Vnctione, cap. Sacerdotes,

Ibid.

Ibid. *Item nullus debet &c.* Constitut. prouinc. Angliæ. libro 1, titulo de sacra Vnctione cap. 1, Confirmationis.

Ibid. *Non debet Sacerdos Parochialis &c.* De consecrat. dist. 4. cap. Presbyteris, vide concil. Carthag. 2. can. 3. tertium cap. 36. & quartum can. 36. constitut. Angliæ. titulo de Vnctione cap. cum sacri.

Ibid. *Sacerdos qui de veteri, &c.* De consec. dist. 4. cap. si quis.

Pag. 51. *Et ideo debet &c.* Concilium Nicænum: 1. secundum editionem Turriani can. 69. Fabian, Papa epist. 2. Cyprian, de Vnctione Chrismatis & alijs Sacramentis.

Ibid. *Item tam sacrum oleum quam Chrisma &c,* Constitut. Angliæ lib. 3. titulo de custodia &c. cap. Fontes & cap. Statuimus.

Annotationes in ordinem purificandæ mulieris post partum.

MVlier ad Purificationem accedens, caput habeat secundum antiquam Angliæ consuetudinem, coopertum velo albo, in manu portet candelam accensam & sit media inter duas matronas.

Pag. 54. *Nota quod mulieres &c.* De Purificat. post partum cap. vnico Distinct. 5. c. Si mulier.

Annota-

Annotationes in ordinem faciendi ſponſalia.

NOmen ſponſaliũ hic ſæpenumero pro Matrimonio ipſo ſumitur, non in ſtricta ſignificatione, qua promiſſionem tantum Matrimonij contrahendi ſignificat.

Matrimonium eſſe Sacramentum docet Apoſt. ad Epheſ: 5.v. 32. Auguſt tract: 15. in Ioan. libro 9. de Geneſi ad literam c. 7. libro de fide & operibus cap. 7. de bono coniugali cap. 7. 8. 15. 17. 18. 24. 25. de ſancta Virginitate cap: 2. Leo 1.epiſt: 92. ad Ruſt: cap. 4. Chriſoſtom homil. 20. in epiſt: ad epheſ: Ambroſ; libro 1. de Abraham cap. 7. &c.

Hortandi ſunt vt antequam contrahant, vel ſaltem triduo ante matrimonij conſummationem, ſua peccata cõfiteantur, & ad ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum pie accedant. Cõcilium Trident. ſeſſ: 24. de refor : Matrimonij cap: 1.

Pag. 55. *Et ſciendum eſt quod licet &c.* A Dominica 1. Aduentus vſque in diem Epiphanię, & a feria 4. Cinerum, vſque ad octauam Paſchę incluſiue, ſolemnitates nuptiarum prohibentur, alijs temporibus permittuntur, Concil: Trid.

Pag. 57. *Interroget Sacerdos dotem mulieris &c.* Hæc ſubarratio fit poſt Matrimonium contractum quando à ſponſo datur ſponſæ annulus, aurum, & argentum. Ibid.

Ibid. *Non fidabit Sacerdos &c.* Constit: prouincial. Angliæ lib. 4. titul, de sponsalibus cap: Matrimonium, & titulo, de clandestina desponsat. cap. Quia. De his clandestinis contractibus hæc pastorale Mechliniense ex cōcilio Tridentino: Irritum est Matrimonium quod contrahitur aliter quam præsente proprio parocho, vel alio Sacerdote, de ipsius aut de ordinarij licentia, & duobus aut tribus testibus Conc: Trident. sess: 24. de reform. Matrimonij cap: 1. est autē proprius parochus (secundum definitionē congregationis eiusdem cōcil, sub Pio V. & Gregorio XIII. qui adesse debet, is in cuius Parochia Matrimonium celebratur, siue viri siue mulieris. Sed hæ constitutiones quia nondum in Anglia publicatæ sunt, suum robur in illa non habent. De denunciationibus seu bannis idem fere in eodem concilio decernitur, quod in hoc canone præscribitur.

Ibid. *Debet etiam Sacerdos terminum præfigere &c.* De clandestina despōsat: c. cum inhibitio.

Pag. 58. *Sacerdos vero &c.* Constitut: Ang: libro 4. titulo de Sponsalibus cap: Matrimoniū & de clandestina desponsatione cap. Quia.

Ibid. *Similiter Sacerdos &c.* constitut. Anglię lib. 4. titulo de sponsalibus cap: Matrimonium & de clandestina desponsat cap. Sane.

Pag. 59.

Pag. 59. *Quisquis etiam Sacerdos &c.* Constit: prouinc: Ang. lib. 4. titulo de sponsalibus, cap. Matrimonium & titulo de clandestina desponsatione, cap. Quia, & cap: humana. Vide concilium Tridentinum, sess: 24. cap. 1. de Matrimonij reformat. pag. 61. to be bonnair, Bonnair verbum gallicum est, idem significans quod latine mitis, humanus, vel animo lenis. Hinc in manuscripto quodam antiquo anglico codice mansuetudo quæ est octauus fructus Spiritus sancti dicitur bonnernesse idem significat verbũ debonnair quod nondum est absoletum. Eo enim vtitur inter cæteros Chaucerus.

Ibid. *And buxom &c.* Buxom idem est, quod latine obediens Id Colligitur etiam ex manuscripto quodam antiquo Anglico codice in quo inobediens mandatis dicitur vnbuxom to God and his hests, Item in manuscripto codice cui titulus est, Cursor of the world, Auctor ita Deum metrice alloquitur:

shevv thy selfe to vs
vve to the haue bene vnbus.

He feared not (inquit Stanihurst, in descriptione Hyberniæ) such was his buxomnes, Alibi. Equus indomitus dicitur an vnbuxom horse, Denique liber qui inscribitur, Hortus Vocabulorum, verbum Latinum (Cermas) vertit an-

glice

glice bowable and buxom, idem igitur est bon-nair and buxom, quod meeke and obedient.

Pag. 62. *VVith this ring &c.* Annuli oblationis qua Matrimonium in Ecclesia confirmatur, velaminis, & benedictionis sacerdotalis meminerunt Nicolaus Papa can. Nostrates, ante annos 700. Isidorus libro 2. de officijs cap, 19. ante annos plus minus 300.

Pag. 63. *Quia in medico est quædam vena &c.* Decret 30. quest. 5. cap. Fæminæ.

Pag. 69. *Incipiat missa &c.* Sacrificij Altaris in Ecclesia pro nouis sponsis oblati mentionem facit Tertull: libro 2. ad Vxorem. Missa dici potest ea quæ in Romano Missali habetur, pro Sponso & Sponsa.

Pag. 70. *Extenso super eos pallio &c.* De hoc pallio seu Velamine Ambrosius Epist: 70. ad Vigilium. Inde etiam nuptias dictas esse interpretatur libro 1. de Abraham cap. vlt: quod velo obnubetur Sponsa.

Pag. 71. *Propitiare Domine &c.* De benedictione Sacerdotali nouis sponsis adhibenda, agit Siricius Papa (qui floruit ante annos 1200. epist: 1. cap. 4. Innocentius 1. epist: 2. cap. 6. Concilium Carthag: 4. cui interfuit August: cap: 13. Ambros: epist: 70. ad Vigilium.

Pag. 73. *Notandum quod hæc clausula &c.* Quæ

hic di-

hic dicuntur de benedictione ſecundarum nuptiarũ non adeo ſunt perſpicua. Ex illis forte hic breuis canon colligi poteſt Benedictio Sacramentalis quæ continetur illis verbis (Deus qui tam excellenti &c. non datur in ſecundis nuptijs, Tunc autem nuptiæ dicuntur ſecundæ vt non benedicantur, quando vnus, ſiue vir, ſiue fæmina, vel ambo fuerunt antea benedicti. Licet enim alter eorum vel ambo ante Matrimonio iuncti fuerint, ſi tamẽ in primis nuptijs neuter fuerit benedictus, danda eſt eis benedictio Sacramentalis, in ſecundis nuptijs verbi gratia, Petrus adoleſcens nunquam benedictus ducit in Vxorẽ Annam viduam, iam ante benedictã vel è contra non benedicuntur hæ nuptię. Moritur Anna & Petrus ducit in Vxorẽ Elizabetham virginẽ non benedictam, benedicuntnr hæ nuptiæ, quia neuter eorum fuit aliquando benedictus. Scio ex conſuetudiue & præſcripto nonnullarũ Eccleſiarum, ſemper benedici nuptias ſi mulier non fuerit antea benedicta: attamen verba ipſa, vt mihi videtur, contrarium ſonant, & conſuetudo etiam antiqua Eccleſiæ noſtræ (vt accepi a quodam reuerendo viro, qui tempore Reginæ Mariæ parochiam adminiſtrauit) non conſentit, vide aliqua hac de re pag. 44.

Annota-

Annotationes in ordinem visitandi infirmum.

SI eodem tempore communicandus sit infirmus & simul Vngendus, administraturus superpelliceum & stolam induat cum pluuiali, accipiat pixidem cum hostia & oleum infirmorũ cooperiat pixidem velo, quod ab humeris dependeat, Inter eundum si fieri potest ferant quatuor viri baldachinum supra Sacramentum. Custos superpellicio indutus lumen in lanterna & campanulam præferat cæteris comitibus viris pijs sequentibus & lumen etiam, si voluerint ferentibus ad quos conuocandos non erit abs re si parochus vtatur signo campanæ. Sacerdos hoc modo domum egroti petat, & inter eundum caueat ne vagos oculos huc illuc leuiter conijciat, sed timide potius ac grauiter ambulet, cælestẽque illum quem manibus gestat thesaurum fide portet, & linguam & mentem precando exerceat, quoad in ægrotantis cubiculum introducatur. Hæc ex consuetudine Romana & pastorali Mechlinensi.

Si solum communicandus sit infirmus eodẽ modo procedatur, tantum Sacerdos non sumat secum oleum infirmorũ. Si sit anteà inunctus & in illa visitatione vsus sit Sacerdos toto sequenti ordine, omittantur in secunda visitatione infra scripta

ſcriptæ exhortationes,& dictis orationibus quæ illas præcedunt, cõmunicetur infirmus, vt præſcribitur pag. 51. Si non ſit antea vnctus nihil ex ſequenti ordine viſitandi infirmum omittatur.

Eodem modo ſi infirmus qui antea communicauit ſit vngendus, ſumat ſecum Sacerdos tantum oleum infirmorũ, & indutus ſuperpelliceo & ſtola reuerenter ab Eccleſia progrediatur, concomitantibus amicis & cuſtode ſine lumine & campana, & ſi parochus cum eum communicauit, fecerit totum quod in ſequenti ordine viſitandi infirmum præſcribitur, in extrema Vnctione omittuntur dictæ exhortationes & confeſſio. Inquirat tamen Sacerdos vtrum aliquo delicto conſcientia eius grauetur & ſi intellexerit eum velle confiteri, annuat. Quo facto accedat ad vnctionem.

Si denique neque vngendus neque communicandus ſit infirmus, parochus eum viſitans non vtatur ſuperpellicio, neque ſtola, dicere tamẽ poteſt ſuper eum omnes, vel aliquas ex infra præſcriptis orationibus,

Pag. 81. *Pax huic Domui &c.* Math. 10. v. 12.

Ibid. *Offerenda eſt ei imago crucifixi &c.* Huius ceremoniæ meminit Aug. tom. 9. de viſitatione infirmorum libro 2. cap. 3.

Pag. 88. *Fides autem Catholica &c.* Conſti-

tutiones Angliæ lib. 1. cap. de ſumma Trinitate ex Concilio de Lambeth.

Pag. 94. *Dic ergo vni peccata tua &c.* Confeſſionis neceſſitas colligitur ex Math: 18. v. 18. Ioan. 20. v. 23. Act. 19. v. 18. Aſſeritur ab Origine homil. 2. in Leuit: & Homil: 1. & 2. in pſal. 37. Chryſoſt: lib. 3. de Sacerdotio homil 30. in Geneſin, ho: 10. in Math: Nyſſen. orat. in eos qui alios acerbius iudicant, Clemens ep: 1. ad fratrem Domini, Dionyſius Areopagita epiſt: 8. ad Demophilum. Tertullian: lib. de penitent: Cyprian. epiſt: 10. ad Præsbyteros & Diaconos li. 3. ep: 55. ad Cornelium, tract. vel ſerm. de Lapſis. Pacianus in paræneſi ad penitentiam. Hier: in cap. 10. Eccleſiaſtæ, Baſilius quæſt. 288. in regulis breuioribus, quæſt. 229. compendio explicata epiſt: 3. Canon. ad Amphilochium: Auguſt: hom: 41. & 49. ex libro 50. homil: Ib. hom: 50. cap. 10, 11. & 16. lib. 2. de viſitat: infirmorum c. 4. Leo. 1. ep: 91. ad Theodorum, & epiſt: 86. ad Epiſcopos per Campaniam.

Pag. 96. *Attamen non iniungat illi Sacerdos aliquam penitentiam &c.* Id eſt, non iniungat illi pœnitentiam conformem pro peccatis, niſi conditione ſi conualeſcat. Aliqua enim pænitentia ſiue ſit oratio, ſiue ieiunium, ſiue eleemoſina, ſemper iniungenda eſt.

Pag. 98.

Pag. 98. *Notandum est quod licet &c.* De reſeruatione quorundam caſuum, vide concilium Carthag. 2. cap. 3. & 4. Carth. 3. cap. 32. & 33.

Annotationes in ordinem adminiſtrandi Sacramentum extremæ Vnctionis.

DE hac Vnctione S. Iacobus Apoſtolus in epiſt: cap. 5. v. 14. Auguſt: tom. 9. de viſitatione infirmorum, libro 2. cap. 4. & de rectitudine catholicæ conuerſationis to. 10. ſerm. 215. de tempore. Concilium Nicænũ primum, iuxta editionem Turriani, can. 69. Origines hom. 2. in Leuiticum Concilium Cabilonenſe. 2. cap. 48 Innocentius. 1. epiſt: ad Decentium, cap. 8. libro 1. Decretaliũ c. vnico, de ſacra Vnctione. Chriſoſt: lib. 3. de Sacerdot. c. 6. Innocentius. 3. c. cum veniſſet, Extra de ſacra Vnctione. Cõciliũ Florentinũ in doctrina de Sacramentis &c.

Pag. 101. *Priuſquam vngatur infirmus &c.* Ante adminiſtrationẽ huius Sacramenti parentur linum, ſtuppa vel lana, ad tergendum ſacrũ Oleum à membris vnctis: & Sal & aqua, ſiue panis & aqua (ſicut Romæ fit) ad lauandas manus peracta Vnctione.

Pag. 106. *Per iſtam Vnctionem &c.* Vide concilium Trident: ſeſſ: 14. in doctrina de Sacramento extremæ Vnctionis, cap. 1 &c. Facta Vn-

ctione tergat Sacerdos administrans Sacramentum, vel alius Sacerdos præsens, locum vnctum lino, stuppa, vel lana.

Pag. 116. *Deinde in dorso &c.* Communior opinio (inquit Cardin. Bellarminus cap. 1. de Vnctione) quam sequitur S. Thomas, est, quod ad essentiam Sacramenti extremę Vnctionis solum pertineat Vnctio quinque sensuum, & sane ratio honestatis in Feminis id Postulate videtur, vt renes non vngantur, multo minus vmbelicus. Ex præscripto enim Sacerdotalis Romani, mulieres vngendæ sunt in renibus: secundum Pastorale Mechliniense in pectore.

Pag. 119. *Facta Vnctione &c.* Si infirmus non sit communicandus (quod semper secundum vsum Sarisburiensem fit post Vnctionem) benedicere eum potest Sacerdos vt infra, pag sequēti & post eum breui cōsolationis verbo confortatū & aqua benedicta aspersum, abscedere in pace.

Pag. 120. *Deinde communicetur infirmus &c.* Infirmi olim in primitiua Ecclesia in articulo mortis Euch: sumere solebant. Dion: Alexand. epist: ad Fabium apud Euseb. li. 6. hist: c. 36. Conciliū Nicænum. 1. can. 12. Paulinus in vita S. Ambrosij, Chrysost: libro 6. de Sacerdotio Vide Greg. Homil: 40. in Euang: Concilium Arelatense. 2. can. 12. Aurelianense. 3. can. 24.

Pag. 126.

Pag. 126. *Sciendum est autem &c.* De ſacra Vnctione cap. Vnico, de Verborum ſignificatione cap. Quæ ſunt.

Ibid. *Loca vero vngenda &c.* In morbis contagioſis & peſte graſſante, vt periculum vitetur, ſufficit perungi ſenſus organum magis ad Vnctionem expoſitum, ſiue detectum, dicendo. Per iſtam Vnctionem & ſuam piiſſimam miſericordiam, indulgeat tibi Dominus, quicquid peccaſti per viſum, auditum, guſtum, odoratum, tactum & greſſum. Et tunc preces quæ præmittendæ & ſubiungendæ forent, poterunt in Eccleſia coram Venerabili ſacramento deuotè legi. Hæc ex paſtorali Mechlinienſi:

Pag. 127. *Poteſt Sacerdos &c.* De verborum ſignificatione cap. Quæ ſunt.

Ibid. *Moneant frequenter Sacerdotes &c.* Conſtitut. prouinciales Angliæ, titulo de ſacra Vnctione, cap. cum magna.

Ibid. *Doceant etiam eos quod &c.* Secundum conſtitutiones prouinciales Angliæ, hoc Sacramentum conferri debet eidem ſemel tantum in anno. Vide libro 1. titulo de Sacramentis iterandis cap. Sacramentum.

Pag. 128. *Et ſi quis poſt hoc Sacramentum &c.* Conſtitut. Angliæ libro 1. titulo de ſacra Vnctione cap. cum magna.

Ibid. *Similiter pueri, frænetici &c.* De frenetic-cis & furiosis hoc decernitur in constitut: prouinc: Angliæ. titulo de Sacramentis iterandis, cap. Ignorantia. & in Constitut. Lambeth. cap. Vltimo.

Annotationes in Officium Sepulturæ.

PAg. 150. *Tunc tantum lauetur corpus &c.* Antiquus est iste ritus. vide Act: 9. 37. Gregor. libro 3. Dialog. cap. 18. & libro 4. cap. 16. & 17.

Ibid. *Et postea Vigiliis mortuorum &c.* Intellige de Vigilijs mortuorum pro defunctis in genere, quæ singulis diebus (excepto tempore paschali & alijs quibusdam festis) secundum vsum Sarũ dicebantur. De Vigilijs mortuorum pro defuncto sepeliendo, vide pag. 183.

Pag. 159. *Deinde deportetur corpus ad Ecclesiam &c.* Corpora Christianorũ pie in Domino morientium, cum honore & multitudine comitantium, cum hymnorum & psalmorũ cantu, olim ad loca sepulturæ delata sunt. Cerei etiam in eorum funeribus accensi, vt apparet ex Nazianz. orat. 2. in Iulianum & orat. in funere Cæsarij fratris, Dionysio Areopagita de Ecclesiast: Hierach. c. 7. Pontio in Actis passionis S: Cypriani. Sulpitio in vita S. Martij. Nysseno or. in funere Meletij & Epist: ad Olimpiadem de obitu sororis,

roris, Euſeb. in funere Conſtantini lib. 4. eius Vitæ. cap. 65. 66. Hierom. in funere Paulæ, in vita S. Pauli 1. Eremitę, & S. Fabiolæ. Athanaſ: apud Damaſcenum li. de mortuorum ſuffragijs Chriſoſt: homil: 14. in Epiſt: 1. ad Timoth. ho. 4. in epiſt: 70. ad populum Antiochenũ. Theodoreto lib. 5. hiſt: cap. 36. Lege Geneſ: c. 50. Luc. 7. Act. 8. Auguſt. tom. 5. libro 21. 1. de Ciuitate Dei cap. 13.

Ibid, *Vel in cemiterio humandum &c.* De ſepultura in locis ſacris fieri ſolita vide Ambroſ: lib. 1. de Abraham. cap. 9. Hieron. locis citatis. Gregor. libro 3. Aug: lib. de cura pro mortuis cap. 1. 4. 5. 18. Chryſoſt: homil. 26. in Epiſt: 2. ad Corinth: Euſeb: lib. 4. de vita Conſtantini cap. 65. & 66. Maximum ſerm. in natali SS. Octauij, Aduentoris, & Saluatoris.

Pag. 161. *Sacerdos & miniſtri eius in Albis cum Amictibus &c.* Id eſt ſine pluuialibus, attamen Sacerdos ſuper albam ſtola ex more induatur. Ibid. In cappis id eſt pluuialibus.

Pag. 164. *Deinde dicantur ſolemniter vigiliæ mortuorum &c.* Pro defunctis orandum eſſe conſtat Ex 2. Machab: cap. 12. Auguſt: lib. 21. de Ciuit. Dei, c, 24. lib. de cura pro mortuis generanda, c. 1. De Verbis Apoſtoli ſer: 34. vel ſecundum alios 32. Dionyſio Areopagita in libro

 de Eccleſ:

de Eccleſ: Hierarchia. cap. 7. Chryſ: hom. 3. in epiſt· ad Philipp. homil: 41. in priorem epiſt: ad Corinth. homil: 69. ad populum, Cyprian. ep: 66. ad plebem & clerum Furnitanorum & alijs.

Ibid. *Vbi vero in Die ſepulturæ &c.* Secundũ antiquam Angliæ conſuetudinem (vt ex rubricis liquido apparet) nullius defuncti corpus ſepiliendum eſt, niſi pro anima eius prius oblato Miſſæ Sacrificio. Si igitur corpus defuncti poſt veſperas deferatur ad Eccleſiam, ibi inſepultum relinquendum eſt, vſque in diem ſequentem, & tunc Miſſa prius pro anima celebrata, ſepeliendum. Si vero aliquando contigerit corpus defuncti matutino tempore, ante Miſſam deferri ad Eccleſiam, obſeruanda eſt rubrica de qua modo agitur. Hic ordo non ſepeliendi, niſi prius dicta Miſſa præſcribitur in Paſtorali Mechliniensi.

Plura de hac re vide, in Annotatione ſequente.

PAg. 183. *Deinde ſine interuallo incipiatur Miſſa &c.* Sacrificij altaris pro defunctis offerri ſoliti meminit Tert. l. de corona militis, Cypr. ep: 66. ad plebem & clerum Furnitanorũ l. 1. epiſt: 9. Auguſt: libro de hæreſibus. hæreſi. 53. libro 9. Confeſſ: cap. 12. de verbis Apoſtoli ſer. 32. tom. 5. de ciuit: Dei libro 20. cap: 9. tom: 6. de ſancta

Virgini-

Virginitate, cap: 45. &c. Concilium Carthag: cap:79. Amb: orat: de obitu Valentiniani. Diei anniuersariæ meminit etiam Tertull: loc. citat: & in lib. de Monogamia, Nazianz: orat: in Cęsarium fratrem: Hieron: epist: 27. Ambros: in orat: de obitu Theodosij. Vide Chrys: hom: 3. in epist: ad Philip. hom: 69. ad populum & ho: 41. in priorem ad Corinth:

Pag. 204. *Finitis orationibus claudatur sepulchrum &c.* Id est, præparent se Sacerdos & ministri ad claudendum sepulchrum. Nam clauditur infra, pag. 132.

Annotationes in Confirmationem puerorum.

DE hoc Sacramento vide act: 8. August: lib. 2. contra literas Petiliani cap: 104. lib: 5. de Baptismo contra Donatistas, c. 19. & 20. Tract. 6. in epist: Ioan: in psal. 141. &c. Concilium Elibertinum, can. 38. Laodicenum, can. 48. Tarraconense c. 6. Cyprian epist: 70. ad Ianuariũ, epist: ad Iubaianum & libro de Vnctione Chrismatis, & alijs Sacramentis Hieron: aduersus Luciferianos. Ambros: de his qui misterijs initianrur cap. 7. li. 1. de Spiritu sancto, cap. 6. li. 3. de Sacramentis lib. 2. Dionysium Areopagitã lib. de Eccles: Hierach, c. 2. & 4. Origen. hom: 9 in Leuit. Catech 3. &c.

Pag. 227.

Pag. 227. *Consigno te N. signo crucis &c.* Cōcilium Florentinum in doctrina de Sacramentis vide 2. Corinth. 1. v. 22. Ephes: 4. v. 30. Ambros: de his qui misterijs initiantur cap. 7. & lib. 1. de Spiritu sancto, cap. 6.

Post consignationem fontis sacro Chrismate, frons fascia munda, ob reuerentiam eiusdem sacri chrismatis, tegatur. Quam confirmati triduo gestent. Vide plura hac de re pag. 32.

APPROBATIO.

HOc Manuale Sacerdotum ad vsum insignis Ecclesiæ Satisburiēsis, cum subiunctis annotationibus pium est & Catholicum. Actum Duaci die 9. Februarij. 1611.

GEORGIVS COLVENERIVS
Sacræ Theologiæ Doctor, & Professor, & librorum in Academia Duacena visitator & Censor.

